

**PROGRAM OPERACYJNY
POLSKA WSCHODNIA 2014-2020
(PO PW)**

(projekt)
grudzień 2013

Spis treści

Spis skrótów	4
1. WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ	7
1.1 WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ	7
UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH	16
1.2 ROZKŁAD ŚRODKÓW FINANSOWYCH	19
UZASADNIENIE PODZIAŁU ŚRODKÓW MIĘDZY CELE TEMATYCZNE I PRIORYTETY INWESTYCYJNE	19
2. OPIS UKŁADU OSI PRIORYTETOWYCH	21
2.1 OŚ PRIORYTETOWA I INNOWACYJNA POLSKA WSCHODNIA	21
2.2 OŚ PRIORYTETOWA II PRZEDSIĘBIORCZA POLSKA WSCHODNIA	28
2.3 OŚ PRIORYTETOWA III NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	38
2.4 OŚ PRIORYTETOWA IV PONADREGIONALNA INFRASTRUKTURA KOLEJOWA	46
2.5 OŚ PRIORYTETOWA V POMOC TECHNICZNA	51
3. PLAN FINANSOWY	54
4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE TERYTORIALNE	58
4.1 WYMIAR TERYTORIALNY PROGRAMU	58
4.2 ZASTOSOWANIE ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA TERYTORIALNEGO	59
4.3 WPŁYW PROGRAMU NA CELE STRATEGII UE DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO	61
5. UKIERUNKOWANIE WSPARCIA NA ZJAWISKA UBÓSTWA, DYSKRYMINACJI ORAZ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO	62
6. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI	63
7. SYSTEM INSTYTUCJONALNY	64
7.1 INSTYTUCJE ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ PROGRAMU	64
7.2 DZIAŁANIA ANGAŻUJĄCE STOSOWNYCH PARTNERÓW W PROCES PRZYGOTOWANIA PROGRAMU ORAZ ROLA PARTNERÓW WE WDRAŻANIU, MONITOROWANIU I EWALUACJI PROGRAMU	65
8. SYSTEM KOORDYNACJI	70
8.1 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH W RAMACH PO PW Z DZIAŁANAMI INNYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH PERSPEKTYWY FINANSOWEJ NA LATA 2014-2020	70
9. WARUNKOWOŚĆ EX-ANTE	75
9.1 IDENTYFIKACJA WARUNKÓW EX-ANTE DLA PROGRAMU ORAZ OCENA ICH SPEŁNIENIA	75
9.2 OPIS DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO SPEŁNIENIA WARUNKÓW EX ANTE, WYKAZ INSTYTUCJI ODPOWIEDZIALNYCH ORAZ HARMONOGRAM	80
10. REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH	82
11. ZASADY HORYZONTALNE	84
11.1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ	84
11.2 RÓWNOŚĆ SZANS I ZAPOBIEGANIE DYSKRYMINACJI	85
11.3 RÓWNOŚĆ PŁCI	86

12. ELEMENTY DODATKOWE	87
12.1 WYKAZ DUŻYCH PROJEKTÓW	87
12.2 RAMY WYKONANIA DLA PROGRAMU OPERACYJNEGO	87
12.3 LISTA PARTNERÓW ZAANGAŻOWANYCH W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU.....	87
13. ZAŁĄCZNIKI	89

Spis skrótów

B+R – działalność badawcza i prace rozwojowe

B+R+I – działalność badawczo-rozwojowa i innowacyjna

CI – Common Indicators (wspólne wskaźniki dotyczące wsparcia z EFRR zgodnie z listą stanowiącą załącznik do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006)

CPR – Rozporządzenie PE i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz EFMR objętych zakresem WRS (rozporządzenie ogólne)

CSR – Country Specific Recommendations (Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r.)

CT – cel tematyczny

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFRROW – Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich

EFSI – Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne

EISP – Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa

ESPO – Europejska Sieć Obserwacyjna Rozwoju Terytorialnego

EWT – Europejska Współpraca Terytorialna

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IOB – Instytucje Otoczenia Biznesu

KE – Komisja Europejska

KPR – Krajowy Program Reform

KPZK - Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

MEGA – Metropolitan European Growth Areas

MIR – Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

MNiSW – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

MŚP – małe i średnie przedsiębiorstwa

NCBiR – Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

NCN – Narodowe Centrum Nauki

OSI – Obszar Strategicznej Interwencji Państwa

PARP – Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

PI – Priorytet Inwestycyjny

PKB – Produkt Krajowy Brutto

PO PW – Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014 – 2020

PO RPW - Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013

PP – „Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in POLAND for the period 2014-2020”- Stanowisko Komisji w sprawie Umowy Partnerskiej oraz programów w Polsce na lata 2014-2020

PS – Polityka Spójności

PW – Polska Wschodnia

SL 2014 - Centralny system informatyczny wspierający wdrażanie funduszy europejskich w latach 2014-2020, oraz inne systemy będące jego elementami

SOOIPP – Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce

SRK – Strategia Rozwoju Kraju 2020

SRSR PW – Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

SUE RMB – Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego

TIK – Technologie Informatyczne – Komunikacyjne

UE – Unia Europejska

UP – Umowa Partnerstwa

WDB – Wartość Dodana Brutto

WMDT – Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej

WRS – Wspólne Ramy Strategiczne

ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

WSTĘP

Makroregion Polski Wschodniej, który konstytuują województwa lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie, stanowi zwarty obszar o najniższym poziomie rozwoju gospodarczego w Polsce i jeden z najsłabszych w Unii Europejskiej. Charakter problemów niekorzystnie wpływających na sytuację społeczno-gospodarczą i perspektywy rozwoju tego obszaru w znacznej mierze mają wymiar strukturalny, będący konsekwencją historycznych uwarunkowań. Są one dodatkowo negatywnie wzmacniane skutkami peryferyjnego położenia makroregionu na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej, za którą znajdują się w dużej mierze obszary jeszcze słabiej rozwinięte.

Ze względu na specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej, **Polska Wschodnia jest obszarem szczególnego zainteresowania polityki regionalnej**, wymagającym podejmowania dodatkowych działań, umożliwiających nadrobienie zapóźnień i zdynamizowanie rozwoju, co zostało odnotowane we wszystkich kluczowych krajowych dokumentach strategicznych dot. polityki rozwoju, tj. w *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju*, *Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju*, *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego* oraz *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju* (KPZK).

Charakter i skala wyzwań stojących przed makroregionem w kontekście zmieniających się uwarunkowań krajowych, europejskich i globalnych sprawiły, że niezbędna jest kontynuacja i intensyfikacja działań publicznych, prowadzących do skutecznego wykorzystania wewnętrznych potencjałów makroregionu i przełamania barier, utrudniających i spowalniających zachodzące w nim procesy rozwojowe. Należy podkreślić, że działania te stanowią istotny element krajowej polityki rozwoju ukierunkowanej na budowę silnych, konkurencyjnych i innowacyjnych regionów.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, Polska Wschodnia jest jednym z obszarów strategicznej interwencji państwa, na których będą podejmowane działania współfinansowane przez fundusze WRS na lata 2014-2020 w ramach wszystkich krajowych programów operacyjnych, pięciu programów regionalnych oraz części programów EWT i EISP. Dodatkowe środki na wsparcie rozwoju i pozycji konkurencyjnej Polski Wschodniej przeznaczone będą w ramach niniejszego Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 (PO PW).

PO PW jako dodatkowy instrument wsparcia finansowego rozwoju gospodarczego i społecznego dedykowany wyłącznie 5 województwom Polski Wschodniej, tj. lubelskiemu, podlaskiemu, podkarpackiemu, świętokrzyskiemu i warmińsko-mazurskiemu, będzie wzmacniał (efekt synergii) i uzupełniał (zgodnie z zasadą komplementarności interwencji) oddziaływanie wsparcia realizowanego w ramach regionalnych i krajowych programów operacyjnych europejskiej polityki spójności, z których będą finansowane zasadnicze przedsięwzięcia rozwojowe.

1. WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1 WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

Województwa **Polski Wschodniej są nadal jednymi z najstąbiej rozwiniętych** (jedne z najniższych PKB per capita w UE–27¹) i **najmniej konkurencyjnych regionów w Unii Europejskiej** (wg syntetycznego Indeksu Regionalnej Konkurencyjności opracowanego przez KE w 2010 r. na 271 regionów objętych badaniem województwa Polski Wschodniej zajmują w nim miejsca pomiędzy 211 a 233²). Na taki stan rzeczy wpływają dwie zasadnicze kwestie:

- 1) niska wydajność pracy będąca efektem tradycyjnej struktury gospodarki z dominacją niskowydajnego rolnictwa oraz niskoefektywnych pozostałych sektorów gospodarki. Niska efektywność tych sektorów spowodowana jest niskim poziomem ich innowacyjności i zapóźnieniami infrastrukturalnymi, w tym zwłaszcza niską dostępnością komunikacyjną makroregionu,
- 2) problemy rynku pracy (konglomerat wyzwań związanych z niekorzystnymi procesami demograficznymi – starzenie się społeczeństwa i depopulacja, migracjami za pracą – głównie młodych, wykształconych mieszkańców makroregionu itd.).

W oparciu o analizę przeprowadzoną w zaktualizowanej *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*³ (SRSZ PW), udział makroregionu w kreowaniu krajowego PKB w 2010 r. wyniósł 15,1% i była to wartość o 0,8 pp niższa niż w 2002 r. W stosunku do reszty kraju, makroregion pogłębia lukę rozwojową, a więc na poziomie krajowym zachodzi proces dywergencji. Wyniki prognozy PKB zawarte w *Strategii* pokazują, że obecne niekorzystne trendy utrzymają się, a makroregion powiększy swój dystans rozwojowy w stosunku do wartości krajowych, jeśli nie zostaną podjęte skuteczne działania dynamizujące procesy rozwojowe.

Podstawę do sformułowania kierunków i priorytetów rozwojowych makroregionu Polski Wschodniej w perspektywie średniookresowej stanowi **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020**.

Wizja strategiczna dla Polski Wschodniej, sformułowana w toku prac aktualizujących *Strategię*, koncentruje się na trzech szansach rozwojowych, które w największym stopniu mogą przyczynić się w średnim okresie do poprawy wydajności pracy, a w efekcie - do poprawy pozycji rozwojowej i konkurencyjnej makroregionu. Te szanse to:

- 1) systematyczne **podnoszenie poziomu innowacyjności makroregionalnej gospodarki, bazujące na endogenicznych wiodących specjalizacjach gospodarczych,**

¹ Po rozszerzeniu UE w 2007 r. o Bułgarię i Rumunię, czyli regiony słabiej rozwinięte, województwa Polski Wschodniej nadal znajdowały się wśród 20 najbiedniejszych regionów całej Unii Europejskiej. Świadczy to o opóźnieniach w ich rozwoju.

² Wyniki badania zostały przedstawione w dwóch opracowaniach KE: 1) Annoni P., Kozovska K., *EU regional competitiveness index (RCI) 2010*, Joint Research Center EC; 2) Dijkstra L., Annoni P., Kozovska K., *A New Regional Competitiveness Index: Theory, Methods and Findings*, DG Regio Working Paper, 2/2011. Wg najnowszego badania EU Regional Competitiveness Index – RCI 2013 województwa Polski Wschodniej nieznacznie poprawiły swoją pozycję zajmując miejsca pomiędzy 204 a 230 na 262 badane regiony.

³ Zaktualizowana Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 11 lipca 2013 r.

- 2) aktywizacja zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego,
- 3) zbudowanie intensywnych powiązań społeczno-gospodarczych z lepiej rozwiniętym otoczeniem, dla których warunkiem niezbędnym jest zintegrowana i efektywna infrastruktura powiązań komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych oraz rozbudowana i zmodernizowana infrastruktura elektroenergetyczna.

Biorąc pod uwagę zdiagnozowane wyzwania i potencjały makroregionu Polski Wschodniej **celem głównym interwencji programu w latach 2014 – 2020 będzie wzrost konkurencyjności i innowacyjności makroregionu Polski Wschodniej**

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez koncentrację działań programu na:

- wsparciu w obszarze innowacyjności i B+R,
- wsparciu tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu MŚP w Polsce Wschodniej,
- wsparciu konkurencyjności przedsiębiorstw w szczególności poprzez internacjonalizację,
- wsparciu w zakresie poprawy efektywności układów transportowych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych,
- wsparciu w zakresie zwiększenia spójności wewnętrznej makroregionu, w zakresie infrastruktury transportowej.

Koncentracja programu na ww. działaniach ma na celu stworzenie trwałych podstaw dla rozwoju konkurencyjności regionalnej. Jej źródłem będzie przyspieszenie procesu wprowadzania oraz upowszechniania innowacji i postępu techniczno-organizacyjnego, współpraca i sieciowanie, w tym z partnerami spoza makroregionu, dążenie do nawiązywania kontaktów międzynarodowych, w tym wymiana doświadczeń z podmiotami zagranicznymi. Ważnym aspektem konkurencyjności regionalnej jest również nowoczesna infrastruktura transportowa zwiększająca dostępność komunikacyjną, zarówno w wymiarze wewnętrznej spójności, jak i dostępności zewnętrznej. Poprawa dostępności wewnętrznej przekłada się na efektywne wykorzystanie endogennych zasobów regionów, takich jak np. kapitał ludzki, natomiast sprawny, punktualny i niezawodny transport publiczny wpływa na poprawę jakości życia.

Stworzenie dodatkowego programu operacyjnego dla Polski Wschodniej jest zasadniczym elementem realizacji przyjętej strategii rządu RP. PO Polska Wschodnia, przy założeniu wykorzystania potencjału tworzonego w latach 2007-2013, także w ramach PO RPW, zorientowanego przede wszystkim na budowę i rozwój infrastruktury technicznej, przenosi ciężar wsparcia na działania skierowane dla przedsiębiorców, w szczególności w sferze celów tematycznych 1 i 3. Ponadregionalny charakter programu przewiduje realizację projektów zakładających współpracę wielu podmiotów pochodzących z różnych regionów, na przykład w formie inicjatyw klastrowych, czy projektów z obszaru B+R zakładających współpracę szeregu ośrodków – tzw. sieciowanie. Interwencja w dziedzinie celów tematycznych 4 i 7 ma charakter wysoce selektywny, koncentrując się na zintegrowanych inwestycjach, powiązanych z przedsięwzięciami podejmowanymi w ramach innych programów (zarówno regionalnych, jak i krajowych), a także przedsięwzięciami oddziałyującymi na cały makroregion, a nie poszczególne regiony wchodzące w jego skład.

Działalność badawczo-rozwojowa i innowacyjność

W strategii *Europa 2020 na rzecz wzrostu inteligentnego, zrównoważonego oraz sprzyjającego włączeniu społecznemu* oraz w *Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki* podkreślono potrzebę większego zaangażowania sektora prywatnego w finansowanie działalności badawczo-rozwojowej. Stąd w latach 2014-2020, od polityki spójności oczekuje się redukcji zarówno trwałej nieefektywności (zwłaszcza poprzez wspieranie badań naukowych, rozwój technologiczny oraz

szeroki zakres innowacji, włączając innowacje pozatechnologiczne), jak i trwałego wykluczenia społecznego⁴ i włączenia się w ten sposób w realizację celów strategii *Europa 2020*⁵. Inicjatywy flagowe w ramach strategii *Europa 2020*, ważne z punktu widzenia polityki innowacyjnej, to przede wszystkim *Unia Innowacji*, której główne założenia obejmują działalność badawczo-rozwojową i innowacje jako instrumenty rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych oraz komercjalizację innowacji dzięki współpracy nauki z gospodarką.

Jednym z priorytetów finansowania określonych przez KE (PP) dla funduszy objętych WRS jest otoczenie biznesu sprzyjające innowacjom, którego celem jest **wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji**. W ramach tego celu, KE zaleca koncentrację działań na wspieraniu prywatnych inwestycji w zakresie badań i rozwoju poprzez wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu. Ponadto, jednym z postulatów KE w zakresie tworzenia środowiska przyjaznego innowacjom jest wspieranie i rozszerzanie polityki w zakresie klastrów oraz poprawa jakości sieci biznesowych, m.in. przez korzystanie z istniejących parków technologicznych i naukowych oraz klastrów.

Województwa Polski Wschodniej charakteryzuje niższy niż średni dla kraju poziom innowacyjności. Jego konsekwencją jest niższa wydajność pracy, niekorzystnie rzutująca na konkurencyjność i atrakcyjność inwestycyjną makroregionu. W badaniu regionalnego potencjału innowacyjnego obejmującego wszystkie regiony UE-27, województwa Polski Wschodniej zaklasyfikowano do grupy regionów o niskiej innowacyjności, zdolnych raczej do absorpcji innowacji wytwarzanych gdzie indziej, niż do generowania innowacji przełomowych, rozpoczynających nowe fale rozwoju gospodarczego⁶. Te obserwacje znalazły swoje potwierdzenie również w typologii regionalnej innowacyjności opracowanej przez Europejską Sieć Obserwacyjną Rozwoju Terytorialnego (ESPON), zgodnie z którą województwa Polski Wschodniej zostały zaliczone do kategorii regionów o profilu nastawionym na innowacyjność imitacyjną⁷.

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w relacji do PKB są w Polsce Wschodniej wyraźnie niższe od średniej krajowej. W 2010 r. w ujęciu ogólnopolskim nakłady na B+R stanowiły 0,74% PKB, natomiast w Polsce Wschodniej było to 0,62%. Średnia dla UE-27 wynosiła około 2%, a w przypadku europejskich liderów wskaźnik wyraźnie przekraczał 3% (Dania, Szwecja), natomiast w Finlandii zbliżał się do 4% (dane według EUROSTAT). Dane jednoznacznie świadczą o bardzo dużym dystansie, jaki dzieli makroregion Polski Wschodniej od regionów o najwyższym poziomie rozwoju.

Należy jednocześnie podkreślić, że w okresie 2002-2011 nakłady na B+R w makroregionie Polski Wschodniej odznaczały się większą dynamiką niż średnia krajowa. Realny wzrost nakładów na B+R (po uwzględnieniu inflacji) w tym okresie wyniósł w całym kraju 203%, a w Polsce Wschodniej 301%, przy czym najwyższą dynamikę odnotowało świętokrzyskie (797%, w tym przypadku wysoka dynamika jest wynikiem tzw. efektu niskiej bazy), również bardzo wysoką dynamikę miało podkarpackie (358%), nieco niższą niż średnia dla makroregionu odnotowały warmińsko-mazurskie (280%) i podlaskie (288%), najniższą natomiast lubelskie (214% – w tym przypadku niska dynamika wynika z relatywnie dość wysokich nakładów już na początku analizowanego okresu). Jednak, ponieważ rosły zarówno nakłady, jak i samo PKB, to zmiany udziału nakładów na B+R w relacji do PKB

⁴ Zob. Barca F., *An agenda for a reformed cohesion policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations*, 2009.

⁵ Rogut A., Piasecki B, *Analiza potrzeb inwestycyjnych i rekomendacje odnośnie założeń operacyjnych programu dla Polski Wschodniej na lata 2014-2020 w obszarze Celu tematycznego 1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji z uwzględnieniem Celu tematycznego 3 Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury polityki spójności na lata 2014-2020, Część I Ekspertyza przygotowana na zlecenie MRR*, 2013, s. 5.

⁶ DG Regio, Komisja Europejska, 2010.

⁷ *Knowledge – Innovation – Territory*, ESPON, 2012.

nie były aż tak spektakularne. Mimo to korzystna dynamika wzrostu nakładów na B+R sprawia, że makroregion Polski Wschodniej stopniowo zmniejszał swój dystans do średniej krajowej.

Z punktu widzenia procesów gospodarczych oraz znaczenia dla innowacyjności ważna jest nie tylko wysokość nakładów na B+R czy ich relacja do PKB, ale także ich struktura instytucjonalna. Przyjmuje się, że przeważać powinny nakłady ponoszone przez przedsiębiorstwa. W krajach o najwyższym poziomie rozwoju systemów innowacji odsetek nakładów z sektora przedsiębiorstw przekracza 60% (USA, Niemcy, Dania, Finlandia). W 2010 r. średnia dla UE-27 wynosiła około 54% (dane według EUROSTAT). W tym kontekście strukturę instytucjonalną nakładów na B+R w Polsce można ocenić jako niekorzystną, ponieważ w 2011 r. nakłady przedsiębiorstw na B+R stanowiły jedynie 30,1% nakładów ogółem. Natomiast w makroregionie Polski Wschodniej występują pod tym względem bardzo duże różnice. Z jednej strony mamy do czynienia z województwami o bardzo niskim udziale przedsiębiorstw w nakładach na badania i rozwój: warmińsko-mazurskie 11,7% (2011 r.), podlaskie: 17,1% (2010 r.), lubelskie 20,1% (2011 r.). Z drugiej strony dwa regiony notują wartości wskaźnika przekraczające średnią krajową. W świętokrzyskim przedsiębiorstwa odpowiadały za 35,1% nakładów na B+R (2010 r.). Natomiast w województwie podkarpackim było to blisko 59,1% (2011 r.) – struktura nakładów na B+R w tym regionie jest bardzo korzystna nie tylko w kontekście krajowym, ale także w kontekście europejskim. Co istotne, wysoki udział przedsiębiorstw w finansowaniu B+R jest tendencją utrzymującą się w regionie od wielu lat.

Niezadawalająca aktywność innowacyjna przedsiębiorstw w pewnej mierze związana jest z tym, że firmy w bardzo ograniczonym zakresie współpracują w zakresie działalności innowacyjnej z innymi podmiotami (zarówno przedsiębiorstwami, jak i instytucjami niekomercyjnymi). W Polsce Wschodniej ta niekorzystna tendencja jest wyraźniejsza niż przeciętnie w kraju. W 2012 r. współpracę w zakresie działalności innowacyjnej deklarowało 5,5% przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce. W czterech województwach makroregionu wskaźnik ten był niższy (świętokrzyskie: 4%, podlaskie 4,8%, lubelskie i warmińsko-mazurskie: 4,9%). Na tym tle bardzo pozytywnie wyróżnia się podkarpackie, które pod względem odsetka przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej (7,6%) zajmuje najlepszą pozycję nie tylko w Polsce Wschodniej, ale też w całym kraju. Nieco inaczej wygląda sytuacja w przypadku przedsiębiorstw z sektora usług. W skali ogólnopolskiej w 2011 r. współpracę w zakresie działalności innowacyjnej deklarowało 3,5% z nich. W Polsce wschodniej w przypadku dwóch województw wskaźnik ten jest wyraźnie niższy (podlaskie: 2,3%, świętokrzyskie: 2,4%), natomiast warmińsko-mazurskie oraz lubelskie i podkarpackie osiągają wynik zbliżony do średniej krajowej (na poziomie 3,4-3,6%).

Istotną rolę w zakresie wspierania konkurencyjności i innowacyjności gospodarki odgrywają instytucje otoczenia biznesu (IOB), w tym zwłaszcza ośrodki innowacji, czyli centra transferu technologii, akademickie inkubatory przedsiębiorczości i preinkubatory, inkubatory technologiczne, parki technologiczne (parki naukowe, parki badawcze, technoparki, parki przemysłowo-technologiczne). W 2012 r. w Polsce Wschodniej było 57 tak zdefiniowanych ośrodków innowacji. Stanowiły one 28,2% ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w makroregionie – co jest wynikiem jedynie nieco gorszym od średniej krajowej, która wyniosła 34,2%. Pod względem ilościowym jest to zdecydowanie dobry wynik. Jednakże w przypadku instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu kluczowe jest nie samo ich istnienie, ale to, w jaki sposób funkcjonują, jaki jest zakres ich działania, jakie oferują usługi, czy wreszcie jakie firmy z nimi współpracują. Z tego punktu widzenia za problem systemu IOB w makroregionie Polski Wschodniej można uznać stosunkowo słaby rozwój parków technologicznych (naukowo-technologicznych, itd.), które można uznać za najbardziej rozwiniętą formę ośrodków wspierania innowacji. W 2012 r. w makroregionie działały jedynie 4 parki technologiczne (2 w lubelskim, po jednym w podkarpackim i podlaskim), kolejne 4 były w fazie rozruchu, ponadto 4 były na etapie przygotowania do uruchomienia⁸. Nawet te parki technologiczne,

⁸ Mażewska M., Tórz A. (2012) Bąkowski A., Mażewska M. (red.) (2012) Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2012. Warszawa: PARP.

które prowadzą już regularną działalność można w większości uznać za będące w początkowej fazie rozwoju.

Doświadczenia światowe wskazują, że ośrodki innowacji silnie wpisują się we współczesną logikę rozwoju ekonomiczno-społecznego, stanowiąc infrastrukturę gospodarki wiedzy⁹. Funkcjonowanie efektywnego ośrodka innowacji powinno dotyczyć tworzenia całkowicie nowych możliwości związanych z komercjalizacją wiedzy. Ośrodki innowacji pełnią funkcje pośrednictwa w dostępie regionalnych firm do zewnętrznych zasobów wiedzy, doradztwa, finansów, nawiązywania współpracy z różnymi partnerami firm. Inną ważną ich rolę jest pomoc dla firm obejmująca diagnozowanie potrzeb, transfer i adaptację obcych rozwiązań do warunków firm.

Na podstawie dostępnych opracowań można stwierdzić, że o ile w sensie ilościowym makroregion jest stosunkowo dobrze wyposażony w ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, o tyle zakres i jakość ich oferty nie jest wystarczająca. W szczególności zaawansowane usługi proinnowacyjne nie są rozwinięte w wystarczającym stopniu¹⁰. W ostatnich latach, szczególnie w perspektywie finansowej 2007-2013, IOB w makroregionie Polski Wschodniej skorzystały ze znacznych środków na prowadzenie i rozwój działalności, w tym rozbudowę infrastruktury. Aby wykorzystać wytworzony potencjał w nadchodzących latach należy skupić się na rozwoju wysokiej jakości usług, szczególnie proinnowacyjnych, oraz na profesjonalizacji działania IOB.

Według SRSZ PW, **kluczowym strategicznym wyzwaniem z punktu widzenia systematycznego wzmocnienia pozycji konkurencyjnej makroregionu w kraju i za granicą jest podniesienie poziomu innowacyjności gospodarek Polski Wschodniej**. W tym celu Strategia rekomenduje wdrożenie działań polegających na:

- wspieraniu wypracowywania i implementowania rozwiązań innowacyjnych w obszarach związanych z ponadregionalnymi specjalizacjami gospodarczymi (komercjalizacja wiedzy), w szczególności w ramach modelu współpracy sieciowej,
- poprawie warunków ramowych dla prowadzenia działalności o charakterze innowacyjnym poprzez zwiększenie dostępu do kapitału dla przedsiębiorstw i stworzenie systemu zachęt finansowych dla prowadzenia działalności innowacyjnej w ramach ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych oraz wzmocnienie systemu doradztwa,
- wsparciu dla powstawania innowacyjnych przedsiębiorstw w ramach ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych i wysokiej jakości nowych miejsc pracy,
- wzmocnieniu powiązań i podnoszeniu umiejętności i kompetencji uczestników procesów innowacji (przedsiębiorcy, ośrodki naukowe, szkoły i uczelnie, administracja publiczna, instytucje kultury),
- edukacji na rzecz innowacyjności i promocja postaw innowacyjnych,
- wsparciu współpracy w sektorze B+R w wymiarze ponadregionalnym i międzynarodowym, z uwzględnieniem wymiaru transgranicznego,
- wspieraniu transferu wiedzy (parki technologiczne, centra doskonałości i kompetencji, centra transferu technologii, spółki celowe),

⁹ K. Matusiak, J. Guliński, System transferu technologii i komercjalizacji wiedzy w Polsce – Siły motoryczne i bariery, PARP, 2011.

¹⁰ Por. np. Matusiak K.B. (2010a). Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza; PARP (2008). Benchmarking parków technologicznych w Polsce. Wyniki badania. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości; Płoszaj A. (2012). Sieci wspierania innowacyjności i transferu technologii w Polsce na tle europejskim. Praca doktorska. Warszawa: Akademia Leona Koźmińskiego, ss. 267; Płoszaj Adam (2012) Instytucje wsparcia biznesu i promowania innowacji w województwie lubelskim. Warszawa, s. 52.

- wzmocnieniu kadr naukowych, ośrodków naukowych,
- wsparciu rozwoju nowoczesnych technologii (wsparcie dla badań).

Odpowiedzią PO PW 2014-2020 na zdiagnozowane bariery i potencjały w zakresie działalności B+R+I jest skierowanie środków finansowych na rzecz wzmocnienia zdolności do generowania i absorpcji rozwiązań innowacyjnych, przede wszystkim poprzez wdrażanie innowacji, podniesienie aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw w obszarze B+R, w szczególności w ramach inteligentnych specjalizacji, w tym prowadzenia badań i prac rozwojowych. Proponowane wsparcie PO PW w zakresie wdrażania innowacji oparto na tzw. kreatywnym modelu innowacji. Podstawą takiego podejścia jest umiejętność powiązania wiedzy lokalnej z zewnętrzną, zdolność określania nowych potrzeb i tworzenia nowych rozwiązań bazujących na istniejących technologiach.

Ponadto, projektowana interwencja stanowi odpowiedź na postulat zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności gospodarki poprzez zwiększenie nakładów prywatnych na B+R (Europa 2020/KPR) oraz zagwarantowania lepszych powiązań między badaniami, innowacjami a przemysłem (zalecenie 5, CSR).

Przedsiębiorczość

Interwencja Programu w zakresie wsparcia przedsiębiorczości będzie się wpisywała w realizację priorytetu strategii Europa 2020, jakim jest **wzrost inteligentny oraz sprzyjający włączeniu społecznemu**. Inicjatywą flagową w ramach strategii *Europa 2020*, ważną z punktu widzenia zakresu interwencji Programu związanej z poprawą konkurencyjności przedsiębiorstw z Polski Wschodniej, jest przede wszystkim *Polityka przemysłowa w erze globalizacji*, której główne założenia ogniskują się wokół poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Program w zakresie projektowanego wsparcia odpowiada na propozycje KE, dotyczące priorytetów finansowania dla funduszy objętych WRS (PP) w zakresie celu tematycznego dotyczącego podnoszenia konkurencyjności MŚP. Tym samym, projektowana interwencja przyczyni się do realizacji postulowanego w tym dokumencie zwiększania wydajności poprzez przedsiębiorczość i innowacje, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych przedsiębiorstw. Ponadto, działania Programu w zakresie CT 3 wpisują się w kierunek CSR/PP, jakim jest wspieranie zmian strukturalnych w gospodarce poprzez opracowywanie nowych modeli biznesowych w MŚP poprzez zwiększanie międzynarodowej ekspansji polskich przedsiębiorstw. Z uwagi na rosnące znaczenie klastrów w polityce Unii Europejskiej, ważnym wyzwaniem w Polsce jest również wypracowanie efektywnych instrumentów ich wspierania w perspektywie kolejnego okresu programowego 2014-2020.

Jednocześnie, poprzez wsparcie działań zaplanowanych do realizacji w ramach CT 3, Program przyczyni się do realizacji założeń Strategii Rozwoju Kraju 2020. PO PW, poprzez wsparcie internacjonalizacji oraz powiązań kooperacyjnych MŚP w Polsce Wschodniej, będzie wpływał na osiągnięcie celu szczegółowego SRK, jakim jest **wzrost wydajności gospodarki**. Tym samym, projektowana interwencja odpowiada na następujące działania określone w SRK:

- rozwój eksportu towarów i usług (II.1.4), m. in. poprzez wsparcie opracowania instrumentów wspierających zaangażowanie polskich przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych,
- zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych (II.3.4), m. in. poprzez wspieranie tworzenia klastrów oraz oparcie funkcjonowania klastrów na modelu rynkowo-partycypacyjnym.

Pod względem rozwoju przedsiębiorczości Polska Wschodnia wyraźnie odstaje od polskiego standardu. W 2011 r. na 1000 mieszkańców makroregionu przypadało jedynie 36,3 aktywnych przedsiębiorstw¹¹. W tym samym czasie średnia krajowa była znacząco wyższa i wynosiła 46,3.

Kondycja przedsiębiorstw w makroregionie jest słabsza w porównaniu z ogólnokrajowymi tendencjami. Świadczą o tym wyraźnie niższe niż średnia krajowa przychody. W 2011 r. średnia wielkość przychodów przedsiębiorstw z Polski Wschodniej wynosiła 1,4 mln zł, natomiast średnia krajowa była wyraźnie wyższa i liczyła 2,1 mln zł. Relatywnie niskie przychody idą w parze z wyraźnie mniejszymi niż średnia krajowa nakładami inwestycyjnymi. W makroregionie w 2011 r. przeciętne przedsiębiorstwo zainwestowało około 69 tys. zł, podczas gdy średnia krajowa wynosiła 90 tys. zł.

Relatywnie zły stan przedsiębiorczości w Polsce Wschodniej potwierdza także ujęcie syntetyczne wykorzystujące złożony wskaźnik przedsiębiorczości opracowany przez PARP¹². W tym rankingu trzy regiony Polski Wschodniej – lubelskie, warmińsko-mazurskie i podkarpackie – zajmują najniższe pozycje. Podlaskie zajmuje dwunaste miejsce w kraju, wyprzedzając nieznacznie lubuskie. Na tym tle zdecydowanie lepiej wypada świętokrzyskie, które ulokowało się na siódmej pozycji w kraju. Poprawa stanu rozwoju przedsiębiorczości w Polsce Wschodniej wymagać będzie przede wszystkim zwiększenia nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich, w szczególności nakładów o charakterze proinnowacyjnym. W efekcie powinny poprawić się ich przychody i rentowność.

Jednym z ważniejszych wyzwań dla makroregionalnej gospodarki jest zwiększenie skali eksportu. Zagraniczna wymiana handlowa jest w Polsce Wschodniej zdecydowanie mniejsza niż w innych regionach kraju. W 2009 r. wartość eksportu z makroregionu wynosiła prawie 10,5 mld USD co stanowiło jedynie 9% eksportu krajowego. Skala importu była jeszcze mniejsza: wyniósł on 7,3 mld USD, co odpowiadało 5,6% importu krajowego¹³. W przeliczeniu na mieszkańca wartość eksportu z Polsce Wschodniej w 2009 r. wynosiła prawie 1,3 tys. USD, jednak było to 2,4 razy mniej niż średnia krajowa, która wyniosła ponad 3 tys. USD. Relatywnie małe znaczenie wymiany handlowej z zagranicą, także w relacji do PKB, jest jednym z przejawów słabego osadzenia makroregionu w europejskich i globalnych sieciach gospodarczych.

Istotnym elementem stymulującym rozwój przedsiębiorczości są działania nakierowane na rozwój klastrów. W 2012 r. w Polsce Wschodniej funkcjonowały 72 klastry i inicjatywy klastrowe¹⁴. Klastry i inicjatywy klastrowe z makroregionu stanowiły ponad 35% tego typu przedsięwzięć w skali kraju. Pod względem ilościowym rozwój klastrów w makroregionie Polski Wschodniej można uznać za dobry.

Najaktywniejsze obecnie klastry makroregionu reprezentują bardzo zróżnicowane branże. Od stosunkowo prostych sektorów (przemysł drzewny, meblarski, odzieżowy) aż po zaawansowane usługi (usługi dla biznesu) oraz przemysły wysoce wiedzochłonne (branża lotnicza, TIK). Najwięcej klastrów działa w obszarze szeroko pojętej turystyki, w tym turystyki biznesowej. Stosunkowo licznie reprezentowana jest także branża budowlana. W kilku innych przypadkach klastry działające w podobnych branżach funkcjonują w co najmniej dwóch województwach makroregionu. Ponadto, klastry często wykraczają poza granice wojewódzkie (takim przykładem jest m.in. Dolina Lotnicza). Można na tej podstawie wnioskować, że w makroregionie istnieje potencjał do tworzenia i umacniania powiązań kooperacyjnych przekraczających granice regionalne, zarówno w ramach makroregionu, jak i powiązań wykraczających poza makroregion. Współpraca z podmiotami spoza

¹¹ Zgodnie z przyjętymi standardami GUS uwzględniono „podmioty niefinansowe prowadzące działalność gospodarczą”.

¹² Tarnawa A., Zadura-Lichota P. Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010–2011. Warszawa: PARP, s. 210.

¹³ Informacje o handlu zagranicznym pochodzą z ekspertyzy: Komornicki T., Szejgic B. (2010) Handel zagraniczny. Znaczenie dla gospodarki Polski Wschodniej. Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, s. 54.

¹⁴ Dane według mapy klastrów Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości: www.pi.gov.pl/PARP/data/klastry

regionu może być szczególnie istotna w przypadku działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, ponieważ najsilniejsze w tym zakresie jednostki znajdują się poza makroregionem i są skupione w największych krajowych metropoliach.

Zdecydowanie ważniejsze są jednak jakościowe aspekty działania klastrów, a w szczególności efekty takich inicjatyw. Dostępne opracowania wskazują na liczne problemy i wyzwania stojące przed klastrami zarówno w makroregionie, jak i w całej Polsce. Przede wszystkim wskazuje się, że o ile polskie klastry dobrze wypadają pod względem wspólnej identyfikacji i promocji, udziału w targach, konferencjach (itd.) oraz dostępu do infrastruktury (biurowa, konferencyjna, także laboratoria), o tyle największą słabością jest małe zaangażowanie w prace B+R i współpracę z instytucjami badawczymi oraz stosunkowo niska innowacyjność firm działających w klastrach¹⁵. Klastry Polski Wschodniej nie odbiegają znacząco od tych ogólnokrajowych tendencji. Najlepiej rozwinięte klastry stanowią niewątpliwie ważny, endogeniczny potencjał rozwojowy makroregionu¹⁶ istotny także z punktu widzenia polityki rozwoju bazującej na inteligentnych specjalizacjach.

W celu osiągnięcia sformułowanej w SRSG PW wizji rozwojowej makroregionu, Strategia w zakresie wsparcia przedsiębiorczości i szeroko pojętego rynku pracy rekomenduje realizację m.in. następujących działań:

- stworzenie systemu zachęt do podejmowania działalności gospodarczej i powstawania nowych miejsc pracy,
- promocji postaw przedsiębiorczych i wsparcie dla inkubatorów przedsiębiorczości, w tym akademickiej.

Wychodząc z założenia, że CT 3 będzie realizowany w przeważającym zakresie na poziomie regionalnym, w szczególności przez bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw, interwencja PO PW 2014-2020 została skoncentrowana na realizacji przedsięwzięć związanych ze wsparciem klastrów oraz międzynarodowej działalności MŚP. W ramach CT 3 interwencja skierowana będzie również na tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu MŚP, w szczególności innowacyjnych i technologicznych, oraz budowaniu „kultury innowacji” w Polsce Wschodniej poprzez wsparcie rozwoju nowych pomysłów biznesowych oraz startupów. Wsparcie to służyć ma przede wszystkim niwelowaniu barier powstrzymujących osoby młode przed zakładaniem własnych firm w makroregionie.

Dostępność przestrzenna i infrastruktura transportowa

Interwencja Programu w obszarze infrastruktury transportowej wpisująca się będzie w realizację priorytetu strategii Europa 2020, jakim jest *wzrost zrównoważony - wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*, w tym w inicjatywę flagową *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*.

Jednocześnie, jak wskazano w Umowie Partnerstwa, efektem niewystarczającego rozwoju infrastruktury transportowej są utrudnienia w rozwoju terytorialnym, zarówno w odniesieniu do miast i ich obszarów funkcjonalnych, jak i obszarów o słabej dostępności do usług, a co za tym idzie ograniczenie skali efektu mnożnikowego w gospodarce. W tym kontekście, zgodnie z UP, bardzo ważnym wyzwaniem w perspektywie do roku 2020 jest zwiększenie zewnętrznej i wewnętrznej (międzyregionalnej i lokalnej) dostępności terytorialnej.

Ponadto, jak wskazano w SRSG PW istotną barierą dla pełnego wykorzystania endogenicznych potencjałów makroregionu jest jego niska dostępność wewnątrzregionalna, przejawiająca się przede wszystkim niedostateczną dostępnością do ośrodków wojewódzkich, czyli miejsc koncentracji

¹⁵ Hołub J. (2012) Benchmarking klastrów w Polsce – edycja 2012. Raport ogólny. Warszawa: PARP.

¹⁶ Gorzelak G. (2007) Strategiczne kierunki rozwoju Polski Wschodniej. Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

najważniejszych funkcji administracyjnych, naukowych i gospodarczych w makroregionie, w tym również usług publicznych. Świadczą o tym m.in. niskie wartości wskaźników dostępności potencjałowej, zarówno w wariancie multimodalnym, jak i w wariancie tylko drogowym¹⁷. W 2010 r. wartości Wskaźnika Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (WMDT) w województwach makroregionu wschodniego należały do najniższych w kraju. Podobnie niekorzystny obraz rysuje się na podstawie wskaźnika uwzględniającego jedynie dostępność drogową. Należy podkreślić, że niedostatecznie rozwinięta i słabo zintegrowana infrastruktura transportowa utrudnia przepływ *know-how* i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych Polski Wschodniej z ośrodkami spoza makroregionu służących dyfuzji rozwoju¹⁸.

Duże miasta, a w szczególności metropolie, są obecnie miejscami kluczowymi dla rozwoju zarówno gospodarczego, jak i społecznego¹⁹. Metropolizacja rozwoju jest zjawiskiem globalnym, widocznym także w Polsce²⁰. Stolicy województw Polski Wschodniej są relatywnie słabo rozwinięte zarówno na tle największych polskich miast, jak i w szczególności na tle miast europejskich. W klasyfikacji metropolii europejskich sporządzonej w 2005 r. w ramach programu ESPON, żadna ze stolic regionów Polski Wschodniej nie została uznana za tzw. Europejski Metropolitalny Obszar Wzrostu (ang. Metropolitan European Growth Areas – MEGA)²¹. Warszawa została uznana za MEGA trzeciego stopnia, a Katowice wraz z aglomeracją, Kraków, Łódź, Poznań, Szczecin, Trójmiasto i Wrocław zostały zaklasyfikowane jako MEGA czwartego, najniższego, stopnia.

Mimo to, należy podkreślić, że ośrodki wojewódzkie są kluczowe dla rozwoju makroregionu. Są one bowiem głównym celem dojazdów do pracy oraz kluczowymi centrami usług publicznych wyższego rzędu. Ich rola pod tym względem jest relatywnie większa niż ośrodków stołecznych pozostałych polskich województw. Jednocześnie ich pozycja konkurencyjna – związana m.in. z koncentracją najwyższej jakości zasobów ludzkich – nie musi być trwała, gdyż poddane są one bardzo silnej konkurencji o kapitał ludzki ze strony najważniejszych ośrodków metropolitalnych Polski takich jak: Warszawa, Kraków czy Trójmiasto, a także ośrodków zagranicznych.

Jednym z istotnych czynników wpływających na niską pozycję największych miast makroregionu w krajowej sieci miejskiej jest ich relatywnie słaba dostępność komunikacyjna. Infrastruktura drogowa oraz kolejowa łącząca stolicy województw Polski Wschodniej z najważniejszymi ośrodkami krajowymi nie jest rozwinięta w wystarczającym stopniu. Mimo pewnej poprawy w tym względzie będącej wynikiem inwestycji współfinansowanych ze środków unijnych od 2004 r. trudno mówić o radykalnej zmianie sytuacji.

W tym kontekście istotny jest także rozwój transportu publicznego²², w szczególności w stolicach makroregionu oraz w ich obszarach funkcjonalnych. Transport publiczny jest istotnym czynnikiem budowania potencjału metropolitalnego stolic regionów Polski Wschodniej. Rozwój miejskiego transportu publicznego dodatkowo ma walor proekologiczny. W ostatnich latach stolicy regionów Polski Wschodniej dokonały dużych inwestycji w rozwój transportu publicznego – projekty te realizowane były przede wszystkim w ramach projektów współfinansowanych ze środków Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (wartość zrealizowanych projektów w 5 stolicach wyniosła prawie 2,1 mld zł). Mimo tych inwestycji strategie rozwoju Białegostoku, Kielc, Lublina, Olsztyna

¹⁷ Szczegółowe informacje na temat metodologii tych wskaźników można znaleźć np. w.: Komornicki T., Śleszyński P., Rosik P., Pomianowski W. (2010) Dostępność przestrzenna jako przesłanka kształtowania polskiej polityki transportowej, Biuletyn KPZK, nr 241. Warszawa: Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, s. 167.

¹⁸ Śleszyński P., Czapiewski K., Kozak M., Znaczenia ośrodków miejskich oraz ich hierarchicznych powiązań dla regionalnego i lokalnego rozwoju ekonomicznego i społecznego Polski Wschodniej, Warszawa 2011.

¹⁹ Por. np.: Sassen S. (1991) *The Global City*. Princeton: Princeton University Press.

²⁰ Por. np.: Jałowiecki B. (2005) Polskie miasta w procesie metropolizacji. *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 1(19), ss. 5-15.

²¹ ESPON Project 1.1.1. (2005) Potentials for polycentric development. Potentials for polycentric development in Europe, NORDREGIO, Sztokholm <http://www.espon.lu/online/documentation/projects/thematic/>

²² Then R. (2012) Transport publiczny jako element polityki zrównoważonego rozwoju ss. 129-150. Zarządzanie i Edukacja, nr 84, wrzesień-październik 2012.

i Rzeszowa wskazują na potrzebę rozbudowy transportu publicznego, także w kontekście ochrony środowiska i przechodzenia do modelu gospodarki niskoemisyjnej.

Usuwanie barier infrastrukturalnych, obok wsparcia w zakresie podnoszenia poziomu innowacyjności i wzmacniania jakości kapitału ludzkiego i aktywizacji zasobów na rynku pracy, uznane zostało w SRSR PW jako kluczowe strategiczne wyzwanie z punktu widzenia systematycznego wzmacniania pozycji konkurencyjnej Polski Wschodniej w kraju i za granicą. W tym celu Strategia rekomenduje wdrożenie działań polegających na:

- zwiększeniu dostępności transportowej do stolic wojewódzkich, w tym w ramach obszarów funkcjonalnych rynków pracy,
- rozwoju powiązań transportowych pomiędzy głównymi ośrodkami Polski Wschodniej,
- rozwoju niskoemisyjnego transportu miejskiego i aglomeracyjnego w głównych ośrodkach miejskich.

Odpowiedzią PO PW 2014-2020 na zdiagnozowane w Strategii Polski Wschodniej bariery i potencjały w zakresie spójności wewnętrznej Polski Wschodniej jest skierowanie wsparcia na realizację inwestycji służących podniesieniu poziomu efektywności funkcjonowania układów transportowych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych i w efekcie skróceniu czasu codziennych dojazdów do pracy (mobilność wahadłowa), co umożliwi lepszy dostęp do rynków pracy.

Ponadto planowana interwencja będzie ukierunkowana na wzmocnienie wewnętrznych i uzupełnienie zewnętrznych połączeń w transporcie kolejowym Polski Wschodniej. Podstawowym założeniem interwencji będzie skierowanie środków na realizację inwestycji na odcinkach służących poprawie dostępności transportowej w obrębie Polski Wschodniej, a jednocześnie istotnych pod względem wzmacniania makroregionalnych potencjałów rozwojowych.

Jednocześnie, mając na uwadze fakt, że realizacja inwestycji wspierających rozwój nowoczesnej infrastruktury transportowej przyczynia się do poprawy stanu środowiska i jakości życia mieszkańców oraz zwiększa możliwości rozwojowe makroregionu, środki będą przeznaczone także na wsparcie rozbudowy istniejących bądź tworzenie nowych ekologicznych sieci systemu komunikacji publicznej w miastach wojewódzkich oraz ich obszarach funkcjonalnych.

Dodatkowo planowana interwencja wpisuje się również w realizację Strategii Rozwoju Kraju 2020 przyczyniając się do zwiększenia dostępności komunikacyjnej w dostępie do rynków pracy i zwiększenia efektywności transportu poprzez modernizację i rozbudowę połączeń transportowych w zakresie uspokajania ruchu na drogach przechodzących przez miasta wojewódzkie Polski Wschodniej.

UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH

Podstawę wyboru celów tematycznych realizowanych w ramach Programu, uwzględniającą zarówno wnioski z diagnozy sytuacji i trendów rozwojowych tego obszaru, jak również szerokie uwarunkowania europejskie i krajowe, stanowi *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020* r. Cele i zakres wsparcia PO dla Polski Wschodniej są jednocześnie odpowiedzią na wybrane wyzwania rozwojowe nakreślone w projekcie Umowy Partnerstwa (UP) w odniesieniu do pięciu województw makroregionu. PO PW 2014-2020 koncentruje się na przedsięwzięciach, które wpisują się w realizację zadań związanych z budową gospodarki opartej na wiedzy i rozwoju kapitału intelektualnego, wzmocnieniem głównych ośrodków koncentracji działalności gospodarczej oraz zwiększeniem zewnętrznej i wewnętrznej (międzyregionalnej i lokalnej) dostępności terytorialnej.

Specyfiką polityki spójności na lata 2014-2020 jest koncentracja tematyczna i koordynacja funduszy unijnych, które w perspektywie do 2020 roku wprowadzą gospodarki europejskie na ścieżkę inteligentnego, trwałego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego²³.

Biorąc pod uwagę wyzwania i potencjały makroregionu Polski Wschodniej zdiagnozowane w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, PO PW 2014-2020* – zgodnie z zasadą selektywności i koncentracji – skoncentruje swoją interwencję na celach tematycznych nr 1, 3, 4 i 7.

Tabela 1. Przegląd uzasadnienia wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.2 promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki poprzez zwiększenie nakładów prywatnych na B+R (Europa 2020/KPR) oraz 2. Realizacja zalecenia 5 dot. zagwarantowania lepszych powiązań między badaniami, innowacjami i przemysłem (CSR) 3. Realizacja celów SRSR PW dot. systematycznego podnoszenia poziomu innowacyjności makroregionalnej gospodarki 4. Niska innowacyjność gospodarki oraz intensywność i jakość działalności badawczo-rozwojowej w makroregionie
3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1 promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększanie wydajności poprzez przedsiębiorczość i innowacje, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych przedsiębiorstw (PP) 2. Budowanie efektywnego otoczenia wspierającego przedsiębiorstwa i przyczynianie się do innowacji, przedsiębiorczości (PP) 3. Realizacja celów SRSR PW dot. promocji postaw przedsiębiorczych oraz podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy
	3.2 opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa efektywnego otoczenia wspierającego przedsiębiorstwa i przyczynianie się do innowacji, przedsiębiorczości i internacjonalizacji (PP) 2. Realizacja celów SRK dot. rozwoju eksportu towarów i usług 3. Realizacja celów SRSR PW dot. rozwoju instrumentów wspierających zaangażowanie polskich przedsiębiorstw na rynkach

²³ Rogut A., Piasecki B, Analiza..., op. cit., s. 6.

		zagranicznych 4. Zagraniczna wymiana handlowa w Polsce Wschodniej jest zdecydowanie mniejsza niż w innych regionach kraju.
	3.3 wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	1. Realizacja celów SRK dot. wsparcia tworzenia klastrów 2. Realizacja celów SRSR PW dot. promocji postaw przedsiębiorczych oraz podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.5 promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących	1. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych w tym opracowanie przyjaznych dla środowiska systemów transportu i promowanie zrównoważonej mobilności w miastach (PP) 2. Realizacja celu SRSR PW dot. rozwoju niskoemisyjnego transportu miejskiego i aglomeracyjnego w głównych ośrodkach miejskich 3. Konieczność podniesienia efektywności układów transportowych miast wojewódzkich w Polsce Wschodniej i ich obszarach funkcjonalnych
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2 zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	1. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki poprzez inwestowanie w drogową sieć TEN-T i łączenie drugorzędnych i trzeciorzędnych węzłów z infrastrukturą TEN-T (PP) 2. Realizacja celu SRSR PW dot. zwiększenia dostępności transportowej do stolic wojewódzkich, w tym w ramach obszarów funkcjonalnych rynków pracy 3. Niski poziom wewnętrznej i zewnętrznej dostępności transportowej makroregionu 4. Konieczność wzmocnienia spójności wewnętrznej Polski Wschodniej
	7.4 rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego	1. Rozwijanie kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów kolejowych w szczególności poprzez inwestowanie w kolejową sieć TEN-T oraz łączenie drugorzędnych i trzeciorzędnych węzłów z infrastrukturą TEN-T (PP) 2. Realizacja działań SRSR PW dot. wzmocnienia spójności wewnętrznej i przełamywania barier związanych z peryferyjnym położeniem Polski Wschodniej.

1.2 ROZKŁAD ŚRODKÓW FINANSOWYCH

UZASADNIENIE PODZIAŁU ŚRODKÓW MIĘDZY CELE TEMATYCZNE I PRIORYTETY INWESTYCYJNE

Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020 jest krajowym programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Zgodnie z Umową Partnerstwa alokacja środków EFRR na Program Operacyjny Polska Wschodnia wynosi 2 117,2 mln EUR.

Przyjęty podział środków między cele tematyczne w ramach PO PW wynika w szczególności z:

- kierunków działań dla Polski Wschodniej wyznaczonych przez SRSG PW,
- zidentyfikowanych wyzwań, potrzeb oraz potencjałów rozwojowych,
- zakresu i komplementarności wsparcia OSI Polska Wschodnia w pozostałych krajowych i regionalnych programach operacyjnych,
- specyfiki projektów uwzględniającej ich koszt,
- minimalnych poziomów koncentracji wsparcia (tzw. ring-fencingów) z polityki spójności wyznaczonych przez KE, co wpływa na rozkład środków finansowych pomiędzy poszczególne cele tematyczne oraz pośrednio – programy operacyjne.

Tabela 2. Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu

Oś priorytetowa	Fundusz	Wsparcie UE – mln EUR*	Udział wsparcia UE w całości środków PO (%)*	CT	PI	Cele szczegółowe odpowiadające PI	Wskaźniki rezultatu
I	EFRR	485,0	22,91	1	1.2	Zwiększenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie B+R.	1. Nakłady na B+R w sektorze przedsiębiorstw PKB Polski Wschodniej 2. Udział przychodów przedsiębiorstw ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych i istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem w Polsce Wschodniej
II	EFRR	474,5	22,41	3	3.1	Stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu MŚP w Polsce Wschodniej	Liczba MSP w Polsce Wschodniej
					3.2	Wzrost internacjonalizacji MŚP z makroregionu Polski Wschodniej	Wartość przychodów MSP z Polski Wschodniej ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport
					3.3	Wzmocnienie powiązań kooperacyjnych w makroregionie Polski Wschodniej	Wartość przychodów MSP
III	EFRR	843,3	39,83	4	4.5	Poprawa mobilności mieszkańców w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarach funkcjonalnych	Liczba przejazdów pasażerskich komunikacją miejską w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej
	EFRR			7	7.2	Poprawa dostępności wewnętrznej w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarach funkcjonalnych	Wskaźnik dostępności drogowej Polski Wschodniej (na bazie wskaźnika WMDT)
IV	EFRR	280,4	13,24	7	7.4	Wzmocnienie spójności wewnętrznej oraz dalsza poprawa dostępności zewnętrznej Polski Wschodniej	Wskaźnik dostępności kolejowej Polski Wschodniej (na bazie wskaźnika WMDT)
V	EFRR	34,0	1,61	Nd.	Nd.	1. Zapewnienie sprawnego zarządzania i wdrażania Programu oraz efektywnego wykorzystania środków w ramach PO PW; 2. Wsparcie beneficjentów w procesie przygotowania i realizacji projektów; 3. Zapewnienie informacji i promocji w ramach Programu.	Nd.
łącznie	EFRR	2117,2	100				

2. OPIS UKŁADU OSI PRIORYTETOWYCH

2.1 OŚ PRIORYTETOWA I INNOWACYJNA POLSKA WSCHODNIA

Oś priorytetowa I obejmuje swoim zakresem interwencji cel tematyczny 1, priorytet inwestycyjny 1.2 *promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację.*

PRIORYTET INWESTYCYJNY 1.2

CEL SZCZEGÓŁOWY

Zwiększenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie B+R.

OCZEKIWANE REZULTATY

Jedną z barier rozwojowych Polski Wschodniej jest niska innowacyjność gospodarki przejawiająca się m.in. niskim poziomem uczestnictwa ośrodków B+R w procesie tworzenia i dyfuzji innowacji do sektora przedsiębiorstw, małym zainteresowaniem firm współpracą z regionalnym zapleczem B+R, problemami z wdrażaniem innowacji przez przedsiębiorstwa. Dlatego też konieczne jest skierowanie wsparcia stymulującego działalność innowacyjną poprzez tworzenie warunków dla prowadzenia działalności B+R. Oczekiwanymi efektami wsparcia będą zwiększenie nakładów prywatnych na działalność B+R, oraz zwiększenie stosowania innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwach w zakresie rozwoju produktu i usług.

Makroregion Polski Wschodniej należy uznać za stosunkowo, w sensie ilościowym, dobrze wyposażony w ośrodki innowacji i przedsiębiorczości. Jednak usługi proinnowacyjne (np. wsparcie transferu technologii, tworzenie firm technologicznych, stymulowanie współpracy przedsiębiorstw z jednostkami B+R, wsparcie prowadzenia B+R w firmach) nie są wystarczająco rozwinięte. Skierowana obecnie do przedsiębiorców oferta ww. ośrodków obejmuje głównie wyposażoną i atrakcyjnie zlokalizowaną infrastrukturę, preferencyjne warunki wynajmu oraz usługi dla startupów oraz mikroprzedsiębiorstw. Jednak w przypadku instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu kluczowe jest nie samo ich istnienie, ale to, w jaki sposób funkcjonują, jaki jest zakres ich działania, jakie oferują usługi, oraz jakie firmy z nimi współpracują. Jak pokazują doświadczenia zagraniczne i polskie rozwój efektywnego parku technologicznego wymaga wielu lat systematycznej pracy. Tym samym wsparcie w ramach programu przeznaczone będzie na wypełnienie luki w ofercie ośrodków innowacji i dostosowanie ich usług do potrzeb rynku, w szczególności w zakresie innowacyjności.

Bardzo ważnym elementem wsparcia będzie również zbudowanie sieci kooperacji służącej integracji IOB i infrastruktury naukowo-badawczej. Oczekiwanym efektem wsparcia będzie poprawa jakości i wzrost liczby profesjonalnych usług świadczonych przez IOB na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw.

Tabela 3. Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu celu szczegółowego PI 1.2

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Kategoria regionu	Wartość początkowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Nakłady na B+R w sektorze przedsiębiorstw (BERD) w PKB	%	regiony słabiej rozwinięte	0,22	2011	0,24-0,26	GUS	raz do roku

	Polski Wschodniej							
2.	Udział przychodów przedsiębiorstw ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych i istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem w Polsce Wschodniej	%	regiony słabiej rozwinęte	6,5	2011	7	GUS	raz do roku

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH PI 1.2

Przykładowe typy projektów w ramach PI 1.2:

Wsparcie na rzecz przedsiębiorstw w zakresie działalności B+R+I

W ramach działania wsparciem objęte zostaną projekty służące wzmocnieniu zdolności innowacyjnej przedsiębiorstw i transferu technologii, głównie w ramach inteligentnych specjalizacji. Wspierane będą projekty wdrażania innowacji, które wymagać będą przeprowadzenia prac B+R (wykonanych przez własne zaplecze rozwojowe lub nabyte od innych jednostek z makroregionu bądź pozostałych części kraju, jak również i zagranicy). Prace takie służyć mają opracowaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów (innowacje produktowe) i procesów (innowacje procesowe). W ramach realizowanych projektów dopuszczalny będzie zakup oraz montaż maszyn, jak i urządzeń technicznych, narzędzi, przyrządów oraz wyposażenia, o ile służyć to będzie wdrażaniu innowacji, będących przedmiotem przeprowadzanych prac B+R. Projekty mające na celu wdrażanie innowacji w przedsiębiorstwach obejmować będą mogły swoim zakresem także stworzenie lub rozwój istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego, służącego działalności innowacyjnej oraz związanej z wdrażaną innowacją. Projekty polegające na wdrażaniu innowacji będą mogły być realizowane zarówno przez pojedyncze przedsiębiorstwa, jak i ich konsorcja oraz ponadregionalne inicjatywy. W przypadku konsorcjum tworzonego z partnerami spoza makroregionu, jego liderem musi być zawsze przedsiębiorca posiadający swoją siedzibę w Polsce Wschodniej.

Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań, przeprowadzanie prac w obszarze B+R są złożonymi procesami. Dlatego też, coraz trudniej pojedynczym przedsiębiorstwom, które nie dysponują wszystkimi niezbędnymi kompetencjami i zasobami, uczestniczyć w tych procesach. Coraz częściej uwidacznia się potrzeba uzupełniania własnych umiejętności i wiedzy o kompetencje i zasoby innych aktorów otoczenia gospodarczego – konkurentów lub dostawców. Jedną z możliwych odpowiedzi na wyzwania globalnej konkurencji są przede wszystkim wspólne działania przedsiębiorstw, różnych instytucji (na przykład uczelni wyższych, instytucji naukowo-badawczych) oraz usługodawców w regionalnych sieciach współpracy lub w klastrach. Dzięki działaniom różnych podmiotów skoncentrowanych na wspólnym celu, możliwe jest szybsze i bardziej efektywne tworzenie innowacji o szczególnie wysokim potencjale w łańcuchu wartości, a następnie umieszczenie ich w obiegu gospodarczym. Ten szybki transfer technologii i produktów na różnych etapach łańcucha wartości umożliwia zdobycie ogromnej przewagi na krajowym i międzynarodowym rynku²⁴. Dlatego też

²⁴ G.M.zu Köcker, L. Garnatz, *Klasy jako instrumenty inicjujące prace badawczo-rozwojowe między Niemcami a Koreą*, PARP, Warszawa 2012, s. 17.

w uzupełnieniu do interwencji Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, wsparciem objęte będą projekty badawczo-rozwojowe, realizowane przez inicjatywy o ponadregionalnym charakterze, w szczególności projekty badawczo-rozwojowe w klastrach ponadregionalnych. Preferowane będą projekty obejmujące działalność kompleksową w obszarze B+R, tj. działalność badawczo-rozwojową, mającą na celu przygotowanie prototypu (komponent badawczy) i wdrożenie wyników prac B+R do systemu produkcji (komponent wdrożeniowy), w tym projekty angażujące jednostki naukowe (np. uczelnie, instytuty badawcze), wykazujące się realną gotowością do współpracy z przedsiębiorstwami oraz wyposażone w odpowiednie zaplecze kadrowe i infrastrukturalne pozwalające na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych. Projekty w tym zakresie winny charakteryzować się możliwością wdrożenia ich wyników w celu podniesienia innowacyjności podmiotów, na rzecz których tego rodzaju projekty będą realizowane.

W ramach wyżej wymienionych działań preferowane będą projekty uwzględniające rozwój technologii zero- i niskoemisyjnych oraz racjonalne wykorzystanie zasobów (eko-innowacyjność i efektywność).

Zwiększenie potencjału instytucji otoczenia biznesu do świadczenia usług na rzecz przedsiębiorstw w zakresie działalności innowacyjnej, B+R i wdrożeniowej

Wspieranie efektywnej i innowacyjnej przedsiębiorczości wymaga istnienia profesjonalnego zaplecza instytucjonalnego w postaci ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Doświadczenia światowe wskazują, że ośrodki innowacji silnie wpisują się we współczesną logikę rozwoju ekonomiczno-społecznego, stanowiąc infrastrukturę gospodarki wiedzy²⁵. Funkcjonowanie efektywnego ośrodka innowacji powinno dotyczyć tworzenia całkowicie nowych możliwości związanych z komercjalizacją wiedzy. Ośrodki innowacji pełnią funkcje pośrednictwa w dostępie regionalnych firm do zewnętrznych zasobów wiedzy, doradztwa, finansów, nawiązywania współpracy z różnymi partnerami firm. Inną ważną ich rolą jest pomoc dla firm obejmująca diagnozowanie potrzeb, transfer i adaptację obcych rozwiązań do warunków firm. Dlatego też interwencja zostanie skierowana do istniejących na terenie Polski Wschodniej ośrodków innowacji, w szczególności wspartych w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 z Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013. Takie podejście zapewni większą koncentrację środków i spójność z inwestycjami publicznymi, które dokonano w ramach PO RPW 2007-2013. Wybór projektów następować będzie w procedurze konkursowej na podstawie przyjętych kryteriów oceny.

Zakres działań obejmować będzie poszerzenie wachlarza i profesjonalizacją usług ośrodków innowacji (np. w zakresie praktycznego wprowadzania innowacji takich, jak audyt innowacyjności w powiązaniu ze specjalistycznym doradztwem lub usługi asystentów lub brokerów innowacji dla przedsiębiorstw, zaawansowanych usług proinnowacyjnych, tj. wsparcia transferu technologii, tworzenia firm technologicznych, stymulowania współpracy przedsiębiorstw z jednostkami B+R, wsparcia prowadzenia B+R w firmach). Rozwój usług następować będzie poprzez stymulowanie rynku tych usług. Działania skierowane będą również na projekty obejmujące swoim zakresem zakup niezbędnego wyposażenia i rozbudowę infrastruktury ośrodków innowacji pod warunkiem, że wiązać się to będzie z rozwojem usług dedykowanych przedsiębiorstwom (np. usług pomiarowych, usług diagnostycznych, usług certyfikacyjnych).

Wsparciem objęte będą również projekty B+R realizowane przez przedsiębiorców, wynikające z ich indywidualnego zapotrzebowania, których animatorem będą ośrodki innowacji. Preferowane będą te projekty, które angażować będą ośrodki innowacji, jednostki naukowe (np. uczelnie, instytuty badawcze) zarówno z makroregionu i pozostałych części kraju, jak i zagranicy.

²⁵ K. Matusiak, J. Guliński, System transferu technologii i komercjalizacji wiedzy w Polsce – Siły motoryczne i bariery, PARP, 2011.

Dodatkowo w ramach wsparcia przewiduje się działanie mające na celu integrację i wzrost efektywności ośrodków innowacji Polski Wschodniej. Wsparciem zostanie objęte utworzenie i wdrożenie ponadregionalnej sieci współpracy ośrodków innowacji, konsolidującej i integrującej istniejącą infrastrukturę badawczo-rozwojową i innowacyjną oraz oferowane usługi na potrzeby działalności innowacyjnych przedsiębiorstw. W ramach utworzonej sieci współdzielone będą zasoby, w tym wiedza o klientach, jak również następować będzie przepływ klientów ze względu na ich potrzeby. Sieć stanowić ma efektywne narzędzie, mające na celu przygotowanie ośrodków innowacji do udzielenia przedsiębiorstwom zindywidualizowanego wsparcia uwzględniającego możliwości wprowadzania innowacji w zależności od specyfiki danej branży, w tym w ramach inteligentnych specjalizacji. Przyjęcie modelu sieciowego w zakresie współpracy ośrodków innowacji umożliwi wystąpienie synergii i uzyskanie lepszych efektów prowadzonych działań przez poszczególne instytucje.

Sieć służyć powinna oferowaniu takich usług jak np.: pomoc w organizowaniu działań inicjujących kontakty oraz udostępnianie miejsc na spotkania inicjujące kontakty, kojarzenie partnerów, generowanie pomysłów, organizowanie konferencji, seminariów, realizacja projektów w partnerstwie, realizacja projektów pilotażowych, projektów B+R i dotyczących innowacji, partnerstwo typu business-to-business, rozwijanie umiejętności.

Typy beneficjentów

- przedsiębiorcy i ich konsorcja,
- ponadregionalne inicjatywy klastrowe,
- konsorcja członków ponadregionalnych inicjatyw klastrowych,
- ośrodki innowacji (typu parki naukowo-technologiczne, parki naukowe, parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra transferu technologii).

Terytorialny obszar realizacji

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 1.2 obejmuje obszar Polski Wschodniej, wskazanej w Umowie Partnerstwa jako obszar strategicznej interwencji Państwa (OSI).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W ramach PI 1.2 wsparcie będzie udzielane w formie mieszanej, zwrotnej oraz formie bezzwrotnej (dotacje).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA DUŻYCH PROJEKTÓW

W ramach PI 1.2 nie przewiduje się dużych projektów.

Tabela 4. Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla PI 1.2

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia na rynek nowych produktów (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	66	SL 2014	raz do roku
2.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	110	SL 2014	raz do roku

3.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w zakresie innowacji lub B+R (CI)	mIn PLN	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	324	SL 2014	raz do roku
4.	Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	90	SL 2014	raz do roku

OPIS KIERUNKOWYCH ZASAD WYBORU PROJEKTÓW OSI PRIORYTETOWEJ I

Wybór projektu uzależniony będzie od spełnienia kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący (zgodnie z art. 110 ust. 2 lit a oraz art. 125 ust. 3 lit. a projektu rozporządzenia ogólnego) oraz od zatwierdzenia projektu do dofinansowania przez Instytucję Zarządzającą lub Instytucję Pośredniczącą.

Procedury wyboru projektów będą spełniać zasady określone w projekcie rozporządzenia ogólnego, w szczególności w art. 114 ust. 3. Stosowane kryteria oceny będą niedyskryminacyjne, przejrzyste i będą uwzględniać ogólne zasady ustanowione w art. 7 i 8 projektu CPR. Stosowanie kryteriów oceny ma zapewnić dofinansowanie jedynie takich projektów, które będą realizować cele określone w programie. Kryteria będą jednakowe dla wszystkich potencjalnych beneficjentów wszystkich projektów dotyczących danej kategorii operacji PO.

W ramach osi priorytetowej I dofinansowaniem objęte zostaną projekty wyłaniane w trybie konkursowym oraz przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego w odniesieniu do działania obejmującego utworzenie i wdrożenie ponadregionalnej sieci współpracy ośrodków innowacji.

Wybór trybu został dokonany przy uwzględnieniu następujących czynników:

- optymalnego sposobu osiągnięcia celów programu/osi priorytetowej/priorytetu inwestycyjnego;
- liczby podmiotów, których działania prowadzone w wyniku uzyskania dofinansowania będą służyć osiągnięciu celów;
- typu beneficjenta;
- wielkości projektów (planowana wysokość dofinansowania).

Tabela 5. Ramy wykonania dla osi priorytetowej I

Typ wskaźnika (etap wykonania, finansowy, produktu lub, w uzasadnionych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie zastosowania wskaźnika
Produktu	1.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w zakresie innowacji lub B+R (CI)	mln PLN	EFRR	regiony słabiej rozwinęte	160	324	SL 2014	wskaźnik reprezentatywny dla głównych typów projektów osi I (PI 1.2)
Finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych w % alokacji	%	EFRR	regiony słabiej rozwinęte	19	100	SL 2014	obowiązkowy

Tabele 6-10. Kategorie interwencji osi priorytetowej I (w mln EUR)

Fundusz i kategoria regionu: EFRR, regiony słabiej rozwinięte									
Tabela 6: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 7: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 8 Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela 9 Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 10 Wymiar 7 EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)	
Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota
02	290,0	01	290,0	00	290,0	00	290,0	-	-
064									
063	70,0	01	70,0	00	70,0	00	70,0	-	-
059	125,0	01	125,0	00	125,0	00	125,0	-	-

Tabela zostanie zaktualizowana po przyjęciu przez KE dokumentu określającego kategorie interwencji

PLANOWANE WYKORZYSTANIE POMOCY TECHNICZNEJ

Nie dotyczy

2.2 OŚ PRIORYTETOWA II PRZEDSIĘBIORCZA POLSKA WSCHODNIA

Oś priorytetowa II obejmuje swoim zakresem interwencji cel tematyczny 3, priorytety inwestycyjne:

3.1 *promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości;*

3.2. *opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji;*

3.3 *wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.*

PRIORYTET INWESTYCYJNY 3.1

CEL SZCZEGÓŁOWY

Stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu MŚP w Polsce Wschodniej.

OCZEKIWANE REZULTATY

Jednym ze zdiagnozowanych problemów rozwojowych makroregionu jest stały odpływ mieszkańców do innych regionów w kraju, a także za granicę. Problem ten dotyczy w znacznej mierze osób dobrze wykształconych (w wieku 25-34 lata). Ta grupa odpowiada za blisko połowę ujemnego salda migracji w Polsce Wschodniej²⁶. Jak wskazują dostępne analizy, migracje te są wynikiem przede wszystkim mniej atrakcyjnego rynku pracy w makroregionie oraz lepszych perspektyw kariery zawodowej w najlepiej rozwiniętych polskich metropoliach oraz za granicą.

Zgodnie z diagnozą zawartą w SRSG PW Polskę Wschodnią charakteryzuje również niski poziom przedsiębiorczości. W porównaniu z Polską ogółem, w makroregionie powstaje znacznie mniej przedsiębiorstw. Z przeprowadzonych badań²⁷ wynika, że w makroregionie główną przeszkodą dla rozwoju przedsiębiorczości są ograniczone własne zasoby finansowe potencjalnych przedsiębiorców. Wśród barier wskazano również m.in. bariery edukacyjne, społeczne, kulturowe oraz administracyjne²⁸.

Dlatego też koniecznym jest przeciwdziałanie tym zjawiskom poprzez działania, których celem będzie stworzenie warunków dla powstawania i rozwoju przedsiębiorstw w Polsce Wschodniej. Wsparcie to służyć ma przede wszystkim niwelowaniu barier powstrzymujących młodych ludzi przed zakładaniem firm w makroregionie oraz przeciwdziałaniu zjawisku „drenażu mózgów” i migracji zarobkowej.

Projektowane wsparcie ma na celu stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu i rozwijaniu MŚP, w szczególności innowacyjnych i technologicznych, w Polsce Wschodniej. Tym samym stworzona zostanie oferta dla młodych i przedsiębiorczych osób z makroregionu, jak również spoza niego, do rozwoju swoich pomysłów biznesowych i zakładania nowych firm typu startup w Polsce Wschodniej.

Proponowane działania poprzez tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu MŚP oraz „kultury innowacji” pośrednio mogą przyczynić się do zwiększenia udziału w makroregionie firm działających w sektorach wysokich/średnich technologii.

²⁶ Miszczuk A., Smętkowski M., Płoszaj A., Celińska-Janowicz D., *Aktualne problemy...*, op cit., s. 6.

²⁷ *Przedsiębiorczość w Polsce*, Ministerstwo Gospodarki 2011; *Przedsiębiorczość kobiet w Polsce*, PARP 2011.

²⁸ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, s.42.

Tabela 11. Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu celu szczegółowego PI 3.1

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Kategoria regionu	Wartość początkowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba MŚP w Polsce Wschodniej	szt.	regiony słabiej rozwinięte	298 747	2011	318 165	GUS	raz do roku

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH PI 3.1

Przykładowe typy przedsięwzięć w ramach PI 3.1:

Platformy startowe dla nowych pomysłów

Wsparcie będzie realizowane poprzez platformy startowe, których celem będzie stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi nowych, innowacyjnych pomysłów biznesowych w Polsce Wschodniej. Za animację, tj. przygotowanie, a następnie zarządzanie platformami startowymi odpowiedzialne będą ośrodki innowacji typu parki naukowo-technologiczne, parki naukowe, parki technologiczne, inkubatory technologiczne oraz inkubatory przedsiębiorczości. Niezbędnym warunkiem powodzenia działań realizowanych w ramach Platform startowych będzie utworzenie wokół nich biznesowego i społecznego partnerstwa, tj. z doświadczonymi przedsiębiorcami, władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi czy też innymi instytucjami z sektora IOB, oferującymi swoje wyspecjalizowane usługi w zależności od potrzeb ostatecznych odbiorców (pomysłodawców). Tym samym realizacja instrumentu wsparcia w postaci platformy startowej dla nowych pomysłów wymagać będzie sieciowej współpracy partnerów instytucjonalnych od władz lokalnych i regionalnych poczynając, przez instytucje wsparcia, sektor finansowy, na środowisku biznesu kończąc. Oferta Platformy startowej dla nowych pomysłów skierowana będzie w szczególności do absolwentów szkół wyższych (do 35. roku życia) oraz studentów ostatnich lat studiów, chcących rozwinąć swój pomysł oraz uruchomić i rozwijać własne firmy w Polsce Wschodniej. W ramach platform startowych zapewnione zostanie indywidualne wsparcie doradcze, opieka w formie mentoringu, obejmująca etap prac nad rozwojem nowego pomysłu biznesowego. W ramach platform udzielane będzie również wsparcie w zakresie m. in. specjalistycznych konsultacji i usług, pozyskania niezbędnych umiejętności i wiedzy, uczestnictwa w konferencjach oraz spotkaniach networkingowych, związanych z rozwojem pomysłu biznesowego (etap działalności przedbiznesowej). Pomysły rozwinięte w platformach startowych będą mogły uzyskać wsparcie inwestycyjne związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa (typu startup) w makroregionie (etap działalności biznesowej).

Typy beneficjentów

Ośrodki innowacji (typu parki naukowo-technologiczne, parki naukowe, parki technologiczne, inkubatory technologiczne oraz inkubatory przedsiębiorczości), przedsiębiorstwa typu startup.

Terytorialny obszar realizacji

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 3.1 obejmuje obszar Polski Wschodniej, wskazanej w Umowie Partnerstwa jako obszar strategicznej interwencji Państwa (OSI).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W ramach PI 3.1 wsparcie będzie udzielane w formie bezzwrotnej (dotacje).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA DUŻYCH PROJEKTÓW

W ramach PI 3.1 nie przewiduje się dużych projektów.

Tabela 12. Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla PI 3.1

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób objętych wsparciem w programie	os	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	9 600	SL 2014	raz do roku
2.	Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	3 000	SL 2014	raz do roku

PRIORYTET INWESTYCYJNY 3.2

CEL SZCZEGÓŁOWY

Wzrost internacjonalizacji MŚP z makroregionu Polski Wschodniej.

OCZEKIWANE REZULTATY

We współczesnej gospodarce światowej charakteryzującej się m.in. intensyfikacją międzynarodowej integracji gospodarczej rośnie znaczenie umiędzynarodowienia działalności firm. Globalizacja, a wraz z nią globalna konkurencja, koncentracja własności i kapitału, wzrost znaczenia gospodarki opartej na kapitale intelektualnym i szybki rozwój technologii informatycznych i telekomunikacji powodują, że współczesne przedsiębiorstwo musi podjąć wyzwanie dostosowania się do nowych wymagań globalnego rynku²⁹. Ponadto operacje międzynarodowe przekładają się często na przyspieszoną akumulację wiedzy i doświadczenia, a także na korzyści skali (mechanizm „uczenia się przez eksport”)³⁰.

Udział przedsiębiorstw w wymianie międzynarodowej jest również jednym z ważnych czynników mogących poprawić ich szeroko pojętą efektywność oraz konkurencyjność, zarówno dzięki obniżeniu kosztów produkcji i powiększeniu przychodów, jak i większym możliwościom absorpcji postępu technicznego i organizacyjnego. Co więcej, aktywność eksportowa jest sposobem na uniezależnienie się firm od często niedostatecznego poziomu popytu wewnętrznego, co stanowi istotne ograniczenie dla rozwoju działalności gospodarczej w Polsce Wschodniej. Liczba małych i średnich firm z makroregionu wschodniego biorących udział w wymianie międzynarodowej jest relatywnie niewielka. Tylko 14,4% polskich firm eksportujących ma swoją siedzibę w Polsce Wschodniej. Zagraniczna wymiana handlowa w makroregionie jest zdecydowanie mniejsza niż w innych regionach kraju.

W związku z powyższym zwiększenie skali eksportu jest jednym z ważniejszych wyzwań dla makroregionalnej gospodarki. Dlatego też konieczne jest skierowanie wsparcia stymulującego działalność przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych, którego celem będzie wzrost internacjonalizacji MŚP z makroregionu Polski Wschodniej. Tym samym oczekiwanym efektem wsparcia w ramach PI .3.2 będzie wzrost przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport z Polski Wschodniej.

²⁹ H. Czaja-Cieszyńska, Internacjonalizacja jako szansa rozwoju dla małych i średnich przedsiębiorstw, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2009, s. 9

³⁰ J. Cieślak, Internacjonalizacja polskich przedsiębiorstw, Akademia Leona Koźmińskiego, 2010

Tabela 13. Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu celu szczegółowego PI 3.2

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Kategoria regionu	Wartość początkowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Wartość przychodów MSP z Polski Wschodniej ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport	mln PLN	regiony słabiej rozwinięte	15 595	2012	30 000	GUS	raz do roku

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH PI 3.2

Przykładowe typy przedsięwzięć w ramach PI 3.2:

Wsparcie internacjonalizacji MŚP

Wsparcie zostanie skierowane na rzecz wzrostu internacjonalizacji MŚP z makroregionu Polski Wschodniej, w szczególności w ramach kluczowych ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych wskazanych w SRSR PW. Obejmować ono będzie kompleksowe, indywidualne, profilowane pod odbiorcę działania doradcze na rzecz zwiększenia zagranicznej wymiany handlowej sektora MŚP z Polski Wschodniej, związane m. in. z doradztwem w zakresie opracowania strategii wejścia na rynek zagraniczny, analizą rynku docelowego, mając na celu dostarczenie wiedzy niezbędnej do wejścia na rynek zagraniczny, przedstawienie możliwych i optymalnych kanałów dystrybucji, wyselekcjonowaniem oraz nawiązaniem kontaktów z partnerami zagranicznymi, jak również organizacją spotkań bezpośrednich (z możliwą obsługą asysty oraz tłumacza).

Istotnym aspektem działania jest wsparcie MŚP chcących rozpocząć lub rozszerzyć działalność eksportową poprzez doprowadzenie zainteresowanego podmiotu do etapu negocjacji handlowych, pomocy w ich przeprowadzeniu, jak również pomocy na późniejszym etapie związanej m.in. z usługami PR i marketingowymi, pomocą przy uzyskaniu certyfikatów, doradztwem prawnym i handlowym.

Wsparcie w szczególności adresowane będzie do MŚP inicjujących działalność związaną z internacjonalizacją na danym rynku. W celu maksymalizacji efektów interwencji działaniami doradczymi objęte zostaną również MŚP w procesie dalszej ekspansji na rynkach zagranicznych. Dodatkowo w ramach internacjonalizacji wspierane będą działania, które ogniskować będą się wokół udziału przedsiębiorców w krajowych i międzynarodowych targach gospodarczych i branżowych. Wynikające z ich indywidualnego zapotrzebowania.

Wsparcie internacjonalizacji klastrów w zakresie B+R+I

W ramach działania wsparciem objęte zostaną działania związane z internacjonalizacją klastrów w zakresie B+R+I (m.in. z tworzeniem sieci międzynarodowych powiązań kooperacyjnych, wymianą specjalistów, udział w międzynarodowych zespołach badawczych, opracowaniem międzynarodowych projektów, prowadzących do przygotowania i złożenia wspólnych wniosków do programów międzynarodowych, organizację lub udział członków inicjatywy klastrowej w międzynarodowych seminariach, konferencjach, giełdach technologii lub warsztatach, związanych tematycznie z profilem działalności klastra) mające na celu wymianę doświadczeń, intensyfikację transferu technologii oraz przepływ wiedzy i informacji pomiędzy ośrodkami przemysłowymi i naukowymi zlokalizowanymi w różnych krajach i regionach.

Typy beneficjentów

- przedsiębiorcy
- ponadregionalne inicjatywy klastrowe

Terytorialny obszar realizacji

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 3.2 obejmuje obszar Polski Wschodniej, wskazanej w Umowie Partnerstwa jako obszar strategicznej interwencji Państwa (OSI).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W ramach PI 3.2 wsparcie będzie udzielane w formie bezzwrotnej (dotacje).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA DUŻYCH PROJEKTÓW

W ramach PI 3.2 nie przewiduje się dużych projektów.

Tabela 14. Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla PI 3.2

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	300	SL 2014	raz do roku
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	200	SL 2014	raz do roku
3.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI)	młn PLN	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	6,27	SL 2014	raz do roku

PRIORYTET INWESTYCYJNY 3.3

CEL SZCZEGÓŁOWY

Wzmocnienie powiązań kooperacyjnych w makroregionie Polski Wschodniej.

OCZEKIWANE REZULTATY

Istotnym elementem stymulującym rozwój przedsiębiorczości są działania nakierowane na rozwój klastrów. Wsparcie kooperacji w ramach inicjatyw klastrowych otwiera przedsiębiorstwom nowe szanse rozwojowe, wynikające m.in. ze zwiększonych możliwości przepływu wiedzy z podmiotów naukowo-badawczych oraz włączania w procesy produkcyjne innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

Współpraca w klastrach pozytywnie wpływa na innowacyjność, produktywność i konkurencyjność przedsiębiorstw, tylko jeśli inicjatywy klastrowe powstają na obszarach rzeczywistej koncentracji przestrzennej i branżowej przedsiębiorstw i są ukierunkowane na projekty o charakterze biznesowym i innowacyjnym, a nie koncentrują się jedynie na pozyskaniu środków zewnętrznych. Jednym ze

sposobów podniesienia innowacyjności i konkurencyjności MŚP jest ich współpraca w ramach klastrów i powiązań kooperacyjnych, a także współpraca z sektorem nauki.

W ramach programu przewiduje się wsparcie mające na celu **wzmocnienie powiązań kooperacyjnych w makroregionie Polski Wschodniej** (pomiędzy przedsiębiorcami, a także między przedsiębiorcami a instytucjami działającymi w ich otoczeniu – w szczególności jednostkami samorządu terytorialnego i naukowymi, w tym spoza makroregionu Polski Wschodniej oraz IOB), co przełoży się na poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw z tego obszaru. Tym samym tworzone będą dogodne warunki do wypracowania i upowszechnienia nowych rozwiązań i koncepcji biznesowych, wymiany doświadczeń oraz lepszego wykorzystania zasobów posiadanych przez każdy z podmiotów, co w konsekwencji przyczyni się do wzrostu ich konkurencyjności. Oczekiwanymi efektami wsparcia przewidzianego w ramach PI 3.3 będą **wzrost liczby inwestycji dokonywanych w ramach inicjatyw klastrowych, wzrost zatrudnienia oraz nakładów inwestycyjnych w sektorze MŚP.**

Tabela 15. Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu celu szczegółowego PI 3.3

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Kategoria regionu	Wartość początkowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Wartość przychodów MŚP	mln PLN	regiony słabiej rozwinięte	27 226	2011	34 489	GUS	raz do roku

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH PI 3.3

Przykładowe typy przedsięwzięć w ramach PI 3.3:

Wsparcie klastrów z Polski Wschodniej

Wsparcie skierowane zostanie na wzmocnienie ponadregionalnych powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw (inicjatyw klastrowych) z 5 województw Polski Wschodniej. Wspierane będą projekty, których celem będzie podniesienie poziomu konkurencyjności członków struktur klastrowych, obejmujące swoim zakresem m.in.: przedsięwzięcia inwestycyjne, wzmacniające konkurencyjność klastra, jak i poszczególnych jego członków, wspólne działania marketingowe oraz organizację i rozwijanie efektywnego kosztowo łańcucha dostaw. Projekty powinny również uwzględniać efektywne wykorzystanie zasobów (np. energii, materiałów, surowców) oraz wprowadzanie do podejmowanych przedsięwzięć elementów ekouzarządzania i ekomarketingu. Interwencja koncentrować będzie się wokół istniejących klastrów, których działalność wpisuje się w szczególności w ponadregionalne specjalizacje gospodarcze³¹.

Przewiduje się również działania na rzecz podniesienia konkurencyjności MŚP z makroregionu Polski Wschodniej poprzez tworzenie i rozwój sieciowych produktów turystycznych (w tym m.in. w oparciu o potencjał kulturowy) o znaczeniu co najmniej ponadregionalnym. Działania wspierane w tym obszarze mają na celu aktywizację społeczności lokalnych oraz tworzenie nowych miejsc pracy, w szczególności stanowiących atrakcyjną alternatywę dla pracy w rolnictwie, poprzez stymulowanie powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorcami na rzecz tworzenia oraz rozwoju atrakcyjnych, bazujących na istniejącym potencjale komercyjnych produktów turystycznych. Wsparciem objęte zostaną projekty inwestycyjne polegające na tworzeniu nowych i rozwoju już istniejących produktów turystycznych o znaczeniu co najmniej ponadregionalnym. Projekty inwestycyjne, w zakresie produktów i usług turystycznych, powinny być realizowane w oparciu o zasady rozwoju zrównoważonego.

³¹ Określone w zaktualizowanej *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*.

Typy beneficjentów

- inicjatywy klastrowe
- konsorcja członków inicjatyw klastrowych

Terytorialny obszar realizacji

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 3.3 obejmuje obszar Polski Wschodniej, wskazanej w Umowie Partnerstwa jako obszar strategicznej interwencji Państwa (OSI).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W ramach PI 3.3 wsparcie będzie udzielane w formie bezzwrotnej (dotacje).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA DUŻYCH PROJEKTÓW

W ramach PI 3.3 nie przewiduje się dużych projektów.

Tabela 16. Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla PI 3.3

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	125	SL 2014	raz do roku
2.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI)	mIn PLN	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	112,87	SL 2014	raz do roku
3.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia na rynek nowych produktów (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	12	SL 2014	raz do roku
4.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	125	SL 2014	raz do roku
5.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CI)	EPC	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	250	SL 2014	raz do roku

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU PROJEKTÓW DLA OSI PRIORYTETOWEJ II

Wybór projektu uzależniony będzie od spełnienia kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący (zgodnie z art. 110 ust. 2 lit a oraz art. 125 ust. 3 lit. a projektu rozporządzenia ogólnego) oraz od zatwierdzenia projektu do dofinansowania przez Instytucję Zarządzającą lub Instytucję Pośredniczącą.

Procedury wyboru projektów będą spełniać zasady określone w projekcie rozporządzenia ogólnego, w szczególności w art. 114 ust. 3. Stosowane kryteria oceny będą niedyskryminacyjne, przejrzyste i będą uwzględniać ogólne zasady ustanowione w art. 7 i 8 projektu CPR. Stosowanie kryteriów oceny ma zapewnić dofinansowanie jedynie takich projektów, które będą realizować cele określone w programie. Kryteria będą jednakowe dla wszystkich potencjalnych beneficjentów wszystkich projektów dotyczących danej kategorii operacji PO.

W ramach osi priorytetowej II dofinansowaniem objęte zostaną projekty wyłaniane w trybie konkursowym oraz przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego w odniesieniu do działania dot. wsparcia internacjonalizacji MŚP (PI 3.2)

Wybór trybu został dokonany przy uwzględnieniu następujących czynników:

- optymalnego sposobu osiągnięcia celów programu/osi priorytetowej/priorytetu inwestycyjnego;
- liczby podmiotów, których działania prowadzone w wyniku uzyskania dofinansowania będą służyć osiągnięciu celów;
- typu beneficjenta;
- wielkości projektów (planowana wysokość dofinansowania).

Tabela 17. Ramy wykonania dla osi priorytetowej II

Typ wskaźnika (etap wykonania, finansowy, produkcji lub, w uzasadnionych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie zastosowania wskaźnika
Produktu	1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	725	3625	SL 2014	Wskaźnik odnosi się do przedsiębiorstw, które będą wspierane w różny sposób w ramach osi II (PI 3.1., 3.2., 3.3.)
Finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych w % alokacji	%	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	13	100	SL 2014	obowiązkowy

Tabele 18-22. Kategorie interwencji osi priorytetowej II (w mln EUR)

Fundusz i kategoria regionu: EFRR, regiony słabiej rozwinięte									
Tabela 18 Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 19 Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 20 Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela 21 Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 22 Wymiar 7 EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)	
Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota
067	191,4	01	191,4	00	191,4	00	191,4	-	-
066	93,0	01	93,0	00	93,0	00	93,0	-	-
063	190,0	01	60,0	00	60,0	00	190,0	-	-

Tabela zostanie zaktualizowana po przyjęciu przez KE dokumentu określającego kategorie interwencji

PLANOWANE WYKORZYSTANIE POMOCY TECHNICZNEJ

Nie dotyczy

2.3 OŚ PRIORYTETOWA III NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Oś priorytetowa III obejmuje swoim zakresem interwencji cele tematyczne 4 i 7, priorytety inwestycyjne:

4.5 *promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych;*

7.2 *zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T.*

UZASADNIENIE

Miasta (szczególnie te największe) i ich obszary funkcjonalne są siłą sprawczą kształtowania konkurencyjności regionów i całego kraju. Odgrywają one również istotną rolę w stymulowaniu rozwoju gospodarczego, naukowego i społecznego w skali mikro, mezo i makro. Wzmocnienie miast wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarów funkcjonalnych w zakresie nowoczesnej infrastruktury transportowej jest jednym z czynników wpływających na jakość życia, wizerunek makroregionu oraz jego możliwości rozwojowe. W dłuższej perspektywie rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej przyczyni się do zwiększenia mobilności zawodowej i przestrzennej mieszkańców, a tym samym wpłynie na poprawę dostępności rynków pracy, nauki i usług.

Jednocześnie mając na uwadze fakt, że realizacja inwestycji wspierających rozwój nowoczesnej infrastruktury transportowej przyczynia się do poprawy stanu środowiska i jakości życia mieszkańców oraz zwiększa możliwości rozwojowe makroregionu, w ramach osi priorytetowej III udostępnione zostaną środki na realizację inwestycji w zakresie tworzenia nowych bądź rozbudowy istniejących ekologicznych sieci transportu miejskiego oraz poprawy układów transportowych pięciu miast wojewódzkich, to jest Białegostoku, Kielc, Lublina, Olsztyna i Rzeszowa wraz z ich obszarami funkcjonalnymi lub obszarami realizacji ZIT ww. miast wojewódzkich.

Jednocześnie w ramach osi wspierane będą projekty z zakresu budowy bądź przebudowy szczególnie istotnych odcinków dróg w obrębie miast wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarów funkcjonalnych lub obszarów realizacji ZIT ww. miast. Wsparcie przeznaczone zostanie na przebudowę istniejącej sieci drogowo-ulicznej, budowę obwodnic wewnętrznych oraz budowę/przebudowę odcinków dróg służących połączeniu układu drogowego w mieście z siecią dróg poza jego obszarem.

Preferowane będą inwestycje w infrastrukturę drogową komplementarne do przedsięwzięć realizowanych w zakresie transportu miejskiego w ramach osi III.

PRIORYTET INWESTYCYJNY 4.5

CEL SZCZEGÓŁOWY

Poprawa mobilności mieszkańców w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarach funkcjonalnych.

OCZEKIWANE REZULTATY

Przeznaczenie środków na wsparcie rozbudowy istniejących bądź tworzenia nowych ekologicznych sieci systemu komunikacji publicznej w miastach wojewódzkich oraz ich obszarach funkcjonalnych przyczyni się do wzrostu ekonomicznej aktywności poszczególnych regionów, a tym samym do poprawy warunków życia na obszarze Polski Wschodniej.

Wymiernym rezultatem realizacji przedsięwzięć będzie podniesienie efektywności układów transportowych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych, wyrażone przez poprawę jakości świadczonych usług transportu miejskiego oraz zwiększenie jego atrakcyjności, co powinno przełożyć się na wzrost roli transportu zbiorowego na ww. obszarze.

W celu stworzenia zrównoważonego systemu transportowego niezbędne jest wspieranie alternatywnych form transportu w stosunku do transportu indywidualnego, dlatego też preferowane będą projekty, dzięki którym nastąpi:

- skrócenie czasu podróży funkcjonującą komunikacją miejską (szynową, trolejbusową, autobusową) oraz upłynnienie ruchu na obszarach objętych kongestią;
- integracja infrastrukturalna funkcjonujących na obszarze miejskim i podmiejskim form transportu szynowego (kolej aglomeracyjna, tramwaj) oraz innego (trolejbus, autobus);
- dogodnie powiązanie transportu publicznego z indywidualną komunikacją rowerową i pieszą (tzw. łańcuchy ekomobilności) oraz samochodową;
- promocja przyjaznego środowiska zrównoważonego systemu transportu publicznego (m.in. przez zakup niskoemisyjnego taboru: szynowego, trolejbusowego i autobusowego, dostosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych).

Tabela 23. Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu celu szczegółowego PI 4.5

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Kategoria regionu	Wartość początkowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej	mln przewozów	regiony słabiej rozwinięte	241,445	2011	270	GUS	raz do roku

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH PI 4.5

Przykładowe typy projektów w ramach PI 4.5:

- budowa/przebudowa sieci szynowych, trolejbusowych i autobusowych wraz z zakupem niskoemisyjnego taboru,
- budowa/przebudowa niezbędnej infrastruktury na potrzeby komunikacji miejskiej, w tym intermodalnych dworców przesiadkowych,
- wdrożenie nowych/rozbudowa lub modernizacja istniejących systemów telematycznych na potrzeby komunikacji miejskiej.

Wsparcie będzie udzielane w zgodzie z horyzontalną zasadą zrównoważonego rozwoju, zaś realizacja ww. inwestycji stanowić będzie element kompleksowej polityki miejskiej beneficjentów w zakresie gospodarki niskoemisyjnej.

Typy beneficjentów

- miasta wojewódzkie Polski Wschodniej, w tym w porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego zlokalizowanymi na obszarze funkcjonalnym miasta wojewódzkiego Polski Wschodniej lub obszarze realizacji ZIT miasta wojewódzkiego Polski Wschodniej/innymi podmiotami (np. przedsiębiorstwa komunikacji samochodowej lub kolejowej);
- związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego zlokalizowanych na obszarze funkcjonalnym miasta wojewódzkiego Polski Wschodniej lub obszarze realizacji ZIT miasta

wojewódzkiego Polski Wschodniej, w skład których wchodzi miasto wojewódzkie Polski Wschodniej.

Terytorialny obszar realizacji

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 4.5 obejmuje 5 miast wojewódzkich Polski Wschodniej, tj. Białystok, Kielce, Lublin, Olsztyn i Rzeszów oraz ich obszary funkcjonalne lub obszary realizacji ZIT ww. miast wojewódzkich.

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W ramach PI 4.5 wsparcie będzie udzielane w formie bezzwrotnej (dotacje).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA DUŻYCH PROJEKTÓW

Nie wyklucza się realizacji dużych projektów, które zostaną ujęte w Strategii ZIT.

Tabela 24. Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla PI 4.5

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej*	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	270	SL 2014	raz do roku
2.	Całkowita długość nowych lub ulepszonych linii komunikacji miejskiej	km	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	450	SL 2014	raz do roku

*Wartość wskaźnika będzie zależała od definicji taboru niskoemisyjnego, którą przyjmie KE

PRIORYTET INWESTYCYJNY 7.2

CEL SZCZEGÓŁOWY

Poprawa dostępności wewnętrznej w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarach funkcjonalnych

OCZEKIWANE REZULTATY

Biorąc pod uwagę fakt, iż poprawa układów transportowych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych warunkuje bardziej efektywne wykorzystanie ich potencjałów rozwojowych, niezbędne jest skierowanie wsparcia na rzecz budowy i przebudowy odcinków dróg, szczególnie istotnych z punktu widzenia poprawy spójności sieci drogowej tego obszaru.

Rezultatem podjętych działań będzie podniesienie poziomu efektywności funkcjonowania układów transportowych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych lub obszarów realizacji ZIT ww. miast wojewódzkich, skutkujące skróceniem czasu dojazdów. Ponadto rozszerzenie dostępności komunikacyjnej tych obszarów wpłynie pozytywnie na rozwój konkurencyjności i przyczyni się do ożywienia przedsiębiorczości w makroregionie.

Przewidywane wsparcie przyczyni się do stworzenia warunków do dalszego rozwoju miast wojewódzkich Polski Wschodniej jako głównych ośrodków wzrostu w makroregionie.

Realizacja inwestycji w ramach PI 7.2 odbywać się będzie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.

Tabela 25. Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu celu szczegółowego PI 7.2

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Kategoria regionu	Wartość początkowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023) ³²	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Wskaźnik dostępności drogowej Polski Wschodniej (na bazie wskaźnika WMDT)		regiony słabiej rozwinięte	0,2756*	2010	0,3210*	MIR	ad hoc

*wartość bazowa i docelowa wskaźnika dla Polski Wschodniej podana w przybliżeniu jako średnia ważona (liczbą ludności) wskaźników dla poszczególnych województw Polski Wschodniej, na podstawie *Symulacja Wskaźnika Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (WMDT) na terytorium Polski do roku 2020, 2011*, na zlecenie MRR, PAN. Wartość bazowa i docelowa zostanie precyzyjniej określona w ramach badania, które zostanie zlecone przez MIR.

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH PI 7.2

Wsparcie zostanie przeznaczone na poprawę układów transportowych m.in. przez:

- przebudowę istniejącej sieci drogowo-ulicznej, służącej efektywnemu skomunikowaniu dzielnic i eliminacji wąskich gardeł,
- budowę obwodnic wewnętrznych,
- budowę/przebudowę odcinków dróg służących połączeniu układu drogowego w mieście z siecią dróg poza jego obszarem.

Realizowane będą inwestycje służące poprawie powiązań miast wojewódzkich jako węzłów drugorzędnych z infrastrukturą TEN-T.

Typy beneficjentów

- miasta wojewódzkie Polski Wschodniej, w tym w porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego zlokalizowanymi na obszarze funkcjonalnym miasta wojewódzkiego Polski Wschodniej lub obszarze realizacji ZIT miasta wojewódzkiego Polski Wschodniej/Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad;
- związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego zlokalizowanych na obszarze funkcjonalnym miasta wojewódzkiego Polski Wschodniej lub obszarze realizacji ZIT miasta wojewódzkiego Polski Wschodniej, w skład których wchodzi miasto wojewódzkie Polski Wschodniej;
- jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu województwa w ramach makroregionu Polski Wschodniej.

Terytorialny obszar realizacji

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 7.2 obejmuje 5 miast wojewódzkich Polski Wschodniej, tj. Białystok, Kielce, Lublin, Olsztyn i Rzeszów, oraz ich obszary funkcjonalne lub obszary realizacji ZIT ww. miast wojewódzkich.

³² Wartości zostaną zweryfikowane w ramach badania, które zostanie zlecone przez MIR

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W ramach PI 7.2 wsparcie będzie udzielane w formie bezzwrotnej (dotacje).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA DUŻYCH PROJEKTÓW

Nie wyklucza się realizacji dużych projektów wyłonionych w trybie konkursowym.

Tabela 26. Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla PI 7.2

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Całkowita długość nowych dróg (CI)	km	EFRR	słabiej rozwinięte	40	SL 2014	raz do roku
2.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (CI)	km	EFRR	słabiej rozwinięte	30	SL 2014	raz do roku

OPIS KIERUNKOWYCH ZASAD WYBORU PROJEKTÓW OSI PRIORYTETOWEJ III

Wybór projektu uzależniony będzie od spełnienia kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący (zgodnie z art. 110 ust. 2 lit a oraz art. 125 ust. 3 lit. a projektu rozporządzenia ogólnego) oraz od zatwierdzenia projektu do dofinansowania przez Instytucję Zarządzającą lub Instytucję Pośredniczącą.

Procedury wyboru projektów będą spełniać zasady określone w projekcie rozporządzenia ogólnego, w szczególności w art. 114 ust. 3. Stosowane kryteria oceny będą niedyskryminacyjne, przejrzyste i będą uwzględniać ogólne zasady ustanowione w art. 7 i 8 projektu CPR. Stosowanie kryteriów oceny ma zapewnić dofinansowanie jedynie takich projektów, które będą realizować cele określone w programie. Kryteria będą jednakowe dla wszystkich potencjalnych beneficjentów wszystkich projektów dotyczących danej kategorii operacji PO.

W ramach PI 4.5 do dofinansowania zostaną wyłonione w trybie pozakonkursowym projekty, ujęte w Strategii ZIT.

O zasadności zastosowania trybu pozakonkursowego decydują następujące czynniki:

- ograniczona liczba projektów realizowanych wyłącznie przez jednego beneficjenta, który realizuje zadania publiczne;
- wysoki koszt przygotowania i realizacji projektów;
- wysoki stopień złożoności procesu przygotowania inwestycji.

Tryb pozakonkursowy będzie stosowany w pierwszej kolejności, przy czym nie wyklucza się możliwości zastosowania trybu konkursowego.

Projekty do dofinansowania w ramach PI 7.2 zostaną wyłonione w trybie konkursowym.

Wybór trybu został dokonany przy uwzględnieniu następujących czynników:

- optymalnego sposobu osiągnięcia celów programu/osi priorytetowej/priorytetu inwestycyjnego;
- liczby projektów;
- wielkości projektów (planowana wysokość dofinansowania).

Tabela 27. Ramy wykonania dla osi priorytetowej III

Typ wskaźnika (etap wykonania, finansowy, produktu lub, w uzasadnionych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie zastosowania wskaźnika
Produkt	1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (CI)	km	EFRR	regiony słabiej rozwinęte	kluczowy etap wdrażania (lp.3)	30	SL 2014	wskaźnik reprezentatywny dla głównych typów projektów w ramach osi III (PI 7.2.)
Produkt	2.	Całkowita długość nowych dróg (CI)	km	EFRR	regiony słabiej rozwinęte	kluczowy etap wdrażania (lp.3)	40	SL 2014	wskaźnik reprezentatywny dla głównych typów projektów w ramach osi III (PI 7.2.)
Kluczowy etap wdrażania	3.	Długość nowych i przebudowanych dróg w podpisanych umowach o dofinansowanie	km	EFRR	regiony słabiej rozwinęte	35	cel końcowy (lp.1 i lp.2)	SL 2014	Etap wdrażania reprezentatywny dla głównych typów projektów w ramach osi III (PI 7.2.)
Produkt	4.	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinęte	kluczowy etap wdrażania (lp. 5)	270	SL 2014	wskaźnik reprezentatywny dla głównych typów projektów w ramach osi III (PI 4.5.)

Kluczowy etap wdrażania	5.	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej w podpisanych umowach o dofinansowanie	Szt.	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	130	cel końcowy (lp. 4)	SL 2014	Etap wdrażania reprezentatywny dla głównych typów projektów w ramach osi III (PI 4.5.)
Finansowy	6.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych w % alokacji	%	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	20	100	SL 2014	obowiązkowy

Tabele 28-32. Kategorie interwencji osi priorytetowej III (w mln EUR)

Fundusz i kategoria regionu: EFRR, regiony słabiej rozwinięte									
Tabela 28 Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 29 Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 30 Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela 31 Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 32 Wymiar 7 EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)	
Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota
043	367,2	01	367,2	00	367,2	00	367,2	-	-
044									
030	476,1	01	476,1	00	476,1	00	476,1	-	-
034									

Tabela zostanie zaktualizowana po przyjęciu przez KE dokumentu określającego kategorie interwencji

PLANOWANE UŻYCIĘ POMOCY TECHNICZNEJ

Nie dotyczy

2.4 OŚ PRIORYTETOWA IV PONADREGIONALNA INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

Oś priorytetowa IV obejmuje swoim zakresem interwencji cel tematyczny 7, priorytet inwestycyjny 7.4 *rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu kolejowego*.

PRIORYTET INWESTYCYJNY 7.4

CEL SZCZEGÓŁOWY

Wzmocnienie spójności wewnętrznej oraz dalsza poprawa dostępności zewnętrznej Polski Wschodniej.

OCZEKIWANE REZULTATY

Słabość powiązań transportu kolejowego w aspekcie wewnątrzregionalnym głównie w zakresie dostępności do i pomiędzy miastami wojewódzkimi Polski Wschodniej, a także niedostateczny zakres powiązań zewnątrzregionalnych, utrudnia dyfuzję czynników rozwoju, ogranicza możliwości rozwoju współpracy gospodarczej wewnątrz makroregionu oraz przyczynia się do marginalizacji gospodarczej względem całego kraju.

Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest brak spójnej sieci połączeń i niezadowalający stan techniczny infrastruktury, będący efektem zapóźnień inwestycyjnych w postaci kompleksowych przedsięwzięć modernizacyjnych. Dlatego też realizowane inwestycje będą polegały na poprawie stanu istniejących linii kolejowych zapewniającej zwiększenie standardu funkcjonowania i użytkowania infrastruktury.

Podniesienie parametrów technicznych i zastosowanie nowoczesnych rozwiązań oraz zastąpienie przestarzałych elementów infrastruktury spowoduje zwiększenie prędkości przewozów na zmodernizowanych lub poddanych rehabilitacji³³ odcinkach linii kolejowych, co wpłynie na poprawę dostępności kolejowej w ramach makroregionu.

Utworzenie szybszych połączeń na priorytetowych odcinkach linii kolejowych i zwiększenie komfortu podróżowania powinno przyczynić się docelowo do wzrostu liczby podróżnych. Dzięki unowocześnieniu infrastruktury kolejowej nastąpi poprawa w dostępie do głównych makroregionalnych i zewnętrznych rynków pracy, także usług publicznych zlokalizowanych w ośrodkach wojewódzkich oraz subregionalnych. Zwiększenie prędkości przewozów i unowocześnienie infrastruktury stworzy ponadto warunki do rozwoju przewozów towarowych, które staną się bardziej opłacalne i efektywne.

Tabela 33. Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu celu szczegółowego PI 7.4

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Kategoria regionu	Wartość początkowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023) ³⁴	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Wskaźnik dostępności kolejowej Polski Wschodniej (na bazie wskaźnika		regiony słabiej rozwinięte	0,2890*	2010	0,3333*	MIR	ad hoc

³³ Definicja wraz z rozróżnieniem między modernizacją zgodna z definicją wskazaną w Dokumencie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.).

³⁴ Wartości zostaną zweryfikowane w ramach badania, które będzie zleczone przez MIR.

WMDT)							
-------	--	--	--	--	--	--	--

*wartość bazowa i docelowa wskaźnika dla Polski Wschodniej jest przybliżona, obliczona jako średnia ważona (liczbą ludności) wskaźników dla poszczególnych województw Polski Wschodniej, na podstawie *Symulacja Wskaźnika Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (WMDT) na terytorium Polski do roku 2020, 2011*, na zlecenie MRR, PAN. Wartość bazowa i docelowa zostanie precyzyjnie określona w ramach badania, które zostanie zleczone przez MIR.

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH PI 7.4

Planowana interwencja będzie ukierunkowana na wzmocnienie wewnętrznych i uzupełnienie zewnętrznych połączeń w transporcie kolejowym Polski Wschodniej stosownie do zapisów ujętych w „Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020”. Podstawowym założeniem interwencji będzie skierowanie środków na realizację inwestycji na odcinkach służących poprawie dostępności transportowej w obrębie Polski Wschodniej, a jednocześnie istotnych pod względem wzmocnienia makroregionalnych potencjałów rozwojowych.

W ramach powyższych przedsięwzięć realizowane będą inwestycje w infrastrukturę liniową (przebudowa drogi kolejowej oraz sieci trakcyjnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą), infrastrukturę punktową (obiekty obsługi podróżnych, m.in. przystanki, wiaty, kładki dla pieszych oraz inne obiekty inżynieryjne). Ponadto przewiduje się usprawnienie systemów automatyki kolejowej. Ponadto w ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskują projekty dotyczące przygotowania dokumentacji technicznej dla projektów wpisujących się w założenia osi.

Planowane inwestycje będą prowadzone na istniejących liniach kolejowych w celu zwiększenia poziomu ich przepustowości w ramach Magistrali Wschodniej stanowiącej szczególną koncepcję połączenia miast wojewódzkich Polski Wschodniej. Tryb i zakres prowadzonych prac będzie uzależniony od specyfiki danego odcinka, jego stanu i parametrów technicznych oraz roli i znaczenia w ponadregionalnym systemie połączeń kolejowych. Przewiduje się m.in. elektryfikację wybranych odcinków linii oraz inne inwestycje mające na celu poprawę jakości usług kolejowych, a także zwiększenie prędkości oraz dopuszczalnego maksymalnego nacisku na oś.

Realizacja przedsięwzięć w ramach PO PW została zaprojektowana tak, aby stanowiła dodatkowy element wsparcia, wzmocniający efekty działań inwestycyjnych w infrastrukturę kolejową zrealizowanych bądź planowanych do realizacji w ramach POIiŚ 2014-2020. Jednocześnie inwestycje podejmowane w ramach POPW będą komplementarne z zakresem interwencji RPO województw Polski Wschodniej.

Typy beneficjentów

Beneficjentem projektów realizowanych w ramach PI 7.4 będzie zarządca infrastruktury kolejowej - PKP PLK S.A.

Terytorialny obszar realizacji

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 7.4 obejmuje obszar Polski Wschodniej, wskazanej w Umowie Partnerstwa jako obszar strategicznej interwencji Państwa (OSI).

OPIS PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W ramach PI 7.4 wsparcie będzie udzielane w formie bezzwrotnej (dotacje).

OPIS PLANOWANEGO ZASTOSOWANIA DUŻYCH PROJEKTÓW

Duży projekt planowany do realizacji w ramach osi IV (wskazany w Tabeli 51) stanowi element Magistrali Wschodniej, łączącej miasta wojewódzkie Polski Wschodniej, której realizacja bezpośrednio wpłynie na osiągnięcie celu szczegółowego PI 7.4, jakim jest „wzmocnienie spójności wewnętrznej oraz dalsza poprawa dostępności zewnętrznej Polski Wschodniej”. W wyniku realizacji projektu nastąpi istotna poprawa parametrów technicznych modernizowanej linii kolejowej, co spowoduje zwiększenie prędkości przewozów, a tym samym wpłynie na poprawę dostępu do

głównych rynków pracy w PW, a także usług publicznych zlokalizowanych w ośrodkach wojewódzkich i subregionalnych.

Tabela 34. Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla PI 7.4

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	460	SL 2014	raz do roku

OPIS KIERUNKOWYCH ZASAD WYBORU PROJEKTÓW OSI PRIORYTETOWEJ IV

Wybór projektu uzależniony będzie od spełnienia kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący (zgodnie z art. 110 ust. 2 lit a oraz art. 125 ust. 3 lit. a projektu rozporządzenia ogólnego) oraz od zatwierdzenia projektu do dofinansowania przez Instytucję Zarządzającą lub Instytucję Pośredniczącą.

Procedury wyboru projektów będą spełniać zasady określone w projekcie rozporządzenia ogólnego, w szczególności w art. 114 ust. 3. Stosowane kryteria oceny będą niedyskryminacyjne, przejrzyste i będą uwzględniać ogólne zasady ustanowione w art. 7 i 8 projektu CPR. Stosowanie kryteriów oceny ma zapewnić dofinansowanie jedynie takich projektów, które będą realizować cele określone w programie. Kryteria będą jednakowe dla wszystkich potencjalnych beneficjentów wszystkich projektów dotyczących danej kategorii operacji PO.

Projekty do dofinansowania w ramach PI 7.4 zostaną wyłonione w trybie pozakonkursowym.

W PI 7.4 będą mogły być dofinansowane projekty o strategicznym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju lub regionu.

O zasadności zastosowania trybu pozakonkursowego decydują następujące czynniki:

- możliwość precyzyjnego skierowania środków na projekty służące realizacji inwestycji priorytetowych i zapełnieniu luk inwestycyjnych w infrastrukturze transportowej;
- ograniczona liczba projektów realizowanych wyłącznie przez jednego beneficjenta, który realizuje zadania publiczne;
- wysoki koszt przygotowania i realizacji projektów;
- wysoki stopień złożoności procesu przygotowania inwestycji.

Tabela 35. Ramy wykonania dla osi priorytetowej IV

Typ wskaźnika (etap wykonania, finansowy, produktu lub, w uzasadnionych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie zastosowania wskaźnika
Produkt	1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych (CI)	km	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	83	460	SL 2014	wskaźnik reprezentatywny dla głównych typów projektów w ramach osi IV
Finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych w % alokacji	%	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	32	100	SL 2014	obowiązkowy

Tabele 36-40. Kategorie interwencji osi priorytetowej IV (w mln EUR)

Fundusz i kategoria regionu: EFRR, regiony słabiej rozwinięte									
Tabela 36 Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 37 Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 38 Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela 39 Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 40 Wymiar 7 EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)	
Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota	Kod	kwota
026	280,4	01	280,4	00	280,4	00	280,4	-	-

Tabela zostanie zaktualizowana po przyjęciu przez KE dokumentu określającego kategorie interwencji

PLANOWANE WYKORZYSTANIE POMOCY TECHNICZNEJ

Nie dotyczy

2.5 OŚ PRIORYTETOWA V POMOC TECHNICZNA

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Zapewnienie sprawnego zarządzania i wdrażania Programu oraz efektywnego wykorzystania środków w ramach PO PW;
2. Wsparcie beneficjentów w procesie przygotowania i realizacji projektów;
3. Zapewnienie informacji i promocji w ramach Programu.

OCZEKIWANE REZULTATY:

1. Optymalizacja systemu zarządzania i wdrażania działań Programu oraz wzmocnienie potencjału administracyjnego instytucji zaangażowanych w przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, informowanie, ocenę oraz kontrolę;
2. Podniesienie potencjału beneficjentów Programu;
3. Upowszechnienie wiedzy wśród beneficjentów i ogółu społeczeństwa na temat wsparcia projektów ze środków Unii Europejskiej.

WSKAŹNIKI REZULTATU

Nie dotyczy – zgodnie z projektem rozporządzenia ogólnego, wskaźniki rezultatu dla PT należy ująć tylko wtedy, gdy jest to obiektywnie uzasadnione – w ocenie IZ PO RPW (po konsultacjach z IZ PO PT) nie zachodzi konieczność określenia tego typu wskaźników.

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWDZIANYCH DO FINANSOWANIA

W ramach V osi priorytetowej finansowane będą działania z zakresu programowania, zarządzania, wdrażania, monitorowania, oceny (ewaluacji), audytu i kontroli oraz informacji i promocji Programu.

Sprawne zarządzanie i wdrażanie Programu oraz efektywne wykorzystanie środków uzależnione jest przede wszystkim od potencjału administracyjnego instytucji uczestniczących w procesie realizacji PO PW.

Kluczowe znaczenie dla osiągnięcia założonych celów ma zapewnienie kompleksowego wsparcia oraz zabezpieczenie odpowiedniego zaplecza kadrowego i technicznego dla instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, informowanie, ocenę oraz kontrolę operacji finansowanych ze środków Programu. Oznacza to ukierunkowanie wsparcia na podnoszenie kwalifikacji pracowników realizujących zadania związane z zarządzaniem i wdrażaniem oraz zabezpieczenie personelowi zaangażowanemu w realizację Programu optymalnego zaplecza technicznego, tj. sprzętu, wyposażenia, materiałów oraz narzędzi i systemów informatycznych. Wsparcie w ramach osi będzie polegało na zabezpieczeniu potrzeb związanych z pełnieniem przez instytucje funkcji w systemie, tj. na zabezpieczeniu najważniejszych potrzeb związanych z kosztami funkcjonowania instytucji w związku z wdrażaniem Programu.

Dla sprawnej realizacji PO PW konieczne jest ponadto zapewnienie instytucjom wdrażającym wsparcia merytorycznego w postaci zapewnienia usług niezbędnych do realizacji Programu, tj. zapewnienie wsparcia w obszarze m. in. doradztwa, tłumaczeń, zamówień publicznych, ekspertyz, analiz, badań, opinii i koncepcji. Działania realizowane w ramach osi będą miały na celu wsparcie systemu monitorowania, ewaluacji, audytu i kontroli oraz procesu wyboru projektów oraz organizacji spotkań Komitetu Monitorującego, grup i zespołów roboczych pozwalających na bieżące monitorowanie i weryfikowanie wdrażania PO PW. Ponadto w ramach Pomocy technicznej finansowane będą działania mające na celu zapewnienie ciągłości i płynności działania instytucji w okresach przejściowych pomiędzy poszczególnymi perspektywami finansowymi ze względu

na konieczność podejmowania działań przed rozpoczęciem okresu kwalifikowania kosztów w danej perspektywie oraz po jej zakończeniu.

Do efektywnego wdrożenia Programu przyczyni się ponadto należyte przygotowanie projektów przez beneficjentów oraz właściwa ich realizacja. W związku z tym konieczne jest udzielenie wsparcia beneficjentom w zakresie przygotowania i realizacji projektów, m.in poprzez doradztwo oraz organizację szkoleń.

Dla zapewnienia skutecznej realizacji Programu oraz zwiększenia świadomości społecznej w dziedzinie funduszy strukturalnych będą podjęte działania informacyjne i promocyjne dotyczące pomocy udzielanej w ramach PO PW - zorganizowanie systemu informacji i promocji Programu, spójnego i zgodnego z całokształtem polityki informacyjnej na poziomie Wspólnych Ram Strategicznych na lata 2014 – 2020.

Wsparcie to będzie realizowane w szczególności poprzez:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach finansowania w ramach Programu oraz sposobach jego pozyskania,
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na ich różnych etapach,
- upowszechnianie wśród wybranych segmentów opinii publicznej i grup odbiorców roli i osiągnięć polityki spójności i funduszy europejskich przez działania informacyjne i promocyjne na temat efektów oraz wpływu Programu i poszczególnych projektów, a także w stosownym zakresie Umowy Partnerstwa.

W oparciu o wspólną strategię komunikacji polityki spójności Instytucja Zarządzająca, zgodnie z art. 116 rozporządzenia ogólnego, opracuje dla PO PW strategię komunikacji, będącą podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dla Programu, podlegającą zatwierdzeniu przez Komitet Monitorujący.

Istotne jest również wdrażanie polityk horyzontalnych, jak równy dostęp do informacji dla osób niepełnosprawnych, dbałość o środowisko naturalne oraz współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Wsparcie w ramach Pomocy technicznej Programu będzie komplementarne wobec Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014 – 2020, z uwzględnieniem podziału kompetencji wynikającym z przyjętej linii demarkacyjnej pomiędzy programami.

Beneficjenci

- instytucje zaangażowane w realizację PO PW

Tabela 41. Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla osi V.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	os.	nd	System monitorowania	Co najmniej raz na kwartał
2.	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	nd	System monitorowania	Co najmniej raz na kwartał
3.	Liczba projektów objętych wsparciem	szt.	nd	System monitorowania	Co najmniej raz na kwartał
4.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	os.	nd	System monitorowania	Co najmniej raz na kwartał

5.	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	nd	System monitorowania	Co najmniej raz na kwartał
6.	Liczba materiałów informacyjnych lub promocyjnych wydanych w formie elektronicznej	szt.	nd	System monitorowania	Co najmniej raz na kwartał
7.	Liczba opracowanych ekspertyz	szt.	nd	System monitorowania	Co najmniej raz na kwartał
8.	Liczba posiedzeń sieci tematycznych, grup roboczych, komitetów oraz innych ciał angażujących partnerów spoza administracji publicznej	szt.	nd	System monitorowania	Co najmniej raz na kwartał

Tabele 42-44. Kategorie interwencji osi priorytetowej V (w mln EUR)

Kategoria regionu: regiony słabiej rozwinięte					
Tabela 42: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 43: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 44: Wymiar 3 Typ terytorium	
Kod	kwota	Kod	Kwota	Kod	kwota
0118	22,5	01	22,5	00	22,5
0119	2,0	01	2,0	00	2,0
0120	9,5	01	9,5	00	9,5

Tabela zostanie zaktualizowana po przyjęciu przez KE dokumentu określającego kategorie interwencji

3. PLAN FINANSOWY

Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020 jest krajowym programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Zgodnie z Umową Partnerstwa alokacja środków EFRR na Program wynosi 2 117,2 mln EUR. Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie art. 120 rozporządzenia ramowego zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej w regionach słabiej rozwiniętych na poziomie 85% - wynosi w momencie programowania 373,6 mln EUR. W realizację programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Zakłada się, że ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych w momencie zamknięcia programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach programu³⁵.

Podstawa certyfikacji

Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-20 stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne.

Kategorie regionów

Programem objętych jest 5 regionów należących do jednej kategorii regionów – słabiej rozwiniętych.

Rezerwa wykonania

W Programie Operacyjnym Polska Wschodnia 2014-20 wyodrębniona została rezerwa wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji EFRR. Udział rezerwy wykonania w podziale na lata dla każdego roku wynosi 6% (tabela 45).

Rezerwa wykonania ustanawiana jest w każdej osi priorytetowej Programu w jednakowej proporcji do jej wartości, z wyjątkiem osi V Pomoc Techniczna, dla której zgodnie z przepisami nie ustanowiono rezerwy (wyłączenie osi PT wymaga dla zachowania wymaganego poziomu na funduszu w programie odpowiedniego zwiększenia rezerwy na pozostałe osie (do 6,1%)).

W przypadku osi priorytetowej III Nowoczesna infrastruktura transportowa rezerwa wykonania została podzielona proporcjonalnie pomiędzy cel tematyczny 4 i 7 (tabela 46).

Koncentracja tematyczna

Założone w Programie poziomy koncentracji wynikają z Umowy Partnerstwa i pozwalają zachować wymagane na poziomie UP przez rozporządzenia unijne poziomy koncentracji.

³⁵ Przepisy rozporządzenia ramowego, w szczególności art. 129 gwarantują, że niezależnie od poziomu stopy dofinansowania przyjętej dla osi priorytetowej w tabeli 46, wartość środków ostatecznie wypłaconych przez Komisję Europejską na moment zamknięcia programu nigdy nie będzie wyższa niż wkład publiczny przekazany beneficjentom. Art. 130.2 dodatkowo zapewnia, że w ramach płatności pośrednich KE zawsze będzie wypłacać kwotę niższą z dwóch kwot: kwoty wynikającej z przemnożenia podstawy certyfikacji z wniosku o płatność przez stopę dofinansowania na osi priorytetowej z tabeli 46 lub kwoty wykazanych we wniosku wydatków publicznych. Wielkość płatności pośrednich będzie uwzględniała także zasady związane z systemem rocznego badania i akceptacji kont, polegającym m.in. na udzielaniu zaliczek rocznych, wypłacaniu w trakcie roku jedynie 90% należnych płatności i rocznym rozliczaniu kont poprzez bilansowanie zaliczki rocznej wypłaconych środków i 10% zatrzymanych płatności pośrednich.

Tabela 45. Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, w podziale na lata i kategorie regionów, ze wskazaniem wysokości rezerwy wykonania (mln EUR)

Kategoria regionu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Suma	
	Alokacja główna ³⁶	Rezerwa wykonania	Alokacja główna	Rezerwa wykonania	Alokacja główna	Rezerwa wykonania	Alokacja główna	Rezerwa wykonania	Alokacja główna	Rezerwa wykonania	Alokacja główna	Rezerwa wykonania	Alokacja główna	Rezerwa wykonania	Alokacja główna	Rezerwa wykonania
EFRR regiony słabiej rozwinięte	242,4	15,5	256,6	16,4	271,3	17,3	284,8	18,2	298,3	19,0	311,7	19,9	325,1	20,7	1 990,2	127,0
EFRR Razem	242,4	15,5	256,6	16,4	271,3	17,3	284,8	18,2	298,3	19,0	311,7	19,9	325,1	20,7	1 990,2	127,0
Razem	242,4	15,5	256,6	16,4	271,3	17,3	284,8	18,2	298,3	19,0	311,7	19,9	325,1	20,7	1 990,2	127,0

³⁶ łączna alokacja minus rezerwa wykonania

Tabela 46. Plan finansowy Programu Operacyjnego Polska Wschodnia (mln EUR)

Oś	Fundusz	Kategoria regionu	Podstawa kalkulacji wsparcia UE - Całkowite koszty kwalifikowalne	Wkład UE	Wkład krajowy	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem	Stopa współfinansowania	Dla celów informacyjnych	Alokacja główna ³⁷		Rezerwa wykonania		Udział rezerwy wykonania (wsparcie UE) w łącznej kwocie wsparcia UE na oś priorytetową
						krajowe środki publiczne	krajowe środki prywatne				Wkład EBI	Wkład UE	Wkład krajowy	Wkład UE	
						a	b=c+d			C	d	e=a+b	f=a/e	g	
Oś 1	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	570,6	485,0	85,6	23,9	61,7	570,6	85,0%	nd.	455,4	80,4	29,6	5,2	6,1%
Oś 2	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	558,2	474,5	83,7	50,0	33,8	558,2	85,0%	nd.	445,6	78,6	28,9	5,1	6,1%
Oś 3	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	992,1	843,3	148,8	148,8	0,0	992,1	85,0%	nd.	791,9	139,7	51,4	9,1	6,1%
Oś 4	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	329,9	280,4	49,5	49,5	0,0	329,9	85,0%	nd.	263,3	46,5	17,1	3,0	6,1%
Oś 5	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	40,0	34,0	6,0	6,0	0,0	40,0	85,0%	nd.	34,0	6,0	0,0	0,0	0,0%
łącznie	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	2 490,8	2 117,2	373,6	278,2	95,4	2 490,8	85,0%	nd.	1 990,2	351,2	127,0	22,4	6,0%

³⁷ łączna alokacja minus rezerwa wykonania

Tabela 47. Podział alokacji Programu Operacyjnego Polska Wschodnia między osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionów i cele tematyczne dla EFRR (mln EUR)

Oś	Fundusz	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wsparcie UE	Wkład Krajowy	Razem
Oś 1	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	1	485,0	85,6	570,6
Oś 2	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	3	474,5	83,7	558,2
Oś 3	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	4	367,2	64,8	432,0
	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	7	476,1	84,0	560,1
Oś 4	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	7	280,4	49,5	329,9
Oś 5	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	Pomoc techniczna PO PW	34,0	6,0	40,0
Razem				2 117,2	373,6	2 490,8

4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE TERYTORIALNE

4.1 WYMIAR TERYTORIALNY PROGRAMU

Zgodnie z projektem Umowy Partnerstwa działania w ramach programów operacyjnych realizowanych w okresie 2014-2020 powinny uwzględniać wymiar terytorialny, tj. zróżnicowanie przestrzenne obszarów objętych programami. Zintegrowane podejście terytorialne ma zapewnić odpowiednie dostosowanie interwencji do specyficznych wyzwań, potrzeby, a także potencjałów rozwojowych poszczególnych rodzajów obszarów.

Na terenie objętym PO PW występują wszystkie wskazane typy OSI. Cechą charakterystyczną PO PW jest to, że cały jego obszar interwencji został wskazany jako OSI. Wynika to z dużego dystansu rozwojowego między województwami Polski Wschodniej oraz lepiej rozwiniętym regionami kraju, a także (przede wszystkim) regionami innych krajów Unii Europejskiej.

Miasta wojewódzkie oraz ich obszary funkcjonalne

Miasta wojewódzkie oraz ich obszary funkcjonalne stanowią główny obszar koncentracji terytorialnej interwencji (oraz jej efektów) PO PW. Można wskazać kilka wymiarów tego oddziaływania. Po pierwsze, nakierowanie programu na wspieranie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki powoduje, że znaczna część wsparcia w tym zakresie zostanie skierowana do głównych ośrodków miejskich makroregionu Polski Wschodniej. Wynika to z tego, że główne miasta makroregionu, wraz z obszarami funkcjonalnymi, koncentrują dużą część jego potencjału gospodarczego, innowacyjnego i naukowego. W stolicach województw działają najważniejsze ośrodki badawcze (przede wszystkim szkoły wyższe). Koncentrują one także główne instytucje otoczenia biznesu, w tym najważniejsze instytucje innowacyjnego otoczenia biznesu (parki naukowo-technologiczne, centra transferu technologii, itd.). Po drugie, PO PW kładzie nacisk na rozwój dostępności komunikacyjnej ośrodków wojewódzkich. Usprawnienie dostępności komunikacyjnej w skali lokalnej polegać będzie na rozwoju sieci transportowej (głównie drogowej) oraz systemów transportu publicznego w ośrodkach wojewódzkich i ich obszarach funkcjonalnych. Dodatkowo uwzględnienie wymogów środowiskowych w rozwoju sieci transportowej i transportu publicznego będzie mieć pozytywny wpływ na jakość życia i jakość środowiska w tych ośrodkach. Ponadto, dzięki unowocześnieniu i rewitalizacji infrastruktury kolejowej w makroregionie poprawie ulegnie potencjalna dostępność transportowa miast wojewódzkich.

Inne miasta (poza ośrodkami wojewódzkimi)

Mimo dużej koncentracji oczekiwanych efektów PO PW w ośrodkach wojewódzkich będą one występowały także w innych miastach makroregionu, w szczególności w ośrodkach subregionalnych. Będzie to możliwe w wyniku wsparcia przedsiębiorstw, a także instytucji otoczenia biznesu, których zakres działania ma zazwyczaj charakter ponadlokalny. Działania ukierunkowane na wzmocnienie wewnętrznych i uzupełnienie zewnętrznych połączeń w transporcie kolejowym Polski Wschodniej będą miały istotne przełożenie na poprawę dostępności transportowej w szczególności ośrodków subregionalnych.

Obszary wiejskie

Realizacja programu będzie oddziaływać także na obszary wiejskie. Szacuje się, że na te obszary może zostać przeznaczona ok. 160 mln EUR, z zachowaniem zgodności z regulacjami właściwymi dla EFRR. Skala oddziaływania będzie miała charakter przede wszystkim pośredni. Po pierwsze, wraz z poprawą dostępności komunikacyjnej ośrodków wojewódzkich w pewnym zakresie wzrośnie także dostępność obszarów wiejskich otaczających te ośrodki, dotyczy to będzie zarówno relacji ze stolicą regionu, jak i z głównymi krajowymi metropoliami. Dzięki unowocześnieniu i rewitalizacji infrastruktury kolejowej nastąpi również poprawa w dostępie tych obszarów do głównych makroregionalnych i zewnętrznych

rynków pracy, a także usług publicznych zlokalizowanych w ośrodkach wojewódzkich oraz subregionalnych.

Po drugie, planowane w ramach programu wsparcie działalności badawczo-rozwojowej, innowacyjnej oraz internacjonalizacji przedsiębiorstw (wzrost eksportu) będzie dotyczyć także sektora rolno-spożywczego, który w Strategii Rozwoju Polski Wschodniej wskazywany jest jako jedna z makroregionalnych specjalizacji. Wsparcie w tym zakresie trafi do podmiotów działających w miastach, jak i obszarach wiejskich (m.in. jednostki B+R, przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa rolnego). Należy oczekiwać, że w efekcie interwencji wzrośnie konkurencyjność całego sektora, łączenie z producentami produktów rolnych, co przełoży się na wzmocnienie podstaw rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich.

Po trzecie, działania mające na celu stymulowanie powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorcami na rzecz rozwoju atrakcyjnych i bazujących na istniejącym potencjale produktów turystycznych będą sprzyjały transformacji struktury gospodarczej na obszarach wiejskich poprzez tworzenie miejsc pracy poza sektorem rolnym.

Po czwarte, należy oczekiwać wystąpienia efektu rozprzestrzeniania rozwoju z ośrodków wojewódzkich. Rozwój miast wojewódzkich, zwłaszcza w wymiarze gospodarczym, oraz wzrost zamożności ich mieszkańców, przełoży się na wzrost popytu, także na towary i usługi pochodzące z obszarów wiejskich makroregionu. Ponadto rozwój rynków pracy w miastach wojewódzkich wraz z poprawą ich dostępności komunikacyjnej będzie sprzyjać dojazdowi do pracy z obszarów wiejskich do ośrodków wojewódzkich.

4.2 ZASTOSOWANIE ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA TERYTORIALNEGO

Zgodnie z UP jednym z instrumentów zapewniających większą efektywność wykorzystania środków EFSI poprzez integrację działań w wymiarze terytorialnym są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT).

ZIT będą realizowane przede wszystkim na terenie miast wojewódzkich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie³⁸ w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) na podstawie Strategii ZIT³⁹. Głównym źródłem finansowania Strategii ZIT dla miasta wojewódzkiego i powiązanego z nim obszaru funkcjonalnego (dalej Strategii ZIT wojewódzkiego) są poszczególne RPO (obowiązkowo środki EFRR i EFS). Dodatkowo, projekty wynikające ze Strategii ZIT wojewódzkiego, o charakterze komplementarnym do tych wspieranych przez RPO w formule ZIT, będą mogły uzyskać wsparcie z programów krajowych. Dofinansowanie projektu komplementarnego, finansowanego z krajowego PO będzie przedmiotem negocjacji pomiędzy Związkiem ZIT⁴⁰, instytucją zarządzającą regionalnym programem operacyjnym oraz instytucjami zarządzającymi właściwymi programami operacyjnymi w ramach negocjacji kontraktu terytorialnego.

³⁸ Obszary funkcjonalne miast składają się z różnych jednostek administracyjnych, za które odpowiadają poszczególne samorządy lokalne, czyli gminy (w przypadku miast wojewódzkich są to miasta na prawach powiatu – rdzenie obszarów funkcjonalnych, jak i małe gminy podmiejskie, leżące w jego strefie oddziaływania). Istotą zastosowania ZIT jest wsparcie projektów ważnych z punktu widzenia rozwoju ośrodków miejskich, mających znaczenie dla całego obszaru funkcjonalnego.

³⁹ Zgodnie z art. 7 projektu rozporządzenia EFRR, podstawowym warunkiem realizacji ZIT jest posiadanie strategii określających zintegrowane działania służące rozwiązywaniu problemów gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych, które mają wpływ na obszary miejskie. W związku z funkcjonowaniem w Polsce na poziomie lokalnym wielu różnych dokumentów strategicznych dla realizacji ZIT warunek ten będzie spełniać Strategia ZIT.

⁴⁰ Związek ZIT pełni funkcję wspólnej reprezentacji, w szczególności JST z obszaru miasta wojewódzkiego oraz powiązanych z nim funkcjonalnie obszarów. W szczególności będzie odpowiedzialny za przygotowanie Strategii „ZIT wojewódzkiego” i przedkładanie jej do pozytywnego zaopiniowania instytucji zarządzającej RPO (w kontekście możliwości finansowania z RPO) oraz Ministrowi Rozwoju Regionalnego (w kontekście jej zgodności z Umową Partnerstwa, zasadami realizacji ZIT oraz propozycji projektów komplementarnych do realizacji poza formułą ZIT).

W ramach PO PW 2014-2020 wymiar miejski będzie wspierany poprzez inwestycje na rzecz nowoczesnej infrastruktury transportowej, realizowane na obszarze pięciu miast wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarów funkcjonalnych. W PO PW 2014-2020, zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa nie przewiduje się realizacji projektów w formule ZIT. Natomiast środki PO PW będą służyć jako źródło wsparcia wybranych, niezbędnych projektów komplementarnych wynikających ze Strategii ZIT wojewódzkiego, zaś sama Strategia ZIT powinna wskazywać obszary interwencji, w ramach których planowana jest realizacja projektów komplementarnych do przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w formule ZIT, o sfinansowanie których Związek ZIT będzie się ubiegał (poza formułą ZIT) ze środków PO PW 2014-2020. W odniesieniu do projektów komplementarnych wynikających ze Strategii ZIT wojewódzkiego możliwy katalog wsparcia w ramach PO PW 2014-2020 obejmuje następujące kategorie działań⁴¹:

- zrównoważony, niskoemisyjny transport miejski – budowa/przebudowa sieci szynowych, trolejbusowych i autobusowych wraz z zakupem niskoemisyjnego taboru, budowa/przebudowa niezbędnej infrastruktury na potrzeby komunikacji miejskiej, w tym intermodalnych dworców przesiadkowych, wdrożenie nowych/rozbudowa lub modernizacja istniejących systemów telematycznych na potrzeby komunikacji miejskiej – (PI 4.5)
- poprawa układów transportowych poprzez przebudowę istniejącej sieci drogowo-ulicznej, budowę obwodnic wewnętrznych, budowę / przebudowę odcinków dróg służących połączeniu układu drogowego w mieście z siecią dróg poza jego obszarem – (PI 7.2).

Tryb realizacji projektów komplementarnych będzie adekwatny do trybu wyboru projektów ustalonego dla danego priorytetu inwestycyjnego. Projekty komplementarne wybierane w trybie pozakonkursowym pozytywnie zaopiniowane przez IZ PO PW, będą mogły zyskać dofinansowanie. Projekty wybierane w trybie konkursowym będą mogły uzyskać preferencję w procesie ich wyboru do realizacji poprzez umieszczenie preferencji dla projektów komplementarnych zamieszczonych w Strategii ZIT wojewódzkiego w kryteriach wyboru projektów dla wybranych działań PO PW 2014-2020.

Wskazanie w Strategii ZIT projektów komplementarnych nie gwarantuje ich realizacji i sfinansowania ze środków PO PW 2014-2020. Związek ZIT na etapie tworzenia Strategii ZIT wojewódzkiego powinien poddać dokument za pośrednictwem IZ RPO, zaopiniowaniu przez IZ PO PW 2014-2020 w zakresie planowanych inwestycji ze środków tego programu. Warunkiem brzegowym jest spełnienie przez takie projekty na etapie wyboru inwestycji do dofinansowania kryteriów wyborów projektów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący oraz dostępność alokacji.

Jednym z warunków uzyskania wsparcia na projekty w ramach PI 4.5 (niezależnie od tego, czy zgłaszane będą indywidualnie przez miasto wojewódzkie, czy w porozumieniu z innymi jednostkami samorządu terytorialnego MOF i/lub innymi podmiotami, czy przez Związki ZIT) będzie posiadanie przez wnioskujące podmioty planów gospodarki niskoemisyjnej lub pogłębionych zapisów na temat przejścia na niskoemisyjną gospodarkę w Strategii ZIT. IZ PO PW dokona analizy, czy zapisy w Strategii ZIT są w tym zakresie wystarczające.

Miasta wojewódzkie Polski Wschodniej, działając indywidualnie lub w porozumieniu z innymi jednostkami samorządu terytorialnego MOF i/lub innymi podmiotami w obszarach wsparcia nieobjętych Strategią ZIT mogą ubiegać się o wsparcie PO PW 2014-2020 na ogólnie przyjętych zasadach.

⁴¹ Zakres działań umożliwiających wsparcie ze środków PO PW 2014-2020 projektów komplementarnych wynikających ze Strategii ZIT województw Polski Wschodniej może być szerszy w zależności od indywidualnych uzgodnień w ramach kontraktów terytorialnych.

4.3 WPŁYW PROGRAMU NA CELE STRATEGII UE DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO

Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB), przyjęta przez Komisję Europejską w czerwcu 2009 r. na wniosek Rady Europejskiej, jest pierwszą makroregionalną strategią UE. Ma ona zapewnić zintegrowane ramy, które umożliwią UE i państwom członkowskim określenie potrzeb, dostępnych zasobów oraz podjęcie skoordynowanych działań w celu promocji zrównoważonego rozwoju i maksymalnego wykorzystania społeczno-gospodarczego potencjału regionu Morza Bałtyckiego⁴².

W czerwcu 2012 r. Rada UE przyjęła Konkluzje ws. zakończenia przeglądu SUE RMB⁴³. Cele strategii, zgodne ze strategią *Europa 2020 w zakresie wzrostu inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu*, zostały zaklasyfikowane do trzech celów głównych:

- 1) Ocalić morze,
- 2) Połączenia w regionie,
- 3) Wzrost dobrobytu⁴⁴.

Program Operacyjny Polska Wschodnia realizuje przede wszystkim trzeci cel strategii, tj. wzrost dobrobytu. Zgodnie z planem działań dla SUE RMB⁴⁵ cel ten obejmuje promowanie przedsiębiorczości, innowacji, handlu oraz wzrostu opartego na technologiach cyfrowych, co w efekcie ma się przyczynić do poprawy konkurencyjności gospodarczej regionu z poszanowaniem zasad rozwoju zrównoważonego.

Poprzez realizację działań związanych z podnoszeniem innowacyjności i przedsiębiorczości w makroregionie PO PW 2014-2020 przyczyni się do realizacji ww. celu SUE RMB. Wsparcie w ramach PO PW będzie ukierunkowane na stworzenie warunków dla rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. W PO PW 2014-2020 realizowane będą również działania związane z rozwojem przedsiębiorczości na terenie makroregionu. Wspierana będzie współpraca międzyregionalna i internacjonalizacja działalności przedsiębiorstw.

Plan działań SUE RMB wskazuje na siedemnaście obszarów priorytetowych (OP). Działania zaplanowane w PO PW 2014-2020 wpisują się w dwa obszary priorytetowe:

- OP Innowacje – Wykorzystanie potencjału regionu w zakresie badań oraz innowacyjności;

W PO PW 2014-2020 realizowane będą działania polegające na wsparciu przedsiębiorców w zakresie działalności innowacyjnej i B+R, w szczególności o charakterze ponadregionalnym. Realizowane projekty będą także służyć pobudzeniu procesów generowania i absorpcji innowacji oraz transferu innowacji i technologii do gospodarki.

- OP MŚP- promocja przedsiębiorczości i wzmocnienie MŚP;

PO PW 2014-2020 wpisuje się w ten obszar priorytetowy poprzez działania zmierzające do zwiększenia internacjonalizacji działalności przedsiębiorstw Polski Wschodniej. Wsparcie zostanie skierowane również na wzmocnienie ponadregionalnych powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw (klastrów/inicjatyw klastrowych) z 5 województw Polski Wschodniej. Wspierane będą projekty, których celem jest podniesienie poziomu innowacyjności i konkurencyjności członków struktur klastrowych.

⁴² Komunikat Komisji Do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego I Komitetu Regionów dotyczący Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego; Bruksela, dnia 10.6.2009, KOM(2009) 248 wersja ostateczna.

⁴³ Proces przeglądowny rozpoczął się podczas polskiej prezydencji w UE, Konkluzje w tej sprawie zostały przyjęte przez GAC w dn. 15 listopada 2011 r.

⁴⁴ Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions concerning the European Union Strategy for the Baltic Sea Region; Brussels, 23.3.2012, COM(2012) 128 final.

⁴⁵ Według projektu dokumentu z lutego 2013 r.

5. UKIERUNKOWANIE WSPARCIA NA ZJAWISKA UBÓSTWA, DYSKRYMINACJI ORAZ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

W ramach POPW nie przewiduje się działań bezpośrednio ukierunkowanych na przeciwdziałanie ubóstwu, dyskryminacji oraz wykluczeniu społecznemu. Interwencja przewidziana w ramach Programu w sposób pośredni może wpłynąć na ograniczanie zasięgu powyższych zjawisk oraz minimalizowanie ich skutków.

6. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI

PO PW, z uwagi na ponadregionalny charakter prowadzonej interwencji, nie przewiduje dedykowanej interwencji ukierunkowanej na szczególne potrzeby obszarów dotkniętych niekorzystnymi warunkami naturalnymi. Zakłada się, iż wsparcie udzielane w ramach POPW może w sposób pośredni wpłynąć na ograniczenie niekorzystnych warunków demograficznych w makroregionie Polski Wschodniej.

W szczególności zakłada się, że działania dot. wsparcia tworzenia firm typu startup w makroregionie - realizowane w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 3.1 - wpłyną na zmniejszenie ujemnego salda migracji w Polsce Wschodniej. Jednym ze zdiagnozowanych problemów rozwojowych Polski Wschodniej, wpływającym na sytuację demograficzną makroregionu, jest stały odpływ mieszkańców do innych regionów w kraju, a także za granicę. Problem ten dotyczy w znacznej mierze osób z wykształceniem wyższym (w tym zwłaszcza w wieku 25-34 lata). Ta grupa odpowiada za blisko połowę ujemnego salda migracji w Polsce Wschodniej. Przewidziany w PO PW instrument wsparcia, platformy startowe dla nowych pomysłów, ma na celu stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu MŚP w Polsce Wschodniej. Wsparcie to służyć ma przede wszystkim niwelowaniu barier powstrzymujących młodych ludzi przed zakładaniem własnych firm w makroregionie oraz przeciwdziałaniu zjawisku „drenażu mózgów” i migracji zarobkowej.

7. SYSTEM INSTYTUCJONALNY

7.1 INSTYTUCJE ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ PROGRAMU

Tabela 48. Wykaz instytucji zaangażowanych w realizację programu

Instytucja	Nazwa instytucji, departament	Kierownictwo instytucji (zajmowane stanowisko)
Podmiot udzielający desygnacji	Ministerstwo obsługujące ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego
Instytucja Zarządzająca	Ministerstwo obsługujące ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego / Departament Programów Ponadregionalnych	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego / Dyrektor Departamentu
Instytucja Certyfikująca	Ministerstwo obsługujące ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego / Departament Programów Ponadregionalnych (IZ)	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego / Dyrektor Departamentu
Instytucja Audytowa	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej w Ministerstwie Finansów	Sekretarz / Podsekretarz Stanu
Instytucja odpowiedzialna za otrzymywanie płatności z KE	Departament Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów	Dyrektor Departamentu

System instytucjonalny w ramach programu jest zgodny z system instytucjonalnym dla PS opisanym w Umowie Partnerstwa.

Funkcje IZ pełni minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. Instytucja zarządzająca pełni równocześnie funkcję instytucji certyfikującej. Przewiduje się powierzenie części zadań Instytucjom Pośredniczącym, których rola i funkcje określone są w stosownych porozumieniach międzyinstytucjonalnych. **W ramach PO PW rolę Instytucji Pośredniczących pełnić będą: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Centrum Unijnych Projektów Transportowych oraz Polska Organizacja Turystyczna.** Dokonując takiej delegacji, Instytucja Zarządzająca zachowuje główną odpowiedzialność za realizację Programu. Przewiduje się możliwość wsparcia Instytucji Pośredniczących w zakresie realizowanych przez nie zadań przez inne instytucje, co zostanie określone w szczegółowym opisie osi priorytetowych PO PW.

Nie wyklucza się również powołania w razie potrzeby Instytucji Wdrażających. Delegowanie zadań będzie miało miejsce jedynie wtedy, gdy będzie prowadzić do poprawy skuteczności i efektywności wdrażania programu.

Zasady funkcjonowania systemu zarządzania, kontroli, monitoringu, ewaluacji, informacji i promocji, systemu IT przyjęte w programie wynikają z UP i właściwych przepisów rozporządzeń.

7.2 DZIAŁANIA ANGAŻUJĄCE STOSOWNYCH PARTNERÓW W PROCES PRZYGOTOWANIA PROGRAMU ORAZ ROLA PARTNERÓW WE WDRAŻANIU, MONITOROWANIU I EWALUACJI PROGRAMU

PROCES PRZYGOTOWANIA PROGRAMU

Instytucją koordynującą przygotowanie PO PW jest Departament Programów Ponadregionalnych w Ministerstwie obsługującym ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. PO PW od początku powstawał przy aktywnym udziale partnerów i interesariuszy. Do prac nad programem zaproszono przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, szereg organizacji społeczno-gospodarczych oraz przedstawicieli pięciu województw Polski Wschodniej.

Projekt PO PW był konsultowany na kolejnych etapach jego powstawania z:

- członkami Grupy Roboczej ds. przygotowania Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020;
- interesariuszami i przedstawicielami potencjalnych beneficjentów;
- uczestnikami ewaluacji ex-ante;
- uczestnikami konsultacji społecznych;
- uczestnikami konsultacji społecznych w ramach przygotowania Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

Grupa Robocza ds. przygotowania programu operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020.

W styczniu 2013 r. rozpoczęły się prace Zespołu roboczego ds. przygotowania Programu dla Polski Wschodniej na lata 2014-2020. Pierwsze spotkanie Zespołu odbyło się 9 stycznia 2013 r. Omówiono na nim założenia do projektowanego Programu dla Polski Wschodniej. Przyjęcie przez Radę Ministrów *Założeń Umowy Partnerstwa*, w których wskazano, że rolę instytucji zarządzającej dla krajowych programów operacyjnych finansowanych z funduszy polityki spójności będzie pełnić Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, umożliwiło formalne rozpoczęcie prac nad przygotowaniem Programu. Sposób organizacji prac grup roboczych, ich zakres tematyczny oraz skład został określony w Zarządzeniu Ministra Rozwoju Regionalnego nr 4 z dnia 11 lutego 2013 r. w *sprawie powołania Grup roboczych dla wsparcia przygotowania krajowych programów operacyjnych finansowanych w ramach polityki spójności oraz koordynacji interwencji w ramach celów tematycznych*. Dało ono podstawę do powołania **Grupy roboczej ds. przygotowania programu operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020**.

Zgodnie z ww. zarządzeniem MRR w skład przedmiotowej Grupy roboczej weszli przedstawiciele:

- właściwych komórek organizacyjnych MRR,
- właściwych ministrów, wymienionych w Założeniach Umowy Partnerstwa,
- zarządów województw,
- środowisk naukowych,
- ekspertów w dziedzinach odpowiadających zakresowi właściwego programu operacyjnego,
- partnerów społecznych i gospodarczych,
- organizacji pozarządowych,
- innych podmiotów.

Wybór partnerów społeczno-gospodarczych zaproszonych do konsultacji zapisów Programu⁴⁶ nastąpił przede wszystkim na podstawie:

- obszaru tematycznego działalności organizacji,

⁴⁶ Lista partnerów społeczno-gospodarczych została przedstawiona w rozdziale 12.3

- oceny potencjału instytucjonalnego, tj. specjalistycznej wiedzy i doświadczenia dającego gwarancję wysokiej jakości wkładu merytorycznego,
- dotychczasowej współpracy z IZ PO RPW w ramach Komitetu Monitorującego Program Operacyjny na lata 2007-2013.

W dniu 15 lutego 2013 r. odbyło się spotkanie zespołów zadaniowych ds. wsparcia przedsiębiorczości oraz ds. wsparcia miast Polski Wschodniej, działających w ramach ww. Zespołu Roboczego (przekształconego w Grupę Roboczą). Na spotkaniu omówiono zmiany wprowadzone w wyniku uwag przekazanych przez członków Zespołu do założeń programu dla Polski Wschodniej oraz do zaktualizowanej wersji dokumentu. Posłużył on do wypracowania konspektu programu, który był konsultowany z członkami Grupy Roboczej w marcu br.

Na podstawie dotychczasowych dokumentów oraz uwag zgłoszonych przez członków Grupy powstała pierwsza wersja PO PW 2014-2020, która została przesłana członkom Grupy roboczej w dniu 29 marca 2013 r.

Kolejne posiedzenia Grupy poświęcone projektom Programu odbyły się w dniach 8 kwietnia oraz 24 czerwca 2013 r. Partnerzy przesyłali uwagi do projektów odpowiednio do 18 kwietnia oraz 3 lipca 2013 r. Każdorazowo członkowie Grupy byli informowani o sposobie uwzględnienia zgłoszonych przez nich uwag. Podczas spotkania Grupy w dniu 24 września 2013 r. została zaprezentowana trzecia wersja projektu Programu przekazana do konsultacji społecznych.

W czasie wszystkich spotkań Zespołu Zadaniowego i Grupy roboczej szczegółowo były prezentowane kolejne wersje Programu, omawiano harmonogram prac w ramach przygotowania Umowy Partnerstwa, programów operacyjnych oraz kontraktów terytorialnych, stan prac i najważniejsze etapy w ramach przygotowania PO PW 2014-2020. Odnoszono się także do uwag przesyłanych przez członków Zespołu i Grupy.

Uwagi przekazywane przez członków Grupy miały istotny wpływ na zakres Programu, sformułowanie celów szczegółowych oraz dobór wskaźników.

Oprócz spotkań Grupy Roboczej odbyło się również szereg spotkań roboczych z interesariuszami i przedstawicielami potencjalnych beneficjentów. Spotkania miały charakter konsultacji i dotyczyły wybranych obszarów w ramach przewidywanego wsparcia.

Szczególne rolę w przygotowaniu zapisów programu pełniły województwa Polski Wschodniej, którym dedykowany jest Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020. Przedstawiciele województw uczestniczyli w pracach Grupy roboczej (wcześniejszego zespołu roboczego) – konsultowane były z nimi założenia, konspekt i kolejne wersje programu.

Każdorazowo przed posiedzeniami Grupy organizowano robocze spotkania z przedstawicielami urzędów marszałkowskich, będących członkami Grupy roboczej w celu przedyskutowania założeń Programu, w szczególności w kontekście planowanej interwencji w ramach regionalnych programów operacyjnych.

Ewaluacja ex-ante

Opinie przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych działających w obszarach wsparcia PO PW gromadzono i analizowano również w ramach ewaluacji ex-ante Programu. Przeprowadzono trzy wywiady zogniskowane (FGI):

- FGI z przedsiębiorcami: wzięli w nim udział przedstawiciele firm (zarówno sektora MŚP, jak i przedstawiciele dużych firm). W FGI również dodatkowo udział wzięli przedstawiciele regionalnych i lokalnych izb i stowarzyszeń działających na rzecz przedsiębiorczości i zrzeszające przedsiębiorców.
- FGI z jednostkami naukowymi i IOB: w FGI wzięli udział przedstawiciele jednostek naukowych oraz IOB świadczących usługi o charakterze innowacyjnym oraz świadczących usługi na rzecz przedsiębiorstw.

- FGI z przedstawicielami instytucji publicznych: w wywiadach udział wzięli przedstawiciele Urzędów Marszałkowskich reprezentujących każde z biorących udział w Programie regionów oraz przedstawiciele największych miast-stolic poszczególnych województw.

W trakcie wywiadów z trzema wymienionymi grupami uczestnicy proszeni byli o wyrażenie opinii na temat zasadności interwencji publicznej w obszarach zidentyfikowanych w diagnozie jako wyzwania/potrzeby, w odniesieniu do osi priorytetowych nowego Programu. Następnie, po zapoznaniu się z celami Programu, poproszeni zostali o ocenienie ich trafności. Uczestnicy zostali również poproszeni o dokonanie priorytetyzacji zidentyfikowanych w diagnozie wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych Polski Wschodniej. Przedmiotem dyskusji była ponadto ocena trafności zaproponowanych celów programu operacyjnego w kontekście zidentyfikowanych/zdefiniowanych wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych.

Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

W celu oceny potencjalnych i rzeczywistych skutków realizacji PO PW sporządzony został projekt dokumentu Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020, stanowiący podstawę prowadzonego postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dokument został poddany konsultacjom społecznym, które trwały od 17 października do 8 listopada 2013 r.

Elektroniczna wersja projektu Prognozy oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 została udostępniona na stronie internetowej Programu Rozwój Polski Wschodniej (www.polskawschodnia.gov.pl). Z dokumentacją w wersji papierowej można było zapoznać się w siedzibie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Konsultacje społeczne dokumentu miały charakter otwarty. Wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi i opinie za pomocą formularza online uruchomionego na stronie internetowej www.polskawschodnia.gov.pl.

W ramach konsultacji 6 listopada 2013 r. w siedzibie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego odbyła się konferencja konsultacyjna, na której wykonawca zaprezentował projekt Prognozy oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020.

Konsultacje społeczne POPW

Do udziału w konsultacjach społecznych POPW zaproszono wszystkich zainteresowanych, w szczególności przedstawicieli administracji rządowej i jednostek samorządów terytorialnych, partnerów społeczno-gospodarczych oraz organizacji pozarządowych.

Konsultacje społeczne POPW prowadzone były od 20 września 2013 r. do 25 października 2013 r. za pomocą formularza online, dostępnego na stronie internetowej Programu Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013, w utworzonej dla celów konsultacji społecznych zakładce: www.polskawschodnia.gov.pl/konsultacje-popw, gdzie w dniu ich rozpoczęcia została umieszczona elektroniczna wersja projektu PO PW. Uwagi napływały również w formie papierowej.

Informacje dotyczące procesu konsultacji społecznych, w tym terminie ich rozpoczęcia i zakończenia oraz sposobie zgłaszania uwag, zostały opublikowane **20 września 2013 r.** również w formie ogłoszeń prasowych (w ogólnopolskim dzienniku Gazeta Wyborcza oraz w dziennikach o zasięgu regionalnym).

W ramach konsultacji przeprowadzono cykl konferencji konsultacyjnych, które odbyły się we wszystkich pięciu miastach wojewódzkich Polski Wschodniej:

- Białymstoku - 1 października 2013 r.,
- Olsztynie - 2 października 2013 r.,
- Lublinie - 8 października 2013 r.,
- Rzeszowie - 9 października 2013 r.
- Kielcach - 10 października 2013 r.

Konferencje miały charakter otwarty, udział w nich był bezpłatny. Osoby zainteresowane uczestnictwem w konferencjach zgłaszały swój udział, dokonując rejestracji za pośrednictwem Internetu.

Program każdej konferencji został ustalony według jednakowych ram. Spotkania składały się z trzech zasadniczych części:

- prezentacji diagnozy społeczno-gospodarczej Polski Wschodniej oraz strategicznych kierunków działań w makroregionie wynikających ze Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020;
- prezentacji projektu Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020;
- dyskusji z uczestnikami.

Łącznie we wszystkich spotkaniach wzięło udział 535 osób. Wśród nich znaleźli się m.in. partnerzy społeczno-gospodarczy, przedsiębiorcy, reprezentanci organizacji pozarządowych, przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej.

W trakcie procesu konsultacji zgłoszono wiele uwag i rekomendacji, które pozwoliły zweryfikować treść Programu. Uwagi koncentrowały się na m.in. na następujących zagadnieniach:

- rozszerzeniu katalogu beneficjentów w ramach poszczególnych osi,
- możliwości realizacji działań w ramach osi III poza obszarem funkcjonalnym miast wojewódzkich Polski Wschodniej,
- włączeniu do Programu podregionów z Mazowsza i Małopolski sąsiadujących z województwami z Polski Wschodniej,
- poszerzenia katalogu działań możliwych do realizacji w ramach poszczególnych osi,
- możliwości finansowania typów dróg innych niż wojewódzkie.

Najważniejsze wnioski ze spotkań konsultacyjnych:

1. Dedykowane wsparcie dla makroregionu Polski Wschodniej było pozytywnie odbierane przez uczestników konferencji.
2. Oczekiwania dotyczące zakresu wsparcia zawartego w Programie były bardzo szerokie. Zgłaszano m.in. postulaty dotyczące wsparcia również miast powiatowych w ramach osi III. Na spotkaniach podkreślano, że Program jest dodatkowym, ale nie jedynym rodzajem wsparcia, z którego skorzystają województwa Polski Wschodniej. Polska Wschodnia jest obszarem strategicznej interwencji w programach krajowych.
3. Uczestnicy konferencji pozytywnie przyjęli propozycje działań na rzecz przedsiębiorców. Szczególnie dużym zainteresowaniem cieszyły się platformy startowe dla nowych pomysłów w ramach PI 3.1. Zwracano uwagę, że wsparcie dla przedsiębiorców jest najistotniejsze do osiągnięcia celu Programu. Proponowano, by w ramach PI 3.1 nie ograniczać wsparcia tylko do absolwentów szkół wyższych i rozszerzyć kryteria wiekowe w tym działaniu.
4. Pojawiały się postulaty określenia kopert regionalnych w ramach osi III. Podnoszono kwestię wyznaczania granic miejskich obszarów funkcjonalnych.
5. W oparciu o opinie i uwagi zgłoszone w czasie trwania konsultacji projekt PO PW został odpowiednio zmodyfikowany.

WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA

Po zatwierdzeniu Programu, zgodnie z art. 42 rozporządzenia ogólnego partnerzy będą mieli również zapewniony realny udział w procesie jego monitorowania i ewaluacji przede wszystkim jako członkowie Komitetu Monitorującego. Głównym zadaniem komitetu będzie bowiem przegląd realizacji programu i postępów w osiąganiu jego celów, m.in. w oparciu o dane finansowe i wartości

wskaźników postępu rzeczowego. Zgodnie z rozporządzeniem komitet będzie akceptował sprawozdanie roczne i końcowe. Do zadań komitetu należeć będzie również zatwierdzenie planu oceny dla programu, analiza postępów w realizacji tego planu oraz monitorowanie działań następczych podjętych w wyniku oceny.

W ramach prac Komitetu Monitorującego przewiduje się zaangażowanie partnerów także w:

- okresowe badanie postępu w zakresie badania szczegółowych celów, określonych w ramach programu, na podstawie prezentowanych dokumentów,
- analizę rezultatów realizacji programu, w szczególności celów określonych dla każdej osi priorytetowej oraz wyników ocen związanych z monitorowaniem realizacji programu,
- przedkładanie Instytucji Zarządzającej propozycji zmian lub analiz programu. Ponadto, partnerzy zaangażowani będą w proces wdrażania PO PW: poprzez zatwierdzenie kryteriów wyboru projektów w ramach prac Komitetu Monitorującego programu, a także poprzez udział w konsultowaniu projektów aktów prawnych i dokumentów programowych, niezbędnych dla wdrażania działań współfinansowanych w ramach programu.

Możliwe będzie również zaangażowanie przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych w realizację badań ewaluacyjnych adekwatnie do celu i zakresu ewaluacji.

8. SYSTEM KOORDYNACJI

POPW jako jeden z programów służących realizacji UP objęty jest systemem koordynacji opisanym szczegółowo w Umowie Partnerstwa w sekcji 2.1. Ścisła koordynacja została zapewniona na etapie programowania interwencji PO PW m.in. w ramach **Zespołu Międzyresortowego ds. programowania i wdrażania Funduszy UE**, w skład którego wchodzi wszystkie Instytucje Zarządzające programami PS, (krajowe i regionalne), Instytucje Zarządzające programami EFFROW i EFMiR oraz resorty pełniące najczęściej funkcje Instytucji Pośredniczących; jak i wewnętrzną koordynację prowadzoną w ramach MRR realizowaną przez IK UP. Koordynacja zostanie również zapewniona na etapie wdrażania programu zarówno na poziomie zarządzania jak i operacyjnym w sposób i przy wykorzystaniu mechanizmów wynikających z UP.

Zgodnie z zapisami UP naczelną funkcję w zakresie koordynacji działań pomiędzy PO PW a innymi programami operacyjnymi polityki spójności oraz Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Morskiej i Rybackiej pełni minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. Zadanie to realizuje przy udziale **Komitetu ds. Umowy Partnerstwa (KK UP)**. Koordynacja na poziomie wdrożeniowym i operacyjnym zapewniona jest poprzez ww. Zespół międzyresortowy.

Prace KK UP są wspierane pracami podkomitetów/grup ds. horyzontalnych zajmujących się funkcjonowaniem wyodrębnionego procesu służącego realizacji UP, lub kwestii przekrojowych.

Kluczową funkcję w zakresie koordynacji wsparcia w ramach programu będzie pełnił **Komitet Monitorujący**, którego zadaniem będzie dokonywanie przeglądu wdrażania programu i postępów w osiąganiu jego celów. Jest on powoływany przez IZ w ciągu trzech miesięcy od daty powiadomienia państwa członkowskiego o decyzji w sprawie przyjęcia programu zgodnie z obowiązującymi zasadami horyzontalnymi.

Mechanizmem koordynacji może być **Kontrakt Terytorialny**, jak również mechanizm **ZIT**.

8.1 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH W RAMACH PO PW Z DZIAŁANAMI INNYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH PERSPEKTYWY FINANSOWEJ NA LATA 2014-2020

Zakres wsparcia realizowanego w ramach PO PW jest komplementarny ze wsparciem EFRR przewidzianym w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój, Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa, Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja i Rozwój, jak również ze wsparciem EFRR i EFS w Regionalnych Programach Operacyjnych województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego oraz warmińsko – mazurskiego. Tam, gdzie istnieje ryzyko pokrywania się obszarów wsparcia, ma zastosowanie linia demarkacyjna uzgodniona między poszczególnymi programami. Komplementarność interwencji była istotnym czynnikiem na etapie programowania, ale równie istotne będzie jej praktyczne zapewnienie na etapie realizacji programu. Dlatego też podejmowane będą działania zmierzające do zapewnienia realnej komplementarności na etapie wyboru i realizacji projektów. Mechanizmy te szerzej opisane zostały w UP i zostaną ewentualnie uszczegółowione w dokumentach programowych, tj. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych.

Poniżej przedstawione zostały podstawowe obszary o największym potencjale komplementarności w ramach programów Polityki Spójności.

Komplementarność PO PW z PO IR, RPO, PO PC, PO WER

Cel Tematyczny 1

Z punktu widzenia zakładanych rezultatów interwencji PO PW w zakresie CT 1 niezwykle istotne są komplementarne działania realizowane w pozostałych PO mające na celu zwiększenie potencjału

sektora nauki i badań, przy jednoczesnym wzmocnieniu powiązań i intensyfikacji współpracy między kluczowymi uczestnikami systemu innowacji.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 -2020

W celu maksymalizacji efektów wsparcia interwencji PO PW, PO IR skupiać się będzie na realizacji projektów badawczych prowadzonych przez jednostki naukowe, w szczególności mających na celu zwiększenie zasobów wiedzy w obszarach uznanych za priorytetowe dla rozwoju polskiej nauki. Interwencja w ramach PO IR obejmować również będzie przedsięwzięcia związane z poprawą warunków infrastrukturalnych do prowadzenia badań naukowych m.in. w celu konsolidacji potencjału jednostek naukowych.

Regionalne Programy Operacyjne

Komplementarnie do PO PW w ramach RPO wspierane będą projekty jednostek naukowych polegające na stworzeniu nowej lub rozwoju istniejącej infrastruktury B+R. Przedsięwzięcia te będą przyczyniać się do wzmocnienia regionalnej inteligentnej specjalizacji.

Działania, objęte zarówno PO IR jak i RPO, przyczynią się do maksymalizacji efektów wsparcia projektów PO PW, w szczególności w projektach realizowanych przez przedsiębiorców w zakresie B+R+I, którzy współpracować będą z jednostkami naukowymi bądź ośrodkami badawczymi, zarówno z makroregionu jaki i pozostałych części kraju.

Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020

Działania realizowane w ramach PO PC przyczyniają się do poprawy powiązań pomiędzy nauką i biznesem poprzez stymulowanie powstawania nowych rozwiązań opartych na TIK i ich komercjalizację. Tym samym działania te będą komplementarne do interwencji PO PW w ramach CT1.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja i Rozwój 2014 – 2020

Z punktu widzenia uzupełnienia działań PO PW istotne będzie również wsparcie w zakresie wzmocnienia jakości kapitału ludzkiego co przełoży się na zintensyfikowanie procesów rozwojowych w makroregionie Polski Wschodniej.

Taki zakres będzie realizowany w ramach PO WER, w którym będą finansowane w szczególności, projekty ukierunkowane na wsparcie szkolnictwa wyższego, w tym dostosowanie programów kształcenia do potrzeb gospodarki, realizację wysokiej jakości, interdyscyplinarnych programów studiów doktoranckich o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Cel Tematyczny 3

Dla zapewnienia maksymalnej efektywności wykorzystania środków PO PW w ramach CT 3 zapewnione zostanie komplementarne wsparcie w pozostałych PO mające na celu podnoszenie konkurencyjności sektora MŚP.

Priorytet Inwestycyjny 3.1

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 -2020

W ramach PO IR wsparty zostanie rozwój instrumentów finansowania udziałowego, skierowanych do MŚP w szczególności poprzez fundusze venture capital, sieci aniołów biznesu. Ponadto, zapewniony zostanie element wsparcia, związany z dostępem do sieci kontaktów biznesowych inwestora, jego specjalistycznej wiedzy i doświadczenia, które są szczególnie ważne dla początkujących przedsiębiorców.

Regionalne Programy Operacyjne

W ramach RPO wspierane będą inwestycje związane z rozwojem inkubatorów przedsiębiorczości oraz ośrodków wspierających przedsiębiorczość akademicką.

Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020

Działania realizowane w ramach PO PC przyczyniają do stymulowania powstawania nowych rozwiązań opartych na TIK co wzmocni wsparcie PO PW w zakresie zwiększenia konkurencyjności sektora MŚP w Polsce Wschodniej.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja i Rozwój 2014 – 2020

Działania w ramach PO WER służyć będą poprawie ram funkcjonowania polityki edukacyjnej. Tym samym stworzone zostaną warunki do rozwoju nowoczesnych metod wspierania uczenia się, dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy.

Powyższe programy uzupełniać będą wsparcie **PO PW** w zakresie tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi nowych, innowacyjnych pomysłów biznesowych w Polsce Wschodniej.

Priorytet Inwestycyjny 3.2

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 -2020

W zakresie internacjonalizacji MŚP komplementarne działania POIR do PO PW obejmować będą prowadzenie kampanii informacyjnej, promującej podejmowanie działalności międzynarodowej przez MŚP, zwiększenie dostępu do źródeł informacji na temat rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej za granicą oraz prowadzenie specjalistycznych szkoleń w formie e-learningu. Ponadto działania PO IR obejmować będą prowadzenie badań wśród eksporterów i potencjalnych eksporterów oraz systematycznego monitoringu trendów na rynkach globalnych w zakresie specjalizacji.

Regionalne Programy Operacyjne

W ramach RPO komplementarne do wsparcia PO PW kierowane będzie na działania promocyjne, stymulujące internacjonalizację gospodarki regionu.

Powyższe programy uzupełniać będą wsparcie **PO PW** w zakresie stymulowania działalności przedsiębiorstw z Polski Wschodniej na rynkach zagranicznych, w celu wzrostu internacjonalizacji sektora MŚP .

Priorytet Inwestycyjny 3.3

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 -2020

Komplementarne działania PO IR do PO PW obejmują realizację działań systemowych związanych z przygotowaniem systemu wyłaniania krajowych klastrów kluczowych, budową krajowego systemu informacji o IOB i klastrach, ich monitoringiem i ewaluacją.

Ponadto PO IR zakłada prowadzenie działań systemowych polegających na promocji turystycznej Polski na rynkach zagranicznych. Ponadto elementem instrumentu będzie prowadzenie działań w zakresie badań ruchu turystycznego. Działanie będzie polegało na zapewnieniu dostępu do aktualnych informacji o rynku turystycznym podmiotom prowadzącym działalność w sektorze turystyki oraz podniesienie jakości badań ruchu turystycznego w regionach.

Regionalne Programy Operacyjne

W ramach RPO komplementarnie do PO PW realizowane będą działania mające na celu stymulowanie działalności innowacyjnej w skali przedsiębiorstwa. Ponadto w RPO finansowanie kierowane będzie na tworzenie nowej lub rozwój istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, np. inwestycje związane z nadaniem nowych funkcji obszarom powojskowym, przemysłowym, pokolejowym i popegeerowskim.

Powyższe programy uzupełniać będą wsparcie **PO PW** w zakresie wzmocnienia powiązań kooperacyjnych w makroregionie Polski Wschodniej, co przełoży się na wzrost liczby inwestycji dokonywanych w ramach inicjatyw klastrowych, wzrost zatrudnienia oraz nakładów inwestycyjnych w sektorze MŚP.

Cel Tematyczny 4

Z punktu widzenia zakładanych rezultatów interwencji PO PW w zakresie CT 4 niezwykle istotne są komplementarne działania realizowane w pozostałych PO mające na celu rozwój ekologicznych sieci transportu miejskiego.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 -2020

Z punktu widzenia uzupełnienia działań PO PW bardzo istotne będzie wsparcie w zakresie transportu miejskiego planowane w ramach POIiŚ 2014-2020, mające na celu zmniejszenie zatłoczenia motoryzacyjnego w miastach, poprawę płynności ruchu i ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych, co przełoży się na zintensyfikowanie procesów rozwojowych w makroregionie Polski Wschodniej. Interwencja ww. programu krajowego skupiać się będzie przede wszystkim na wspieraniu inwestycji z zakresu zbiorowego transportu szynowego w ośrodkach, które takową formę transportu posiadają (ewentualnie na wspieraniu innych niskoemisyjnych formy transportu miejskiego w pozostałych miastach).

PO PW przewiduje współfinansowanie inwestycji realizowanych w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej oraz ich obszarach funkcjonalnych lub obszarach realizacji ZIT ww. miast wojewódzkich, zaś interwencja POIiŚ skierowana jest również do miast o znaczeniu regionalnym i subregionalnym, w tym w makroregionie Polski Wschodniej, co wpłynie znacząco na osiągnięcie efektu synergii w zakresie rozwoju ekologicznych sieci transportu miejskiego w Polsce Wschodniej.

Regionalne Programy Operacyjne

W ramach RPO wspierane będą działania uzupełniające w stosunku do PO PW z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej polegające na ograniczaniu ruchu drogowego w centrach miast.

Wsparcie ekologicznego transportu publicznego w PO PW skierowane jest do miast wojewódzkich Polski Wschodniej oraz ich obszarów funkcjonalnych lub obszarów realizacji ZIT ww. miast wojewódzkich, podczas gdy ze środków RPO w formule ZIT możliwe będzie również zaprojektowanie wsparcia dla inwestycji w miastach innych niż wojewódzkie i/lub obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie.

Mechanizmem gwarantującym komplementarność przedsięwzięć z zakresu transportu miejskiego planowanych do współfinansowania ze środków PO PW oraz RPO jest ujęcie inwestycji projektowanych do realizacji w PO PW jako projektów komplementarnych do realizowanych w formule ZIT ze środków RPO w Strategii ZIT.

Cel Tematyczny 7

W zakresie CT 7 komplementarne działania prowadzone w poniższych PO będą dotyczyły inwestycji w przebudowę sieci drogowej i kolejowej, dzięki której nastąpi poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności województw Polski Wschodniej.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 -2020

Komplementarne do PO PW projekty, które będą realizowane w PO IŚ, dotyczą przebudowy sieci drogowej i kolejowej TEN-T (budowa dróg ekspresowych, przebudowa linii kolejowych) oraz przebudowy dróg prowadzących do węzłów drugorzędnych TEN-T. Interwencja w powyższym zakresie doprowadzi do wzmocnienia efektów inwestycyjnych PO PW wynikających z realizacji inwestycji drogowych zlokalizowanych w miastach wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarach funkcjonalnych, jak również kolejowych (obszar całego makroregionu), przyczyniając się w efekcie do zwiększenia dostępności wewnętrznej i zewnętrznej województw Polski Wschodniej.

Regionalne Programy Operacyjne

Komplementarnie do PO PW w ramach RPO wspierane będą projekty z zakresu przebudowy dróg prowadzących do węzłów drugorzędnych TEN-T, jak również przebudowy regionalnych linii kolejowych. Przedsięwzięcia te będą przyczyniać się do wzmocnienia dostępności wewnętrznej i zewnętrznej województw Polski Wschodniej. Działania, prowadzone w ramach RPO przyczynią się do maksymalizacji efektów wsparcia projektów PO PW z zakresu przebudowy układu drogowego miast wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarów funkcjonalnych, jak również projektów kolejowych (obszar całego makroregionu).

9. WARUNKOWOŚĆ EX-ANTE

9.1 IDENTYFIKACJA WARUNKÓW EX-ANTE DLA PROGRAMU ORAZ OCENA ICH SPEŁNIENIA

Ogólne warunki *ex-ante* nie zostały przypisane do konkretnych priorytetów inwestycyjnych. Zgodnie z wytycznymi KE dot. warunkowości *ex-ante*, podstawą do stwierdzenia, czy dany warunek ogólny ma znaczenie dla programu będzie to, na ile realizowane w ramach programu priorytety inwestycyjne powiązane są z elementami prawa UE, którego dotyczą poszczególne warunki. Warunki ogólne mają zastosowanie do wszystkich funduszy WRS. Obejmują one następujące obszary:

- zapobieganie dyskryminacji,
- równouprawnienie płci,
- niepełnosprawność,
- zamówienia publiczne,
- pomoc państwa,
- prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA),
- systemy statystyczne oraz wskaźniki rezultatu.

Opis działań zmierzających do spełnienia ogólnych warunków *ex ante* oraz ocena ich spełnienia są zawarte w załączniku do Umowy Partnerstwa.

Warunki tematyczne przypisane są do konkretnych celów tematycznych i ich priorytetów inwestycyjnych. PO PW 2014-2020 obejmuje zakresem interwencji cztery cele tematyczne.

Poniżej przedstawiono cele tematyczne i warunki *ex-ante* obowiązujące w ramach PO PW 2014-2020.

Tabela 49. Wykaz warunków ex ante obowiązujących program oraz ocena ich spełnienia

Warunek	Oś priorytetowa	Spełnienie warunku	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie
1.1 Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategii badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji	I	Częściowo	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, które:	Nie	Warunek powinien zostać spełniony przez Program Rozwoju Przedsiębiorstw (PRP), a na poziomie regionalnym przez Regionalne Strategie Innowacji, lub odpowiednie zapisy w Strategii Rozwoju Województwa.
			opierają się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie priorytetów badań i innowacji;	Nie	Analiza SWOT została przeprowadzona dla Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, jednak nie dotyczy ona konkretnych obszarów specjalizacji. Mają zostać wskazane w załączniku do PRP. Na poziomie regionalnym warunek wypełnią Regionalne Strategie Innowacji, lub odpowiednie zapisy w Strategii Rozwoju Województwa.
			przedstawia środki na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój,	Częściowo	Zestaw proponowanych instrumentów, mających na celu zwiększenie innowacyjności gospodarki, został zaproponowany w projekcie PRP, jednak brak jest powiązania tych instrumentów z obszarami specjalizacji. Na poziomie regionalnym warunek zapisy w Strategii Rozwoju Województwa.
			obejmują mechanizm monitorowania i przeglądu.	Nie	Warunek powinien zostać spełniony przez PRP, a na poziomie regionalnym przez Regionalne Strategie Innowacji, lub odpowiednie zapisy w Strategii Rozwoju Województwa.
– państwo członkowskie przyjęło ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje; – państwo członkowskie przyjęło wieloletni plan dotyczący budżetu i	Nie				

			<p>priorytetów inwestycji związanych z priorytetami UE (ESFRI – Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych).</p>		
<p>3.1 Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości Small Business Act</p>	<p>II</p>	<p>Częściowo</p>	<p>Konkretne działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mechanizm monitorowania w celu zapewnienia realizacji programu Small Business Act, w tym organ odpowiedzialny za koordynację kwestii dotyczących MŚP na różnych poziomach administracyjnych („Pełnomocnik ds. MŚP”); 	<p>Częściowo</p>	<p>W Ministerstwie Gospodarki wyznaczony został Pełnomocnik ds. MŚP Mechanizmy monitorowania wdrażania SBA powinny natomiast znaleźć się w PRP.</p>
			<ul style="list-style-type: none"> – środki mające na celu ograniczenie kosztów i skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej do 3 dni roboczych i zmniejszenie kosztów do 100 EUR; 	<p>Nie</p>	<p>Warunki powinny zostać spełnione przez PRP.</p>
			<ul style="list-style-type: none"> – środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie konkretnej działalności przez dane przedsiębiorstwo do 3 miesięcy; 	<p>Nie</p>	
			<ul style="list-style-type: none"> – mechanizm regularnej oceny wpływu prawodawstwa na MŚP przy użyciu „testu MŚP”, biorąc pod uwagę, w stosownych przypadkach, różnice w wielkości przedsiębiorstw. 	<p>Nie</p>	
<p>7.1. Drogi: Istnienie kompleksowego planu transportu, który we właściwy sposób ustala priorytety inwestycji w bazową transeuropejską sieć transportową (TEN-T), w sieć</p>	<p>III</p>	<p>Warunek niespełniony</p>	<p>Istnienie kompleksowego planu/planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowej spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny środowiskowej i określających:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 	<p>Nie</p>	<p>Warunek zostanie spełniony przez Strategię Rozwoju Transportu do roku 2020: https://www.transport.gov.pl/files/0/1795904/130122SRTnaRM.pdf, aktualizacja z dn. 23.05.2013 r.</p> <p>Dokument Implementacyjny do Strategii</p>

<p>kompleksową (inwestycje inne niż w sieć bazową TEN-T) oraz we wtórną łączność (w tym transport publiczny na szczeblu regionalnym i lokalnym).</p>			<p>rozporządzenia nr [TEN-T], w tym priorytetów w zakresie inwestycji w: (a) bazowe i kompleksowe sieci TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności i instrument CEF; oraz (b) wtórną łączność; - realistyczne i dojrzałe ramy projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności.</p> <p>Środki mające na celu zagwarantowanie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów.</p>		<p>Rozwoju Transportu do roku 2020 roku (z perspektywą do 2030 r.)</p>
<p>7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksowymi i bazowymi sieciami TEN-T. Inwestycje obejmują aktywa ruchome, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.</p>	<p>IV</p>	<p>Warunek niespełniony</p>	<p>Istnienie w określonych powyżej planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny środowiskowej i określającej realistyczne i dojrzałe ramy projektu (wraz z harmonogramem, budżetem);</p> <p>Środki mające na celu zagwarantowanie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów.</p>		

Realizacja warunku dotyczącego inteligentnych specjalizacji

W odniesieniu do CT 1 dokumenty unijne jako warunek ex-ante wskazują na konieczność określenia inteligentnych specjalizacji wyłącznie na poziomie krajowym lub regionalnym, poprzez istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji. Na potrzeby PO PW 2014-2020 warunek ex-ante zostanie spełniony poprzez przyjęcie inteligentnych specjalizacji określonych przez województwa Polski Wschodniej na poziomie regionalnych dokumentów strategicznych (Regionalnych Strategii Innowacji lub Strategii Rozwoju Województw). Oznacza to, że potencjalny beneficjent Programu, mający siedzibę na terytorium Polski Wschodniej, wpisujący się w określoną regionalną inteligentną specjalizację (z grupy wszystkich inteligentnych specjalizacji, zidentyfikowanych przez województwa), mógłby starać się o wsparcie w ramach CT 1 w PO PW 2014-2020. Wartością dodaną takiego podejścia, jest fakt, że beneficjent, np. niekoniecznie wpisujący się swoją działalnością w inteligentną specjalizację wskazaną dla jego regionu, lecz wpisujący się w specjalizację określoną dla innego regionu Polski Wschodniej, nie byłby wyłączony z możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach CT 1. Ponadto, podejście takie sprzyjać będzie zawiązywaniu ponadregionalnych inicjatyw służących realizacji wspólnych projektów finansowanych w ramach Programu.

Na poziomie regionalnym warunki wypełniać będą Regionalne Strategie Innowacji, których aktualizacja została przeprowadzona w latach 2012-13, lub odpowiednie zapisy w Strategii Rozwoju Województwa. W przedmiotowych dokumentach znalazły się też opisy ścieżki dojścia do wyboru obszarów, a także informacje na temat przyjętego sposobu monitorowania i aktualizacji tych obszarów.

9.2 OPIS DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO SPEŁNIENIA WARUNKÓW EX ANTE, WYKAZ INSTYTUCJI ODPOWIEDZIALNYCH ORAZ HARMONOGRAM

Tabela 50. Działania do podjęcia w celu spełnienia obowiązujących tematycznych warunków ex ante

Warunek	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1.1	Warunek w całości niespełniony	<p><u>Na poziomie krajowym</u> - przyjęcie Programu Rozwoju Przedsiębiorstw. W oparciu o wyniki programu <i>Foresight technologiczny przemysłu InSight2030</i> (stanowiące załącznik KRP) wskazuje on listę krajowych inteligentnych specjalizacji. Będą one zawarte w aktualizowanym obecnie PRP.</p> <p><u>Poziom regionalny:</u> Określenie obszarów inteligentnej specjalizacji w dokumentach na poziomie regionalnym.</p>	<p>PRP został przekazany na Komitet Stały Rady Ministrów.</p> <p>Poziom regionalny: - różny stopień zaawansowania prac w regionach: w części dokumenty są bardzo zaawansowane, obszary specjalizacji zostały przyjęte; w pozostałych trwają prace;</p>	Na poziomie krajowym MG we współpracy z MNiSW. Na poziomie regionalnym władze regionalne.
3.1	<p>Konkretne działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> – środki mające na celu ograniczenie kosztów i skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej do 3 dni roboczych i zmniejszenie kosztów do 100 EUR; – środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie konkretnej działalności przez dane przedsiębiorstwo do 3 miesięcy; – mechanizm regularnej oceny wpływu prawodawstwa na MŚP przy użyciu 	<p>sprawdzenie praktycznego funkcjonowania wskazanych przepisów</p> <p>- przyjęcie Programu Rozwoju Przedsiębiorstw</p>		MG, we współpracy z: MŚ, MAiC, pozostałe resorty w zakresie licencji i pozwoleń

	„testu MŚP”, biorąc pod uwagę, w stosownych przypadkach, różnice w wielkości przedsiębiorstw.			
7.1	Warunek częściowo spełniony	<p>Dokument Implementacyjny SRT (DI), obejmować będzie inwestycje przewidziane do finansowania w ramach polityki spójności 2014-2020, jak również CEF i innych źródeł. DI zawierać będzie ranking projektów transportowych, koszty i harmonogram ich realizacji. Opisane zostaną w nim także planowane działania mające na celu wzmocnienie instytucjonalne beneficjentów.</p> <p>Do spełnienia tego warunku przyczynia się również Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015, przyjęty przez Radę Ministrów w 2011 r.</p> <p>Na poziomie regionalnym</p> <p>Przygotowane zostaną listy inwestycji drogowych oraz kolejowych w ramach regionalnych dokumentów strategicznych.</p>	<p>Projekt DI obecnie podlega aktualizacji, po której zostanie przekazany do konsultacji społecznych.</p> <p>Poziom regionalny:</p> <p>Aktualnie MIR weryfikuje nadesłane przez większość regionów listy projektów w zakresie dróg wojewódzkich. Listy pozostałych projektów drogowych oraz kolejowych ustalone będą w ramach negocjacji Kontraktów Terytorialnych pomiędzy Rządem RP a samorządami wojewódzkimi.</p>	<p>MTBiGM we współpracy z władzami regionalnymi</p>
7.2.	Warunek częściowo spełniony			

10. REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH

Polski rząd prowadzi stałe działania zmierzające do obniżenia obciążeń biurokratycznych nakładanych na obywateli oraz na podmioty gospodarcze. Szczególna aktywność skierowana jest na rzecz przedsiębiorstw i przedsiębiorczości. Podejmowane działania ukierunkowane są na stworzenie sprzyjających warunków dla ich rozwoju poprzez m.in. wzmacnianie przewag konkurencyjnych, a w efekcie uzyskanie stabilnego wzrostu gospodarczego w perspektywie długoterminowej. Działania te mają przede wszystkim na celu poprawę dostępu przedsiębiorstw do kapitału, wzmocnienia postaw przedsiębiorczych, instytucjonalne, organizacyjne i finansowe wzmocnienie otoczenia przedsiębiorstw, a także wypełnienie luki informacyjnej poprzez udostępnianie analiz konkurencyjności sektorów przemysłowych.

Podejmowane działania przynoszą wymierne rezultaty, czego wynikiem jest stały wzrost pozycji Polski w rankingu Banku Światowego Doing Business.

Pozytywny wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce mają także fundusze europejskie, co zostało potwierdzone przez liczne badania ewaluacyjne. Stąd konieczne jest wypracowanie takich zasad, które umożliwią beneficjentom ubieganie się o środki UE bez ponoszenia zbędnych ciężarów administracyjnych.

Instytucje odpowiedzialne w Polsce za wdrażanie polityki spójności będą kontynuowały w perspektywie finansowej 2014-2020 działania zmierzające do wprowadzenia jak najszerszego katalogu uproszczeń dla beneficjentów środków UE. Niemniej, należy zauważyć, że zdecydowana większość obowiązków nakładanych na beneficjenta wynika wprost z przepisów prawa unijnego (rozporządzenia ogólne i rozporządzeń funduszowych) lub jest ich konsekwencją. W związku z tym pole do redukcji obciążeń w tym zakresie jest niewielkie. Zmniejszenie obciążeń administracyjnych jest możliwe tylko w tych obszarach, które wynikają z uregulowań krajowych IZ lub IP. Podkreślić należy, że system wdrażania środków UE 2014-2020 został zaplanowany w ten sposób, aby kontynuować pozytywne działania redukujące obciążenia dla beneficjentów i poprawiające ich zdolność instytucjonalną (np. wsparcie eksperckie w ramach project pipeline).

Obciążenia beneficjentów dotyczą w szczególności następujących etapów związanych z ubieganiem się o dofinansowanie oraz realizacją projektu:

- składanie wniosku o dofinansowanie – w szczególności wypełnianie oraz składanie wniosku aplikacyjnego w odpowiedniej formie;
- rozliczanie projektu – w szczególności wypełnianie wniosków o płatność, przy czym w okresie 2014-2020 umożliwiony zostanie proces elektronicznego składania wniosków o płatność zgodnie z art. 122.3 CPR;
- obowiązki sprawozdawcze – w szczególności informowanie instytucji udzielającej wsparcia nt. realizacji i efektów projektu;
- kontrola projektu – w szczególności obowiązki w zakresie przechowywania dokumentacji projektowej oraz udostępnianie jej kontrolerom zgodnie z art. 140 CPR. Powyższe obowiązki ulegną redukcji w perspektywie 2014-2020 w zakresie, w jakim dokumenty dotyczące projektu będą przechowywane w centralnym systemie informatycznym SL 2014.

Planowane uproszczenia w ramach PO PW dotyczyć będą w szczególności:

- wprowadzenia systemu informatycznego spełniającego wymogi e-cohesion, pozwalającego na elektroniczną komunikację beneficjentów z instytucjami systemu zarządzania i wdrażania PO PW oraz zmniejszającego ilość dokumentów przekazywanych w formie papierowej;

- zapewnienia dostępu beneficjentów do kompleksowej informacji za pośrednictwem rozbudowanej sieci punktów informacyjnych poszczególnych funduszy, w tym funkcjonowanie jednego portalu internetowego dotyczącego wszystkich programów operacyjnych;
- zastosowania elastycznych form finansowania projektów z uwzględnieniem systemu zaliczkowego;
- zastosowania form ryczałtowego finansowania;
- zastosowania flat rate (stawki ryczałtowej obniżającej poziom dofinansowania) w wybranych projektach generujących dochód;
- upraszczania procedur wyboru projektów oraz usprawnienie procesu wyboru i kryteriów wyboru, aby beneficjenci mogli z góry oszacować, czy ich projekty mogłyby pozytywnie przejść procedurę oceny;
- reorganizacji procesu sprawozdawczego, aby koncentrował się on na gromadzeniu najistotniejszych danych do celów monitorowania.

Podkreślić należy, że ww. uproszczenia zostaną wprowadzone już na etapie programowania wsparcia. Dokumenty uszczegóławiające procesy związane z wdrażaniem i zarządzaniem Programem, będą regulowały również stosowanie uproszczeń. Ich opracowanie nastąpi najpóźniej w I połowie 2015 roku. Ponadto, w odniesieniu do systemu informatycznego spełniającego wymogi e-cohesion, odpowiednie działania, dotyczące realizacji procedury przetargowej na stworzenie ww. narzędzia, zostały już podjęte.

Natomiast w stosunku do wszelkich innych obszarów problemowych, zidentyfikowanych w trakcie realizacji programów, będą podejmowane bieżące działania eliminujące źródła problemów (wzorem minionych perspektyw finansowych).

11. ZASADY HORYZONTALNE

11.1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Warunkiem zachowania zrównoważonego rozwoju jest umiejętne łączenie relacji między gospodarką, społeczeństwem i środowiskiem, aby nie zachwiać zdolności środowiska do dostarczania jego usług w przyszłości. W myśl priorytetu Strategii Europa 2020, zrównoważony rozwój powinien polegać na wspieraniu gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.

Dlatego realizacja poszczególnych kategorii interwencji programu powinna dążyć do synergii celów gospodarczych, społecznych i ochrony środowiska, zaś realizację zasady zrównoważonego rozwoju należy rozpatrywać zarówno na poziomie celów strategicznych programu, jak i na poziomie pojedynczych projektów. Dotyczy to takich kwestii jak: uwzględnianie wymogów ochrony środowiska, racjonalnego korzystania z dostępnych zasobów, dostosowania do zmian klimatu⁴⁷ i łagodzenia ich skutków, odporności na klęski żywiołowe oraz zapobieganie ryzyku wystąpienia tych klęsk.

Praktycznym zastosowaniem realizacji zasady zrównoważonego rozwoju było przeprowadzenie dla projektu POPW postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Strategiczna ocena pozwoliła ustalić potencjalne i rzeczywiste skutki realizacji projektu Programu dla środowiska. Szczegółowa informacja o postępowaniu stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

Natomiast przy wyborze projektów oceniany będzie, odpowiednio do charakteru przedsięwzięcia, stopień spełnienia poszczególnych wymogów:

a) Ochrona środowiska

- Posiadanie dokumentu planistycznego dla danego obszaru tematycznego (np. planu lub programu zintegrowanego transportu publicznego danego miasta, planu gospodarki niskoemisyjnej, Strategii ZIT), który został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko;
- Dysponowanie projektem, który został poddany ocenie oddziaływania na środowisko (z uwzględnieniem aspektu przeciwdziałania zmianom klimatu) i ocenie oddziaływania na obszar Natura 2000.

b) Efektywne korzystanie z zasobów

- Uwzględnienie w projekcie rozwiązań dotyczących racjonalnego gospodarowania dostępnymi zasobami: wody, energii, materiałów, surowców, urządzeń oraz przestrzeni, ograniczając ilość produkowanej energii, ścieków, substancji niebezpiecznych, wytwarzanych odpadów i emisji, dokonanych trwałych przekształceń powierzchni (np. przy budowie lub przebudowie przedsięwzięcia wykorzystywanie materiałów pochodzących z recyklingu).

c) Odporność na klęski żywiołowe

- Zlokalizowanie projektu w miejscu, które nie będzie zagrożone zalaniem, podtopieniem, osuwiskiem, czy innym niekorzystnym zdarzeniem, skutkującym uszkodzeniem lub zniszczeniem wytworzonej w wyniku realizacji projektu infrastruktury.

d) Łagodzenie (mitygacja) zmian klimatu

- Uwzględnienie w projekcie rozwiązań pozwalających ograniczać emisję zanieczyszczeń do powietrza (np. zaplanowano: zakup niskoemisyjnego taboru, taboru z możliwością odzyskiwania energii elektrycznej (rekuperacja), budowę parkingów park&ride).

⁴⁷ Zmiany klimatu mają bezpośredni wpływ na temperaturę oraz obieg wody w przyrodzie, uwidaczniają się w postaci nasilania częstotliwości występowania i intensywności zjawisk pogodowych takich jak np. burze, upały, susze, orkany. Pośrednio zmiany klimatu oddziałują na dostępność wody, jej jakość oraz możliwość obecnego i przyszłego zagrożenia, np. powodziami czy pożarami.

e) Przystosowanie (adaptacja) do zmian klimatu

- Uwzględnienie w projekcie rozwiązań pozwalających na dostosowanie się do warunków okresowego wysokiego nasłonecznienia miejsca lokalizacji projektu, występowania nawałnych deszczy czy gwałtownych roztopów (np. wykonanie kanalizacji deszczowej o zwiększonej przepustowości; zacienianie węzłów przesiadkowych np. przystanków, w sposób sztuczny – budowanie zadaszenia lub w sposób naturalny – nasadzenia roślinności itp.).

Ponadto, realizacja celów klimatycznych raportowana będzie poprzez przypisanie poszczególnym kategoriom wydatków wag wskazujących na ich znaczenie dla łagodzenia czy dostosowania do zmian klimatu. Zgodnie z metodologią Rio Markers, będzie to 100% dla działań w bezpośredni sposób realizujących cele klimatyczne, 40% dla działań pośrednio przyczyniających się do ich realizacji oraz 0% dla pozostałych działań. To przyporządkowanie umożliwi śledzenie strumienia wydatków związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu.

Projekty infrastrukturalne powinny uwzględniać także zasadę „zanieczyszczający płaci”, zgodnie z którą ten kto zanieczyszcza ponosi koszty szkód wyrządzonych środowisku naturalnemu w całkowitym koszcie inwestycji.

Poza tym, Instytucja Zarządzająca Programem współistnieje w ramach sieci Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju, będącej forum współpracy organów ochrony środowiska z instytucjami zarządzającymi środkami z funduszy unijnych.

11.2 RÓWNOŚĆ SZANS I ZAPOBIEGANIE DYSKRYMINACJI

PO PW 2014-2020 będzie realizowany z poszanowaniem zasady zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, orientację seksualną. Wszystkie instytucje zaangażowane w przygotowanie i wdrażanie programu będą zobowiązane do przestrzegania tej zasady oraz jej upowszechniania w ramach pełnionych funkcji. Ponadto współfinansowanie projektów, które negatywnie oddziałują na zwalczanie dyskryminacji nie będzie dozwolone.

Zasada ta jest respektowana na etapie przygotowania zapisów programowych poprzez zaangażowanie partnerów społecznych w prace nad przygotowaniem programu, uwzględnienie tematyki równości szans w ewaluacji ex-ante. W dalszej kolejności będzie uwzględniona na etapie wdrażania programu, zwłaszcza przy wyborze i wdrażaniu projektów. Szczegółowe informacje odnośnie wkładu Programu w promowanie rozwiązań zapobiegających dyskryminacji, w tym wszelkie inicjatywy mające na celu włączanie tej zasady przy wyborze i wdrażaniu projektów zostaną uszczegółowione w dokumentach konkretyzujących zapisy programu.

Kwestia promowania rozwiązań zapobiegających dyskryminacji musi uwzględniać naturę projektów wspieranych w ramach programu. W większości przypadków projekty te pozostaną neutralne wobec tej zasady. W obszarach, gdzie zastosowanie zasady niedyskryminacji będzie możliwe i uzasadnione realizowane projekty będą przyczyniały się do jej promowania zarówno na etapie programowania jak realizacji programu, w tym również przez cały okres trwałości projektów.

Przykłady praktycznego zastosowania zasady równości szans, które mogą być stosowane w trakcie realizacji Programu:

1. Uwzględnianie w ramach realizacji Programu założeń projektowania uniwersalnego.

Projektowanie uniwersalne to podejście, w ramach którego punkt ciężkości przeniesiony jest z „obiektu” na „użytkownika”. Perspektywa użytkownika jest stale brana pod uwagę, dzięki czemu planowane do realizacji inwestycje wpisują się w potrzeby różnych grup odbiorców.

2. Promowanie konkretnych rozwiązań stanowiących dobre praktyki w zakresie włączania i włączania osób z różnymi niepełnosprawnościami, a także osób starszych w obszar życia społecznego.

Projekty realizowane w ramach PO PW będą musiały uwzględniać potrzeby grup z różnymi rodzajami niepełnosprawności. W projektach infrastrukturalnych należy zastosować odpowiednie rozwiązania umożliwiające korzystanie z nich wszystkim osobom, także w otoczeniu wytworzonej infrastruktury (np. poprzez sygnały ostrzegawcze zarówno w formie głosowej, jak i wizualnej).

3. Uwzględnienie „wprost” polityki równości szans i przeciwdziałania dyskryminacji w ramach ogłaszanych konkursów.
Tam, gdzie to będzie zasadne konkursy ogłaszane w ramach PO PW nie powinny być „ślepe” na płeć, wiek czy (nie)pełnosprawność. Oznacza to konieczność artykułowania założeń równościowych i antydyskryminacyjnych na etapie: ogłaszanych konkursów, organizowanych spotkań informacyjnych dla potencjalnych wnioskodawców, organizowanych szkoleń i doradztwa dla potencjalnych wnioskodawców.
4. Edukację w zakresie założeń polityki horyzontalnej.
Szkolenia i doradztwo w zakresie realizacji zasady równości szans (zarówno dla osób zatrudnionych w instytucjach zarządzających i pośredniczących, jak i dla potencjalnych wnioskodawców)
5. Promocję dobrych praktyk.
Promocja dobrych praktyk oraz praktycznych rozwiązań możliwych do zaadaptowania w polskich warunkach, wpisujących się w realizację zasady równych szans i przeciwdziałania dyskryminacji, adekwatnych do obszaru interwencji PO PW.
6. Uwzględnianie kryterium płci, wieku i (nie)pełnosprawności w opracowaniach.
Uwzględnianie kryterium płci, wieku i (nie)pełnosprawności w przygotowywanych badaniach na potrzeby procesu realizacji Programu. Poszczególne kryteria będą uwzględnione, o ile będzie to zasadne ze względu na cel badania.
7. Promocja Programu i realizowanych w jego ramach projektów organizowana w sposób równościowy i antydyskryminacyjny.
8. System monitoringu umożliwiający weryfikację osiągniętych efektów pod kątem zasady równości szans.

11.3 RÓWNOŚĆ PŁCI

Jedną z zasad horyzontalnych Unii Europejskiej jest zasada równości szans. Szczególnie istotna jest równość szans kobiet i mężczyzn. Równość rozumiana jest jako stan, w którym wszystkim ludziom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz zapewnia im równy dostęp do dóbr i usług, a także równe szanse rozwoju. Polityka równości płci UE zmierza do faktycznej równości szans kobiet i mężczyzn. Oznacza to nie tylko równość w sensie prawnym, ale przede wszystkim równość obu płci na rynku pracy, w dostępie do edukacji, dóbr i usług, czy wreszcie udział kobiet i mężczyzn w procesie podejmowania decyzji.

Realizacja PO PW 2014-2020 będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości szans, w tym równości płci w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania i monitorowania. Obowiązek promowania równości płci będzie uwzględniał specyfikę projektów przewidzianych w PO PW. W większości realizacja projektów w ramach PO PW będzie w dużej mierze neutralna wobec tej zasady. Działania podejmowane w ramach PO PW nie będą skierowane do określonej grupy – kobiet lub mężczyzn. Jednocześnie tam, gdzie promowanie równości płci będzie możliwe i uzasadnione realizowane projekty będą uwzględniały zasadę równouprawnienia.

Realizacja zasady równości szans kobiet i mężczyzn na etapie wdrażania programu będzie się odbywać równocześnie z realizacją zasady równości szans (opisaną powyżej).

12. ELEMENTY DODATKOWE

12.1 WYKAZ DUŻYCH PROJEKTÓW

Tabela 51: Lista projektów dużych

Tytuł	Planowany termin notyfikacji/ przedłożenia w KE wniosku ws. dużego projektu (rok, kwartał)	Planowany termin rozpoczęcia wdrażania (rok, kwartał)	Planowany termin zakończenia wdrażania dużego projektu	Priorytet inwestycyjny	Oś priorytetowa
Prace na liniach kolejowych nr 68, 585 na odcinku Lublin - Stalowa Wola Rozwadów wraz z elektryfikacją	2016	2016	2018	7.4	IV

12.2 RAMY WYKONANIA DLA PROGRAMU OPERACYJNEGO

Tabela generowana jest automatycznie przez SFC2014 w oparciu o dane zamieszczone we opisach poszczególnych osi priorytetowych.

Tabela 52

Oś priorytetowa (w podziale na Fundusze i kategorie regionów)	KEW, wskaźniki postępu finansowego, produktu i rezultatu	Jednostka pomiaru (jeśli dotyczy)	Cel pośredni 2018	Wartość docelowa 2023

12.3 LISTA PARTNERÓW ZAANGAŻOWANYCH W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU

I. Członkowie Grupy roboczej ds. przygotowania PO PW 2014-2020

Jednostki samorządu terytorialnego z Polski Wschodniej:

1. Urząd Marszałkowski Woj. Lubelskiego
2. Urząd Marszałkowski Woj. Podkarpackiego
3. Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego
4. Urząd Marszałkowski Woj. Świętokrzyskiego
5. Urząd Marszałkowski Woj. Warmińsko-Mazurskiego
6. Urząd Miasta Białystok
7. Urząd Miasta Kielce
8. Urząd Miasta Lublin
9. Urząd Miasta Olsztyn
10. Urząd Miasta Rzeszów

Urzędy centralne (Ministerstwa, agencje rządowe):

11. Ministerstwo Finansów
12. Ministerstwo Gospodarki
13. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
14. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
15. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
16. Ministerstwo Sportu i Turystyki
17. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
18. Ministerstwo Środowiska
19. Ministerstwo Transportu Budownictwa i Gospodarki Morskiej
20. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
21. Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych
22. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
23. Polska Organizacja Turystyczna
24. Urząd Zamówień Publicznych
25. Bank Gospodarstwa Krajowego

Organizacje pozarządowe, przedstawiciele pracodawców, związki zawodowe, instytucje społeczeństwa obywatelskiego i organizacje eksperckie:

26. Business Centre Club
27. Forum Związków Zawodowych
28. Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych
29. Konfederacja Pracodawców Polskich / Pracodawcy RP
30. NSZZ „Solidarność”
31. Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych
32. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
33. PKPP Lewiatan
34. Rada Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT
35. Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce
36. Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Białymstoku
37. Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Lublinie
38. Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Olsztynie
39. Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Rzeszowie
40. Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Kielcach
41. Związek Gmin Wiejskich RP
42. Związek Rzemiosła Polskiego

II. Uczestnicy ewaluacji ex – ante

43. Instytut Innowacji i Technologii Politechniki Białostockiej Sp. z o. o.
44. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny
45. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
46. Instytut Agrofizyki PAN
47. Politechnika Białostocka
48. Politechnika Świętokrzyska
49. Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA Mielec

50. BioControl Sp. z o. o.
51. FM BRAVO Sp. z o. o.
52. Odlewnie Polskie SA
53. Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego
54. Podlaski Związek Pracodawców
55. Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA
56. SMF Poland Sp. z o. o.
57. Inkubator Technologiczny w Stalowej Woli
58. Lubelska Fundacja Rozwoju
59. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
60. Podlaski zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku
61. Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
62. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
63. Urząd Miasta w Olsztynie
64. Miejski Zarząd Dróg w Kielcach

13. ZAŁĄCZNIKI

- 1. RAPORT Z EWALUACJI EX-ANTE ZE STRESZCZENIEM**
- 2. INFORMACJA NT. POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO**
- 3. DIAGNOZA WYZWAŃ, POTRZEB I POTENCJAŁÓW OBSZARÓW OBJĘTYCH PROGRAMEM OPERACYJNYM POLSKA WSCHODNIA 2014-2020**